

WPŁYW CZYNNIKÓW REGULACYJNYCH I FISKALNYCH NA WYNIKI FINANSOWE BANKÓW W IV KWARTALE 2021 ROKU

SYGN. WIB PAB 4/2022

Raport opracowany na zlecenie Programu Analityczno-Badawczego
Fundacji Warszawski Instytut Bankowości

Warszawa, marzec 2022

PROGRAM
ANALITYCZNO
BADAWCZY

O Raporcie

Raport **Wpływ czynników regulacyjnych i fiskalnych na wyniki finansowe banków w IV kwartale 2021 roku** został opracowany na zlecenie Programu Analityczno-Badawczego Fundacji Warszawski Instytut Bankowości.

Autorzy:

Raport przygotowany przez zespół w składzie:

prof. dr hab. Jan Czekaj

– profesor zwyczajny i kierownik Katedry Rynków Finansowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. W przeszłości był między innymi członkiem Rady Polityki Pieniężnej, Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Przekształceń Własnościowych oraz w Ministerstwie Finansów, członkiem Rady Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, a także zastępcą przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego oraz Komisji Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych. Jest autorem, współautorem oraz redaktorem wielu książek, artykułów naukowych oraz publikacji i komentarzy w prasie specjalistycznej.

dr Andrzej Banasiak

– (Związek Banków Polskich) doktor nauk ekonomicznych, koordynuje prace Programu Analityczno-Badawczego WIB i pełni rolę Sekretarza Rady Programu. Kieruje zespołem badań i analiz ZBP. Realizuje prace nad warunkami rozwoju sektora bankowego, z uwzględnieniem środowiska makroekonomicznego i regulacyjnego, zagadnień struktury rynku finansowego i finansowania gospodarki. Posiada praktyczne doświadczenia w zakresie kredytowania, rynku nieruchomości, instrumentów finansowych oraz wymagań nadzorczych. Posiada doświadczenia analityczne w zakresie sektora bankowego oraz niebankowych instytucji finansowych.

Agnieszka Nierodka

– (Związek Banków Polskich) ekonomista, główny specjalista w zespole badań i analiz Związku Banków Polskich, specjalizuje się w zagadnieniach dotyczących rozwoju rynku hipotecznego i nieruchomości, refinansowania kredytów hipotecznych, ochrony konsumenta oraz prawa europejskiego. Doświadczony prelegent i autor publikacji dot. rozwoju bankowości hipotecznej i rynku listów zastawnych, ochrony konsumenta oraz skuteczności obowiązków informacyjnych wobec konsumenta.

dr Tomasz Pawlonka

– (SGGW w Warszawie/Związek Banków Polskich), ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3463-7013> – adiunkt w Katedrze Finansów SGGW w Warszawie oraz główny specjalista w Zespole Badań i Analiz Związku Banków Polskich. Jego działalność naukowo-dydaktyczna skoncentrowana jest na finansach behawioralnych oraz zarządzaniu finansami przedsiębiorstw. Autor blisko 30 opracowań naukowych, w tym czterech monografii.

dr hab. Czesław Lipiński

– analityk finansowy, ekspert w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. Z systemem bankowym związany od 1992 r., pracując na stanowiskach od specjalisty ds. analiz do dyrektora Departamentu Planowania i Analiz Ekonomicznych. Wieloletni pracownik naukowy i nauczyciel akademicki (Uniwersytet Łódzki 1976–2000, Salesjańska Wyższa Szkoła Ekonomii i Zarządzania w Łodzi 1997–2017, Społeczna Akademia Nauk w Łodzi 2011–2020), stypendysta Fundacji im. A. Humboldta oraz asystent badawczy w Katedrze Statystyki i Ekonometrii Fernuniversitaet Hagen w Niemczech 1990–1992. Autor lub współautor ok. 50 publikacji naukowych w czasopismach specjalistycznych i 60 niepublikowanych opracowań z dziedziny metod ilościowych w ekonomii w ramach resortowych i centralnych programów badawczych oraz badań własnych, a także licznych niepublikowanych prac analitycznych do użytku wewnętrznego.

dr Wojciech Zatoń

– FRM, doradca inwestycyjny (nr licencji 727). Adiunkt w Katedrze Bankowości Centralnej i Pośrednictwa Finansowego Uniwersytetu Łódzkiego, wcześniej w Katedrze Ekonometrii UŁ. Zajmuje się wykonywaniem analiz statystycznych, ekonometrycznych, finansowych w obszarze makroekonomii, mikroekonomii i rynków finansowych. Autor i współautor około 50 autorskich i współautorskich publikacji naukowych w dziedzinie ekonometrii i rynków finansowych. Wykładowca w zakresie rynków finansowych, zarządzania ryzykiem, modelowania danych finansowych i analizy finansowej. Redaktor statystyczny czasopisma naukowego *Finanse i Prawo Finansowe*. Wielokrotny laureat Konkursu NBP i Rzeczypospolitej na Najlepszego Analityka Makroekonomicznego.

O Programie

Program Analityczno-Badawczy przy Fundacji WIB powstał w 2019 roku jako odpowiedź na potrzeby sektora bankowego w zakresie analizy zjawisk, tworzenia opracowań i porządkowania wiedzy w obszarach cyberbezpieczeństwa i nowych technologii, a także szeroko rozumianego otoczenia sektora bankowego, kształtującego warunki działania banków w Polsce. Prace analityczno-badawcze w ramach programu realizowane są pod kątem możliwości praktycznego wykorzystania ich wyników w celu rozwoju sektora bankowego, podnoszenia poziomu bezpieczeństwa usług oraz kreowania wartości dla klientów bankowości. PAB WIB kładzie duży nacisk na rozwój współpracy ze środowiskami akademickimi i eksperckimi, poszukując synergii w zakresie zainteresowań badawczych autorów oraz potrzeb rozwojowych sektora bankowego.

W ramach programu realizowane są analizy i badania w następujących obszarach:

- **Nowe technologie i cyberbezpieczeństwo**
- **Zdolność banków do finansowania gospodarki**
- **Bankowość spółdzielcza**
- **Rynek nieruchomości**
- **Zielony ład i finansowanie energetyki odnawialnej**
- **Finansowanie projektów innowacyjnych**

Więcej na temat działalności programu na stronie www.pab.wib.org.pl

Kontakt:

dr Andrzej Banasiak
Koordynator Programu
m: 696 405 104
e: abanasiak@wib.org.pl

Jacek Gieorgica
m: 603 626 254
e: jgieorgica@wib.org.pl

Warszawski Instytut Bankowości
00-380 Warszawa, ul. Kruczkowskiego 8
t: (22) 182 31 70
e: pab@wib.org.pl

Agnieszka Nierodka
m: 607 484 391
e: anierodka@wib.org.pl

dr Tomasz Pawlonka
m: 505 917 778
e: tpawlonka@wib.org.pl

Spis treści

I	ROZDZIAŁ I. Otoczenie makroekonomiczne – zagadnienia istotne ze względu na funkcjonowanie instytucji finansowych	6
	Wstęp	7
	1. Rozwój sytuacji epidemicznej oraz jej wpływ na działalność gospodarczą	7
	2. Podstawowe elementy sytuacji gospodarczej w IV kwartale 2021 roku	8
	3. Inflacja	10
	4. PKB i czynniki jego wzrostu	11
	5. Sektor finansów publicznych	12
	6. Polityka pieniężna	13
	7. Sytuacja sektora bankowego i jego zdolność do finansowania gospodarki	15
	8. Podsumowanie i rekomendacje	18
II	ROZDZIAŁ II. Sytuacja sektora bankowego w IV kwartale 2021 r.	19
	1. Wyniki finansowe sektora bankowego i jego elementy składowe	20
	2. Wzrost pozycji bilansowych	27
	3. Ryzyko kredytowe i szacunki dotyczące odpisów	34
	4. Zmiana wolumenów środków finansujących	39
	Wnioski	41
III	ROZDZIAŁ III. Symulacja wyniku finansowego banków z uwzględnieniem zewnętrznych obciążeń regulacyjnych i fiskalnych – (rok 2021). Prognozy scenariuszowe sytuacji sektora bankowego na rok 2022 z uwzględnieniem wyników roku 2021	42
	Cel raportu	43
	1. Metodyka	43
	2. Dane	45
	3. Sytuacja sektora bankowego w 2021 r.	45
	4. Wyniki rzeczywiste 2021 a poprzednia prognoza	47
	5. Prognoza na 2022 rok	49
	5.1. Wyjściowa sytuacja makroekonomiczna	49
	5.2. Sytuacja na rynku kredytowym	50
	5.3. Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów	50
	5.4. Wpływ wyceny obligacji	51
	5.5. Założenia modelowe	52
	5.6. Komentarz do wyników prognozy na 2022 rok	55

Otoczenie makroekonomiczne – zagadnienia istotne ze względu na funkcjonowanie instytucji finansowych

prof. dr hab. Jan Czekaj

Wstęp

Sytuacja makroekonomiczna Polski w czwartym kwartale 2021 roku wskazuje na stopniowe wychodzenie z kryzysu ekonomicznego, spowodowanego pandemią COVID-19. Większość podstawowych wskaźników makroekonomicznych osiągnęła lub przekroczyła poziom przedkryzysowy. Warto podkreślić, że dobre wyniki gospodarowania były możliwe mimo mniej korzystnej sytuacji epidemicznej. W czwartym kwartale 2021 roku rozpoczęła się kolejna fala epidemii z niespotykaną wcześniej liczbą nowych zakażeń oraz bardzo wysoką śmiertelnością. W tej sytuacji tempo wzrostu sprzedaży detalicznej, produkcji przemysłowej czy wreszcie PKB należy uznać za bardzo dobre, świadczące o tym, że gospodarka potrafiła sprawnie funkcjonować w warunkach pandemii. Na podkreślenie zasługuje wzrost produkcji budowlano-montażowej, która po trwającej od października 2019 roku recesji rosła, podobnie jak w trzecim kwartale 2021 roku. Znajduje to także odzwierciedlenie w dynamice nakładów inwestycyjnych, które wzrosły w porównaniu z czwartym kwartałem 2020 roku o 11,7%. Warto podkreślić, że wzrost nakładów inwestycyjnych, który rozpoczął się w pierwszym kwartale 2021 roku, przyspiesza. Analizując dane dotyczące dynamiki nakładów inwestycyjnych trzeba jednak pamiętać, że wysoki wskaźnik wzrostu wynika w znacznej mierze z niskiej bazy – w czwartym kwartale 2020 roku nakłady inwestycyjne spadły o ponad 15%. Ostatecznie niewyrównany sezonowo PKB w cenach stałych w czwartym kwartale wzrósł o 7,3%.

Najpoważniejszym problemem polskiej gospodarki jest obecnie inflacja. Rosnące wskaźniki CPI, przy spóźnionej i nieadekwatnej reakcji banku centralnego, rodzą niebezpieczeństwo utrwalenia się tych negatywnych tendencji w kolejnych kwartałach. Wysoka inflacja oraz wzrost oczekiwań inflacyjnych stwarzają niebezpieczeństwo wysokich kosztów ekonomicznych i społecznych przywracania inflacji do poziomu celu w przyszłości.

Oceniając politykę pieniężną w ostatnich kwartałach oraz zastanawiając się nad perspektywami inflacji czy szerzej – sytuacji makroekonomicznej, nie sposób pomijać podstawowego dziś czynnika, jakim jest wojna w Ukrainie. Najbardziej oczywistym będzie sytuacja na światowym rynku energetycznym, zwłaszcza ceny ropy naftowej i gazu, których wpływ na inflację w Polsce będzie wzrastał, ograniczając skuteczność polityki pieniężnej w oddziaływaniu na stopę inflacji. Należy dodatkowo podkreślić, że czynnikiem wzmacniającym presję inflacyjną będzie kurs złotego, który istotnie osłabił się po rozpoczęciu wojny na Ukrainie.

Nadal niejasna jest sytuacja sektora finansów publicznych. Według informacji Ministerstwa Finansów deficyt budżetu państwa na koniec 2021 roku wyniósł około 35 mld zł, podczas gdy deficyt planowany na 2021 rok wynosił 82,3 mld zł. Pełna ocena stanu sektora finansów publicznych jest trudna ze względu na stosowanie niestandardowych sposobów finansowania bezzwrotnych wydatków przez instytucje (BGK i PFR), które nie są częścią składową sektora finansów publicznych, co utrudnia uzyskanie informacji na temat rzeczywistej wielkości deficytu budżetowego i długu publicznego, a także rzeczywistych wydatków na finansowanie kosztów działań antykryzysowych.

W ostatnich kilku miesiącach pojawiło się szereg dodatkowych czynników, które będą wpływać negatywnie na równowagę sektora finansów publicznych. Wśród tych czynników istotne znaczenie mają podjęte przez rząd działania w ramach tzw. tarczy antyinflacyjnej, które zmniejszają dochody budżetu oraz zwiększają wydatki. Uchwalony niedawno budżet państwa na rok 2022, który zakładał deficyt na poziomie 29,9 mld zł, jest dziś całkowicie nieaktualny. Należy także liczyć się z negatywnym wpływem na sytuację sektora finansów publicznych kosztów, które będziemy musieli ponieść w związku z kryzysem ukraińskim.

W czwartym kwartale 2021 roku pojawiły się pewne symptomy poprawy sytuacji finansowej sektora bankowego. W związku z podwyżką stóp procentowych wzrosło oprocentowanie kredytów oraz marża odsetkowa netto. Przychody odsetkowe wzrosły o ponad 2,4 mld zł, koszty odsetek o 600 mln zł, a w konsekwencji wynik z tytułu odsetek zwiększył się o 1,8 mld zł. Nadal jednak słaba jest aktywność kredytowa banków. W porównaniu z pierwszym kwartałem 2020 roku kredyty dla sektora niefinansowego zwiększyły się tylko o 20 mld zł, co wynikało wyłącznie ze wzrostu kredytów mieszkaniowych o 40,5 mld zł. Wolumen kredytów dla przedsiębiorstw był nadal niższy o 16,6 mld zł, natomiast portfel kredytów niemieszkaniowych dla gospodarstw domowych zmniejszył się o 6,4 mld. Rentowność banków w wyniku trwającego niemal dekadę spadku kształtuje się nadal na niskim poziomie.

1. Rozwój sytuacji epidemicznej oraz jej wpływ na działalność gospodarczą

Sytuacja epidemiczna w czwartym kwartale 2021 roku uległa znacznemu pogorszeniu w porównaniu z poprzednimi kwartałami, kiedy wydawało się, że pandemia ustępuje. Najważniejsze wskaźniki charakteryzujące nasilenie pandemii gwałtownie rosły w kolejnych miesiącach kwartału. Sytuacja zaczęła się pogarszać już pod koniec poprzedniego kwartału. O ile 1 września

stwierdzono 366 nowych zakażeń oraz 13 zgonów, to 30 września było to już odpowiednio 1208 i 98. W tym samym dniu zajętych było 1614 łóżek, a liczba chorych podłączonych do respiratorów wynosiła 172.

Miesięczna liczba zakażeń, która w lipcu wynosiła 3044, w sierpniu 5787, a we wrześniu 18409, w październiku wzrosła do 117533, w listopadzie do 514444, a w grudniu do 568193. Gwałtownie rosła także liczba hospitalizowanych osób. Na koniec września w szpitalach przebywało 1687 osób zakażonych wirusem. Na koniec października było to już 7204, a na koniec listopada 21550 osób. Maksymalna liczba hospitalizowanych osób w czwartym kwartale miała miejsce 14 grudnia, kiedy w szpitalach było 24275 osób zakażonych koronawirusem.

Niekorzystne są również statystyki dotyczące liczby zgonów. W lipcu 2021 roku liczba zgonów wyniosła 84 i była najniższa od kwietnia 2020 roku. Jednakże już w sierpniu zaczęła ponownie rosnąć, osiągając coraz wyższe wartości w kolejnych miesiącach – we wrześniu zmarły 302 osoby, w październiku 1349, w listopadzie 6677, a w grudniu 13467. Pod względem liczby zgonów spowodowanych COVID-19 lub z tytułu chorób współistniejących IV kwartał, w którym zmarło 21493 osoby, należał do najgorszych w całym okresie pandemii.

Uwzględniając pogorszenie sytuacji pandemicznej można stwierdzić, że z punktu widzenia dalszego

rozwoju sytuacji największe znaczenie miała liczba szczepionych osób. Akcja szczepień przeciwko COVID-19 została rozpoczęta w Polsce 7 grudnia 2020 roku. Po początkowym niedoborze dostępnych szczepionek w drugim kwartale 2021 roku sytuacja ulegała systematycznej poprawie. Dostępność szczepionek oraz duża liczba osób, które zdecydowały się poddać szczepieniu powodowały, że w drugim kwartale liczba zaszczepionych osób systematycznie rosła. Na przełomie drugiego i trzeciego kwartału nastąpiło jednak załamanie tej pozytywnej tendencji, a liczba osób poddających się szczepieniu zaczęła spadać. Ponowny wzrost liczby szczepień można było obserwować w kolejnych miesiącach IV kwartału, jednakże była ona znacznie niższa niż w drugim kwartale 2021 roku. Pod koniec czwartego kwartału liczba szczepień zaczęła ponownie spadać, mimo wysokiej liczby zgonów, która, jak wskazują porównania międzynarodowe, jest silnie skorelowana ujemnie z odsetkiem osób zaszczepionych w poszczególnych krajach.

2. Podstawowe elementy sytuacji gospodarczej w IV kwartale 2021 roku

Wyniki polskiej gospodarki w czwartym kwartale 2021 roku, w porównaniu do czwartego kwartału 2020 roku, można uznać jako bardzo dobre. Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne, charakteryzujące sytuację gospodarczą w czwartym kwartale 2021 roku, przedstawiono w poniższej tabeli oraz na wykresie.

Tabela 1. Wybrane wskaźniki makroekonomiczne w czwartym kwartale 2021 roku

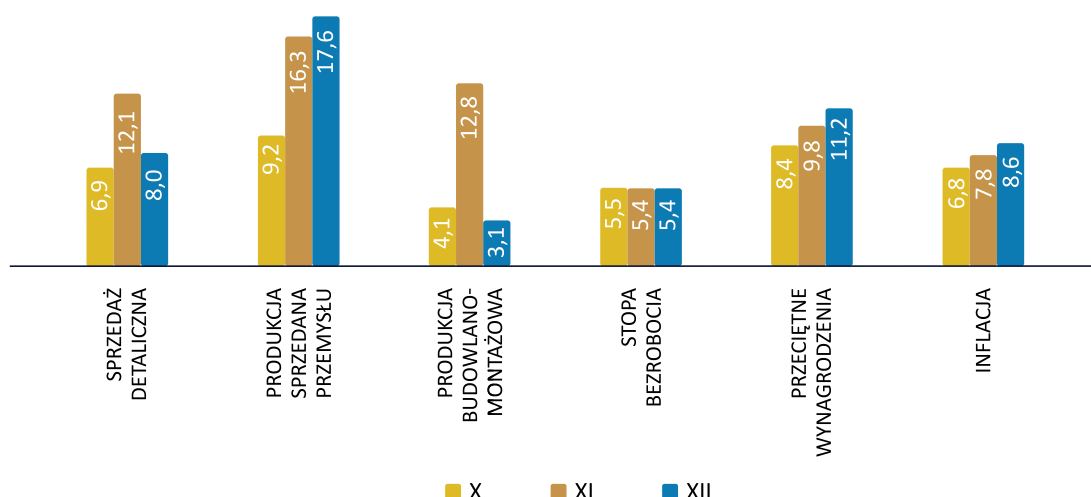
	X	XI	XII
Sprzedaż detaliczna	106,9	112,1	108
Produkcja sprzedana przemysłu	109,2	116,3	117,6
Produkcja budowlano-montażowa	104,1	112,8	103,1
Stopa bezrobocia	5,5	5,4	5,4
Przeciętne wynagrodzenia	108,4	109,8	111,2
Inflacja	106,8	107,8	108,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

* rok poprzedni = 100.

Zamieszczone w tabeli 1 wskaźniki wskazują, że sytuacja ekonomiczna w czwartym kwartale 2021 ulegała dalszej stabilizacji po załamaniu spowodowanym pandemią COVID-19. Podstawowe wskaźniki charakteryzujące sytuację w wybranych segmentach sfery materialnej kształtowały się na poziomie zbliżonym do poziomów osiąganych przed kryzysem. Sprzedaż detaliczna wzrosła w październiku o 6,9% w stosunku

do października poprzedniego roku. W listopadzie wskaźnik ten wzrósł do 12,1%. W grudniu dynamika sprzedaży spadła nieco, ale nadal utrzymywała się na wysokim poziomie (8%). Wskaźniki wzrostu produkcji przemysłowej utrzymywały się również na relatywnie wysokim poziomie. W październiku produkcja przemysłowa wzrosła o 9,2%, w listopadzie o 16,3%, a w grudniu o 17,6%.

Wykres 1. Wybrane wskaźniki makroekonomiczne w czwartym kwartale 2021 roku*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.*

Pozytywne tendencje wystąpiły także w sektorze budowlanym. Czwarty kwartał był kolejnym kwartałem wzrostu produkcji budowlano-montażowej. Produkcja budowlano-montażowa wzrosła w październiku o 4,1%, w listopadzie o 12,8%, a w grudniu o 3,1%. Można zatem stwierdzić, że w czwartym kwartale 2021 roku zapoczątkowana w poprzednich kwartałach poprawa sytuacji w budownictwie uległa utrwaleniu. Sytuacja w sektorze budowlanym jest w dużej mierze odbiciem sytuacji w inwestycjach, które od kilku już lat wykazywały objawy stagnacji. Dane dotyczące inwestycji w roku 2021 pozwalają mieć nadzieję, że negatywne tendencje w działalności inwestycyjnej są przełamywane.

Dane dotyczące nakładów inwestycyjnych, które w czwartym kwartale wzrosły o 11,7%, są spójne z danymi dotyczącymi produkcji budowlano-montażowej. Dalszy rozwój sytuacji w budownictwie jest jednak niepewny ze względu na opóźniające się zatwierdzenie Krajowego Planu Odbudowy, stanowiącego element unijnego programu NextGenerationEU, którego celem jest popandemiczna odbudowa gospodarki oraz nadanie jej nowych impulsów rozwojowych. Przewidziane w ramach tego programu środki dla Polski (potencjalnie 57 mld euro) stanowiłyby istotny impuls rozwojowy, zwłaszcza w sektorze budowlanym.

Istotnym czynnikiem, który będzie determinował sytuację w sferze produkcji materialnej, będzie rozwój sytuacji w Ukrainie. Należy liczyć się ze wzrostem ryzyka inwestycyjnego w Polsce, która bezpośrednio graniczy z terytoriami objętymi działaniami wojennymi, co może zmniejszyć zainteresowanie kapitału zagranicznego inwestycjami w Polsce.

W analizowanym okresie bezrobocie spadło z 5,6% we wrześniu do 5,5% w październiku i do 5,4%

w listopadzie, utrzymując się na tym poziomie w grudniu. Jest to niewątpliwie pozytywna tendencja, chociaż towarzyszą jej także zjawiska negatywne. Wiele branż gospodarki, zwłaszcza tych, których działalność była zawieszona lub ograniczona w związku z pandemią, odczuwa niedobory zatrudnienia, które ograniczają możliwości ich ekspansji. Dotyczy to w szczególności gastronomii i hoteli oraz innych sfer działalności, które były poddane najostrzejszym ograniczeniom. Niekorzystnym zjawiskiem jest natomiast spadek liczby zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw w kolejnych miesiącach trzeciego kwartału 2021 roku. W grudniu 2021 liczba zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw była niższa niż przed wybuchem epidemii COVID-19 (w styczniu 2020) o 79 tysięcy osób. Niedobór rąk do pracy staje się ważnym czynnikiem ograniczającym dynamikę rozwoju polskiej gospodarki, zwłaszcza przy równoczesnej wieloletniej stagnacji działalności inwestycyjnej, która ogranicza możliwości modernizacji polskich przedsiębiorstw prowadzących do wzrostu wydajności pracy. Sytuacja na rynku pracy może ulec zmianie w związku z napływem uchodźców z Ukrainy, co zwiększy dostępne zasoby siły roboczej.

Spadkowi bezrobocia towarzyszył szybki wzrost wynagrodzeń. W sektorze przedsiębiorstw wynagrodzenia wzrosły: w październiku o 8,4%, w listopadzie o 9,8%, a w grudniu o 11,2%. Tak szybko wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw nie rosły od 2008 roku. Wzrost wynagrodzeń jest oczywiście zjawiskiem pozytywnym, o ile towarzyszy mu odpowiedni wzrost wydajności pracy. W przeciwnym razie wysoki wzrost wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw może być czynnikiem proinflacyjnym.

Czynnikiem, który pozytywnie wpływał na ogólną sytuację gospodarczą w Polsce w 2021 roku, był

handel zagraniczny. W całym roku eksport zwiększył się o 22,8%, natomiast import o 28,8%. Zdecydowanemu pogorszeniu uległo saldo handlu zagranicznego, które w roku 2020 było dodatnie i wyniosło 47,2 mld zł. W roku 2021 saldo było ujemne i wyniosło 2,9 mld zł. Warto zauważyć istotną zmianę relacji pomiędzy eksportem a importem w drugiej połowie roku. W pierwszym kwartale saldo było dodatnie i wynosiło 10,9 mld i wzrosło w drugim kwartale do 17,3 mld zł. W kolejnych miesiącach sytuacja uległa odwróceniu, w związku z czym cały rok zakończył się saldem ujemnym.

Dynamika wzrostu PKB w kolejnych latach będzie uzależniona od sytuacji na rynku pracy oraz dynamiki nakładów inwestycyjnych zwiększających wydajność pracy. W poprzednich 15 latach przyrost PKB w około 40% wynikał ze wzrostu wydajności pracy, a 60% z przyrostu liczby zatrudnionych. Zakładając, że w kolejnych latach liczba zatrudnionych będzie co najwyżej stabilna, cały przyrost PKB musi wynikać ze wzrostu wydajności pracy i musi być wyższy niż w krajach wysoko rozwiniętych, aby możliwe było dalsze niwelowanie różnic w poziomie PKB na mieszkańca Polski w porównaniu do średniej unijnej, nie mówiąc już o najwyższej rozwiniętych krajach UE. To, w jakim zakresie uda się ten cel osiągnąć będzie uzależnione od strategii gospodarczej w najbliższych latach.

3. Inflacja

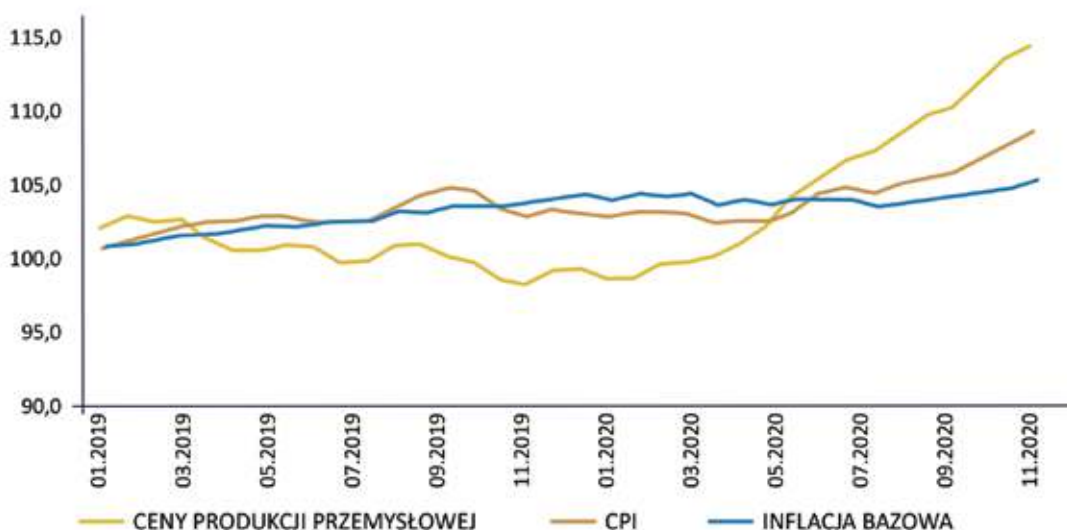
Wśród tych procesów gospodarczych, które stanowią największe zagrożenie dla zrównoważonego wzrostu gospodarczego w najbliższych latach, jest inflacja. Notowane w ostatnich miesiącach wskaźniki inflacji są najwyższe od ponad dwudziestu lat. Chociaż

inflacja jest problemem samym w sobie, to nie mniej istotne jest to, jak rządzący przeciwdziałają rosnącemu tempu wzrostu cen i jak interpretują to, co dzieje się z cenami. Do niedawna inflacja była traktowana przez NBP jako zjawisko przejściowe, które ustąpi samo z siebie, nie wymagając zmiany parametrów polityki pieniężnej. Znaczenie i skala zagrożenia wynikająca z pojawiających się symptomów rosnącej inflacji nie zostały również dostrzeżone przez rząd.

W październiku, listopadzie i grudniu, wbrew wcześniejszym zapewnieniom o braku zasadności podwyżek stóp procentowych, RPP zwiększyła stopy łącznie o 165 punktów bazowych. Zmieniono także wcześniejszą retorykę, że inflacja jest zjawiskiem przejściowym, stwierdzając, że pozostanie z nami znacznie dłużej.

W związku z wojną w Ukrainie zasadnicze znaczenie dla poziomu inflacji będą miały ceny surowców, zwłaszcza energetycznych oraz kurs złotego. Należy jednak podkreślić, że inflacja w 2021 roku oraz na początku 2022 roku kształtowała się także pod wpływem czynników wewnętrznych, na które może wpływać polityka pieniężna. Należy podkreślić, że wzrostowy trend inflacji występuje od początku 2019 roku, a poziomy przekraczające istotnie cel inflacyjny wystąpiły już na przełomie 2020 i 2021 roku. Przedstawiają to dane zamieszczone na wykresie 2.

Jak wynika z poniższego wykresu inflacja systematycznie rosła od stycznia 2019 roku do marca 2020 roku. Po marcu w związku z wprowadzonymi ograniczeniami działalności gospodarczej oraz spadkiem aktywności gospodarczej i mobilności społecznej także wzrost cen dóbr i usług konsumpcyjnych osłabł, osiągając na

Wykres 2. Inflacja bazowa i inflacja CPI od stycznia 2019 do grudnia 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GS i NBP.

przełomie roku 2020 i 2021 poziom celu inflacyjnego. Jednakże od marca 2021 roku tempo wzrostu cen gwałtownie przyspieszyło, osiągając w grudniu niespotykany od ponad dwudziestu lat poziom (8,6%).

Warto ponadto zwrócić uwagę na kształtowanie się wskaźnika tzw. inflacji bazowej (z wyłączeniem cen energii i żywności). Inflacja bazowa rosła systematycznie od stycznia 2019 roku, osiągając w lipcu 2020 roku 4,3% na początku 2020 roku i następnie osiągając w grudniu 5,3%. W grudniu 2021 wskaźnik inflacji bazowej zwiększył się do 5,3%. Oznacza to, że w analizowanym okresie inflacja kształtowała się głównie pod wpływem czynników o charakterze popytowym, a więc tych, na które wpływ ma polityka pieniężna. Nieuwzględnianie tych faktów jest błędem osób odpowiedzialnych za politykę pieniężną.

Czynnikami, który będzie wpływał na ceny dóbr i usług konsumpcyjnych, są niezwykle dynamicznie rosnące ceny dóbr przemysłowych. W grudniu ceny produkcji przemysłowej wzrosły o 14,4% i będą podwyższać wskaźnik CPI w kolejnych miesiącach.

Dzisiejsza inflacja jest także w części spowodowana polityką gospodarczą realizowaną od 2016 roku, charakteryzującą się oparciem wzrostu gospodarki na konsumpcji, wzroście wynagrodzeń oraz innych dochodów ludności. Relatywnie szybkie tempo wzrostu PKB przy niskich nakładach inwestycyjnych oraz wyczerpywaniu się zasobów siły roboczej, któremu towarzyszy nacisk na wzrost płac, doprowadził do pogłębiającej się różnicy pomiędzy wzrostem wydajności pracy i wzrostem wynagrodzeń. Ilustruje to wykres 3.

Wykres 3. Wynagrodzenia, wydajność pracy i inflacja w latach 2016–2021 (pierwsze półrocze) w %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak wynika z powyższego wykresu od 2016 systematycznie zwiększa się różnica pomiędzy wzrostem wydajności pracy a wzrostem wynagrodzeń, której towarzyszy wzrost inflacji. Jeżeli, tak jak w roku 2020, wynagrodzenia rosną szybciej niż wydajność pracy o prawie 8 punktów procentowych, to nie może to pozostać bez wpływu na tempo wzrostu cen.

Reasumując powyższą analizę, można stwierdzić, że inflacja jest dzisiaj złożonym procesem, którego dynamika jest kształtowana pod wpływem wielu czynników. Szoki podażowe są ważnym, ale niejedynym źródłem inflacji. Podwyższona inflacja ma głębsze, strukturalne podłoże, a także wynika z błędów polityki pieniężnej. Oznacza to, że raczej samoistnie nie ustąpi i będzie wymagała zdecydowanych działań władz monetarnych i fiskalnych. Dodatkowo, o czym wspomniano już wielokrotnie, na poziom inflacji będzie wpływała sytuacja w Ukrainie.

4. PKB i czynniki jego wzrostu

Według wstępnych danych GUS, PKB niewyrównany sezonowo w czwartym kwartale 2021 roku wzrósł o 7,3%, co wskazuje, że polska gospodarka odzyskuje wysoką dynamikę wzrostu gospodarczego. Wysokie tempo wzrostu PKB w czwartym kwartale 2021 roku wynikało z wysokiego wzrostu produkcji sfery materialnej, zwłaszcza przemysłu. Jednym z najważniejszych czynników wpływających na relatywnie dobre wyniki produkcji przemysłowej był wzrost obrotów światowego handlu. Czynniki determinujące tempo wzrostu PKB w poszczególnych kwartałach oraz w całym 2020 roku przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Czynniki wzrostu PKB. I kw. 2020 – IV kw. 2021

	2020				2021			
	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
Spożycie ogółem	101,6	92,9	101,0	100,0	100,3	110,3	103,7	105,3
w tym:								
Spożycie								
– w sektorze gospodarstw domowych	101,2	89,4	100,3	96,9	100,1	113,1	104,7	107,9
– publiczne	103,2	104,3	103,3	108,1	101,6	103,0	100,8	99,5
Akumulacja brutto	99,3	83,0	82,7	88,9	100,4	121,9	133,8	130,0
w tym:								
Nakłady brutto na środki trwałe	102,5	91,2	92,8	84,6	101,7	105,6	109,3	111,7
Eksport	103,2	86,5	102,4	108,1	107,3	129,2	108,6	106,0
Import	101,6	84,4	100,5	108,5	110,3	134,5	115,2	113,2
Popyt krajowy	101,3	90,9	97,4	97,1	100,3	112,4	108,6	111,2
Produkt krajowy brutto	102,2	91,8	98,5	97,5	99,2	111,2	105,3	107,3

Źródło: dane GUS

Po szczególnie wysokim wzroście PKB w drugim kwartale 2021 roku (o 11,1%) i wolniejszym w trzecim kwartale, w kwartale czwartym dynamika PKB przyspieszyła do 7,3%. Przede wszystkim należy podkreślić, że w porównaniu do kwartału trzeciego silniej wzrosło spożycie, w szczególności spożycie gospodarstw domowych (wzrost o 7,9%), przy nieznacznym spadku spożycia publicznego. Wkład spożycia do wzrostu PKB w czwartym kwartale wyniósł 3,9 punktu procentowego (w trzecim kwartale 2,7 p.p.). Wzrósł także wkład akumulacji do wzrostu PKB z 5,2 do 6,7 punktów procentowych – udział inwestycji zwiększył się z 1,5 do 2,5 punktu procentowego, a przyrost zapasów z 3,7 do 4,2 punktu procentowego. W związku z deficytem w handlu zagranicznym spadek (o 3,7 punktu procentowego) wkład eksportu netto do PKB.

Bardziej szczegółowa analiza danych dotyczących dynamiki produkcji w poszczególnych sekcjach gospodarki wskazuje, że widoczna jest zdecydowana poprawa. Spośród dziesięciu sekcji gospodarki produkcja w siedmiu wzrosła. Sekcjami, których produkcja spadła w porównaniu z trzecim kwartałem poprzedniego roku są: Informacja i komunikacja, Finanse i ubezpieczenia oraz Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna i Administracja i działalność wspierająca.

5. Sektor finansów publicznych

Ocena sytuacji sektora finansów publicznych jest, podobnie jak w poprzednich kwartałach, utrudniona ze względu na całkowitą niemal marginalizację budżetu, teoretycznie najważniejszego dokumentu polityki fiskalnej państwa. Jak wynika z danych publikowanych przez Ministerstwo Finansów na koniec 2021 roku budżet państwa wykazał deficyt w wysokości około 35 mld zł, podczas gdy planowany na rok 2021 budżet miał zamknąć się deficytem w wysokości 82,3 mld zł. Niższy niż planowany deficyt budżetu jest generalnie zjawiskiem pozytywnym. Niestety ze względu na strategię finansowania wydatków publicznych, jednoznacznie pozytywna ocena nie jest możliwa, gdyż w istocie nie wiemy, jaki jest rzeczywisty stan sektora finansów publicznych. Finansowanie wydatków publicznych ze środków zgromadzonych przez PFR i BGK za pomocą emisji obligacji, które niemal natychmiast były odkupywane przez Narodowy Bank Polski, może rodzić obawy związane z przeniesieniem finansowania znacznej części wydatków publicznych za pomocą emisji pieniądza na bank centralny. Operacje dokonywane przez BGK i PFR i NBP nie pozostają jednak bez wpływu na gospodarkę, a zwłaszcza inflację.

Ten mechanizm pozwala wprowadzić pokazywać doskonały stan finansów publicznych, ale nie jest w stanie całkowicie ukryć ich rzeczywistego obrazu przed rynkami finansowymi oraz instytucjami

międzynarodowymi. Ograniczona przejrzystość budżetu oraz całego sektora finansów publicznych jest jednym z czynników powodujących obniżenie ocen wiarygodności kredytowej Polski, co już znajduje odzwierciedlenie m.in. w oprocentowaniu obligacji skarbowych. W trakcie ostatniego roku rentowność dziesięcioletnich obligacji polskiego rządu wzrosła z 1,240% do około 4,3%, a więc o ponad 300 punktów bazowych. Rentowność takich samych obligacji emitowanych przez rząd Włoch wzrosła w trakcie ostatniego roku z 0,566% do 1,513%, czyli o niecałe 100 punktów bazowych, emitowanych przez rząd Hiszpanii z 0,074% do 0,955%, czyli o 88 punktów bazowych, a stojącej na skraju bankructwa Grecji z 0,693% do 2,350%, czyli o 166 punktów bazowych, nie mówiąc już o obligacjach rządu niemieckiego, których rentowności są cały czas ujemne.

Sytuacja sektora finansów publicznych ulegnie dalszemu pogorszeniu w wyniku działań podjętych przez rząd w ramach tzw. tarczy antyinflacyjnej. Działania te polegają na zwiększeniu wydatków dla gospodarstw domowych oraz obniżki przychodów budżetu w związku z obniżkami VAT i akcyzy. Dziś już wiadomo, że działania te nie przyniosą pozytywnych skutków, gdyż w związku z wojną w Ukrainie wzrosły ceny surowców energetycznych oraz znacząco osłabił się złoty. Przed rządem stanie więc dylemat: albo w celu ograniczenia inflacji rozszerzone zostaną elementy tarczy inflacyjnej, albo inflacja osiągnie poziom znacznie przekraczający 10%.

6. Polityka pieniężna

Sygnalizowany w poprzednim punkcie możliwy rozwój sytuacji sektora finansów publicznych będzie także stawiał poważne wyzwania przed polityką pieniężną. Obniżenie inflacji do pożądanego poziomu wymagałoby istotnego zaostrzenia polityki pieniężnej, co wpłynęłoby negatywnie na tempo wzrostu PKB, które i tak będzie niższe niż wskazywały opracowywane wcześniej prognozy.

W czwartym kwartale 2021 roku NBP dokonał istotnej zmiany polityki monetarnej prowadzonej od wybuchu pandemii COVID-19, która określana jest mianem polityki niekonwencjonalnej i która w wysoko rozwiniętych krajach stosowana jest od kryzysu finansowego z pierwszej dekady XXI wieku. Polityka ta polega na utrzymywaniu niskich (a nawet ujemnych) stóp procentowych oraz wielkoskalowym skupie dłużnych papierów wartościowych. Wzorem innych banków centralnych NBP w okresie marzec-maj 2020 roku obniżył trzykrotnie podstawowe stopy procentowe – stopę referencyjną łącznie o 1,4 pkt proc. do 0,1%; stopa lombardowa została zredukowana do 0,5%, a stopę

depozytową ustalono na poziomie 0,0%. Dla wsparcia płynności sektora bankowego stopę rezerwy obowiązkowej obniżono z 3,5% do 0,5%.

Obniżka stóp procentowych przez polski bank centralny do niespotykanego wcześniej poziomu na ogół nie budziła zastrzeżeń. Konieczność przeciwdziałania kryzysowi ekonomicznemu wywołanemu pandemią COVID-19 wymagała zdecydowanych działań zarówno polityki fiskalnej, jak i monetarnej. Relatywnie płytka recesja polskiej gospodarki w 2020 roku oraz silne ożywienie w 2021 roku wskazują, że cele, jakie stawiano przed polityką makroekonomiczną, zostały osiągnięte.

Można natomiast mieć wątpliwości co do rzeczywistego wpływu polityki pieniężnej na sytuację gospodarczą Polski w ostatnich dwóch latach. Uzasadniona wydaje się teza, że główną rolę odegrała polityka fiskalna, która dzięki wartym ponad 200 mld zł pakietom antykryzysowym skutecznie przeciwdziałała silnemu spadkowi popytu.

W tym zakresie mniej skuteczna była polityka monetarna, o czym świadczą rozmiary akcji kredytowej, które wprowadzicie wzrosły w ostatnich miesiącach, ale nadal są bliskie poziomowi sprzed kryzysu. Łączna wartość kredytów dla sektora niefinansowego wzrosła na koniec 2021 roku o około 18,1 mld zł w relacji do stanu na koniec marca 2020 roku. Szczególnie niekorzystna sytuacja wystąpiła w zakresie kredytów dla przedsiębiorstw, których wartość spadła w tym okresie o 16,6 mld zł, co było głównie skutkiem słabej aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw. Wzrosła natomiast wartość kredytów dla gospodarstw domowych o 34,1 mld zł, co było głównie efektem wzrostu kredytów hipotecznych, które zwiększyły się o 40,5 mld zł. Wartość pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych spadła w tym czasie o 6,4 mld zł.

Można zatem stwierdzić, że działalność kredytowa banków nadal nie nadąża za rozwojem sytuacji w sferze produkcji materialnej. Te relacje są zrozumiałe, jeżeli uwzględnimy, że istotnie wzrosły depozyty zarówno przedsiębiorstw, jak i gospodarstw domowych. Łączny przyrost depozytów sektora niefinansowego od końca pierwszego kwartału 2020 roku wyniósł 238,3 mld zł. Depozyty przedsiębiorstw wzrosły o 147 mld zł, natomiast depozyty gospodarstw domowych o 91,3 mld zł. Warto także zwrócić uwagę na niekorzystną zmianę struktury depozytów gospodarstw domowych. Depozyty terminowe zmniejszyły się o 125,9 mld zł, natomiast depozyty bieżące wzrosły o 217,2 mld zł. Podobnym zmianom podlegały zmiany struktury depozytów sektora niefinansowego bez gospodarstw domowych: depozyty terminowe spadły o 29,9 mld zł, natomiast depozyty bieżące

wzrosły o 176,9 mld zł. Ponadto wzrosła ilość gotówki w obiegu o 86,1 mld zł.

Omówione wyżej zmiany są nie tylko niekorzystne dla sektora bankowego (brak długoterminowych depozytów jako podstawy działalności kredytowej), ale także dla całej gospodarki, gdyż świadczą o braku skłonności do długoterminowego oszczędzania, co negatywnie wpływa na działalność inwestycyjną w gospodarce.

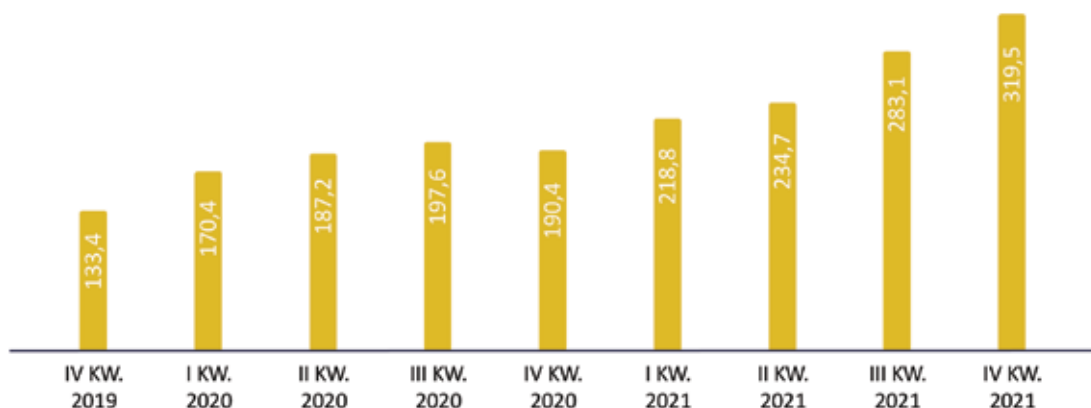
Dokonane w ubiegłym roku podwyżki stóp procentowych nie wpłynęły istotnie na sytuację na rynku mieszkaniowym, która stanowi jeden z najważniejszych dylematów dla polityki monetarnej. Z jednej strony, tworzenie się bańki spekulacyjnej na tym rynku wymagałoby istotnego podwyższenia stóp procentowych, co z punktu widzenia innych celów może być niewskazane, a z drugiej strony – konieczność podniesienia stóp procentowych ze względu na wzrastającą inflację może rodzić niebezpieczeństwo pęknięcia bańki spekulacyjnej, co może skłaniać władze monetarne do odkładania koniecznych decyzji.

Dokonane w pierwszej połowie ubiegłego roku obniżki stóp procentowych miały także na celu obniżenie kosztów obsługi długu publicznego, którego istotny wzrost przewidywano w wyniku fiskalnych kosztów tarcz antykrzysowych oraz spadku dochodów budżetowych z powodu recesji w gospodarce. Ten cel został w pewnym stopniu zrealizowany. Można szacować, że po obniżeniu stopy referencyjnej do 0,1% rynkowe rentowności obligacji skarbowych zmniejszyły się przeciętnie o około 40 punktów bazowych, jednakże od początku 2021 roku zaczęły ponownie rosnąć, przekraczając poziom sprzed obniżek stóp procentowych. Obecne oprocentowanie dziesięcioletnich obligacji skarbowych kształtuje się na poziomie około 4,3 %, a więc znacznie wyższym niż przed obniżką stóp. Spadek oprocentowania obligacji rządowych miał zatem krótkoterminowy charakter.

Drugim elementem polityki pieniężnej, który wywierał istotny wpływ na rynek finansowy, sytuację sektora bankowego, sektora finansów publicznych oraz sferę gospodarki realnej było tzw. luzowanie ilościowe. Jest to drugi podstawowy, obok obniżek stóp procentowych, instrument tzw. niekonwencjonalnej polityki pieniężnej, stosowanej przez najważniejsze banki centralne od kryzysu finansowego z drugiej połowy pierwszej dekady tego wieku. Formalnie rzecz biorąc, celem luzowania ilościowego jest zwiększenie płynności sektora bankowego, która umożliwia zwiększanie akcji kredytowej oraz inwestowanie w inne aktywa finansowe. Gwałtowne zwiększenie podaży pieniądza rezerwowego prowadziło także do osłabienia roli stóp procentowych w polityce pieniężnej. W warunkach nadmiaru płynnych rezerw w systemie bankowym istnieje naturalna tendencja do spadku krótkoterminowych stóp procentowych na rynku międzybankowym do zera, bez względu na poziom podstawowej (referencyjnej) stopy polityki pieniężnej.

Ponieważ przedmiotem skupu przez banki centralne są głównie papiery wartościowe emitowane przez skarb państwa, toteż z natury rzeczy operacje te wpływają na popyt na rządowe obligacje, ułatwiając finansowanie wzrastającego gwałtownie długu publicznego. Zważywszy na skalę wzrostu deficytów budżetowych oraz długu publicznego w warunkach kryzysu finansowego oraz kryzysu epidemicznego można stwierdzić, że sfinansowanie potrzeb pożyczkowych rządów na warunkach rynkowych nie byłoby możliwe.

Od kwietnia 2020 r. do końca września 2021 r. bank centralny skupił dłużne skarbowe papiery wartościowe i papiery gwarantowane przez skarb państwa o wartości 144,756 mld zł. Wartość tych zakupów spadała w kolejnych miesiącach i kwartałach. O ile jeszcze w drugim kwartale 2021 roku NBP nabył obligacje o wartości 17,836 mld zł, to w trzecim kwartale

Wykres 4. Nadpłynność sektora bankowego od IV kw. 2019 r. do IV kw. 2021 r. (mld zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

już tylko o wartości 7,247 mld zł. W czwartym kwartale NBP zaprzestał skupowania dłużnych papierów wartościowych.

W wyniku prowadzonych operacji luzowania ilościowego nastąpił gwałtowny wzrost nadpłynności sektora bankowego, co uwidoczniło na powyższym wykresie.

Uwidoczniła na powyższym wykresie nadpłynność polskiego sektora bankowego istotnie wzrosła z około 133 mld zł na początku roku 2020 do 319,5 mld zł na koniec 2021 roku. Dotąd nadpłynność ta nie stwarzała większych problemów. Sytuacja jednak zmienia się w związku z wysoką inflacją i podejmowanymi przez RPP podwyżkami stóp procentowych. Wprawdzie brak jest jeszcze danych dotyczących kosztów polityki pieniężnej w 2021 roku, ale przy wzrastających stopach procentowych oraz rosnącej nadpłynności, koszty polityki pieniężnej będą rosły istotnie, co może prowadzić do strat NBP i braku transferów do budżetu, które w ostatnich latach stanowiły istotne wsparcie finansów rządu.

7. Sytuacja sektora bankowego i jego zdolność do finansowania gospodarki

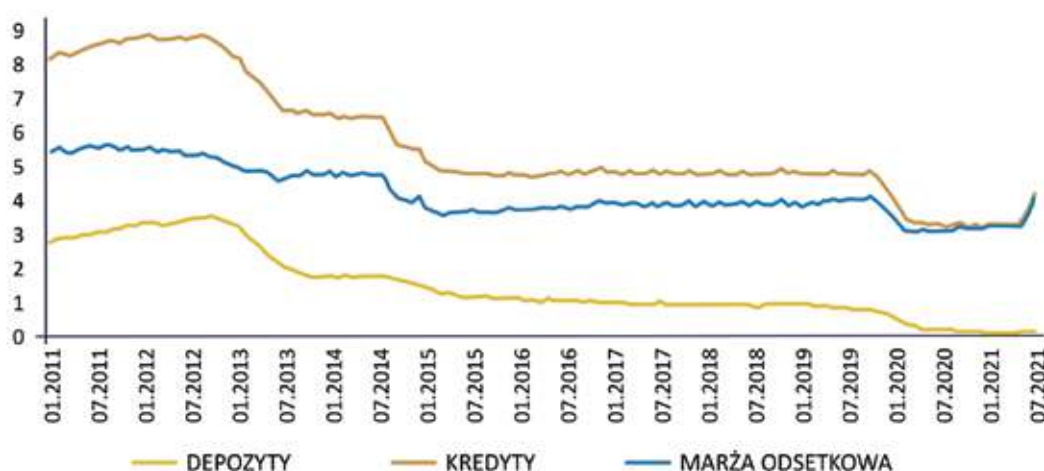
Polityka pieniężna banków centralnych wpływa na szereg ważnych elementów sytuacji gospodarczej, zarówno w sferze realnej gospodarki, jak i w sektorze finansowym, zwłaszcza w sektorze bankowym. Decyzje banków centralnych z zakresu polityki pieniężnej mają bezpośredni wpływ na sektor bankowy oraz pośredni na sferę rzeczową gospodarki, oddziałując na poziom koniunktury gospodarczej. Za pośrednictwem banków

impulsy wynikające z polityki monetarnej są transmitowane do rynków finansowych, a następnie do sfery gospodarki realnej. W poprzednim punkcie opracowania omówiono podstawowe narzędzia wykorzystywane przez banki centralne oraz ich oczekiwany wpływ na zachowania podmiotów gospodarujących. Banki komercyjne są jednak podmiotami gospodarującymi, których wyniki finansowe kształtowane są także przez działania podejmowane przez bank centralny. To czy i w jaki sposób impulsy monetarne są przenoszone do sfery gospodarki realnej i rynków finansowych zależy również od tego, jak decyzje władz monetarnych wpływają na sytuację ekonomiczną komercyjnej części sektora bankowego.

Głównym źródłem przychodów sektora bankowego są przychody odsetkowe, których wysokość kształtuje się pod wpływem ogólnego poziomu stóp procentowych znajdujących się pod kontrolą banku centralnego. Jak już wspomniano wcześniej, stopy procentowe zostały obniżone w pierwszej połowie 2020 roku decyzjami Rady Polityki Pieniężnej.

W czwartym kwartale 2021 roku nastąpiła istotna zmiana polityki pieniężnej, której wyrazem są podwyżki stóp procentowych. Podwyżki stopy referencyjnej istotnie zmieniają warunki funkcjonowania sektora bankowego, wywierając wpływ na najważniejsze elementy przychodów i kosztów oraz wyniki finansowe.

Jak wynika z poniższego wykresu, w ostatnim kwartale 2021 roku, w wyniku podwyżek stóp procentowych banku centralnego, zapoczątkowana została zmiana trendu, który dominował przez ostatnie dziesięciolecie. Od 2012 spadały stopy oprocentowania kredytów, depozytów oraz marża odsetkowa. Tendencja ta była szczególnie widoczna w latach 2013–2015

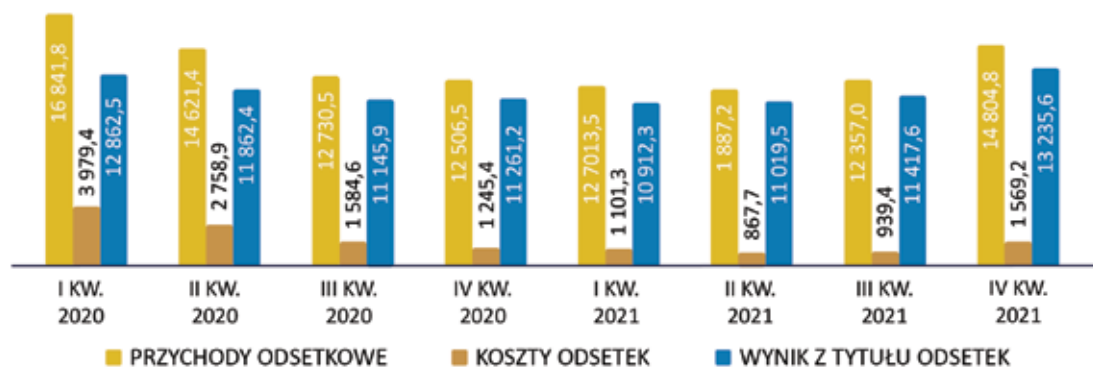
Wykres 5. Oprocentowanie kredytów i depozytów oraz marża odsetkowa w latach 2011–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GS i NBP.

oraz w latach 2020–2021 (do trzeciego kwartału). Pełne konsekwencje wpływu podwyżek stóp procentowych banku centralnego na stopy stosowane przez banki komercyjne nie są jeszcze znane ze względu na dominujący mechanizm ustalania stóp oprocentowania kredytów. Oparte o wskaźniki WIBOR stopy te są zmieniane co 3 lub 6 miesięcy, a więc decyzje

z zakresu polityki pieniężnej wpływają na oprocentowanie kredytów z opóźnieniem 3. lub 6. miesięcy

Tendencje w zakresie kształtowania się przychodów, kosztów oraz marży odsetkowej netto w kolejnych kwartałach 2020 roku oraz 2021 roku przedstawiono na wykresie 6.

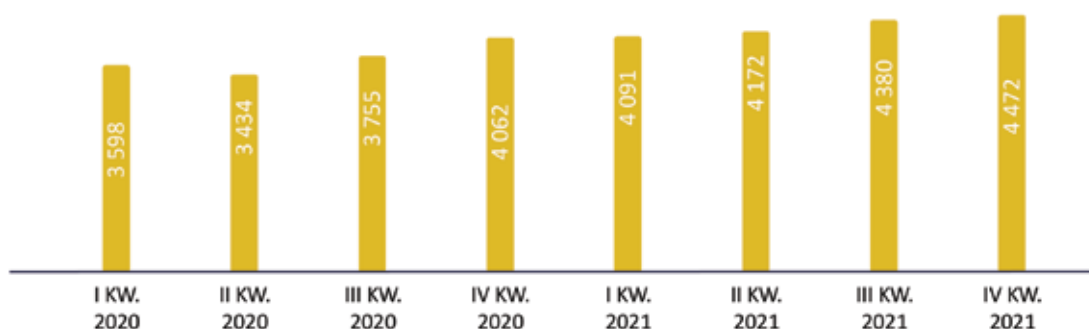
Wykres 6. Przychody, koszty oraz marża odsetkowa netto sektora bankowego w kolejnych kwartałach 2020 i 2021 roku (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF.

Jak wynika z wykresu, w trzecim kwartale 2021 roku zahamowany został trwający od drugiego kwartału 2020 roku spadek analizowanych wielkości. Z kolei w czwartym kwartale widoczny jest ich wzrost. Przychody odsetkowe wzrosły o 2448 mln zł, koszty odsetek o 630 mln zł, a marża odsetkowa netto o 1818 mln zł. Można oczekiwać, że w związku z podwyżkami stóp procentowych

dokonanymi w czwartym kwartale 2021 roku, w kolejnych miesiącach i kwartałach wyniki finansowe banków powinny ulegać poprawie.

Po obniżkach stóp procentowych przez Radę Polityki Pieniężnej w pierwszej połowie 2020 roku, banki zmieniły także swoją politykę w zakresie opłat i prowizji.

Wykres 7. Wynik z tytułu opłat i prowizji

Źródło: obliczenia własne.

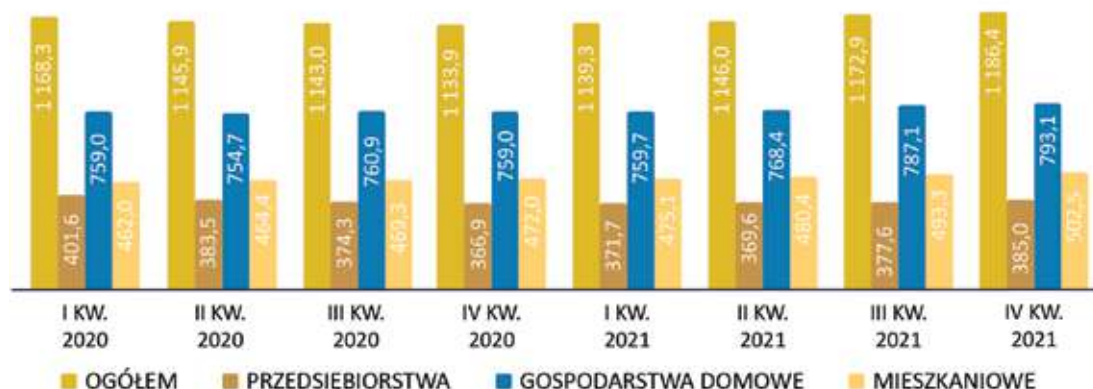
Począwszy od drugiego kwartału 2020 roku, w którym zostały obniżone stopy procentowe, rosną zarówno przychody, jak i wynik z tytułu opłat i prowizji. W czwartym kwartale 2021 roku były one wyższe o 30% niż w drugim kwartale 2020 roku. Rosnący wynik z tego tytułu pozwolił na spowolnienie (zahamowanie) spadku wyników finansowych sektora bankowego.

Wyniki finansowe banków w kolejnych kwartałach 2021 roku uległy nieznacznej poprawie. Mimo tych negatywnych tendencji zdolność sektora do finansowania gospodarki jest obecnie wysoka. W czwartym kwartale 2021 roku wskaźniki adekwatności kapitałowej utrzymywały się na wysokim poziomie. Sytuacja w tym zakresie w kolejnych miesiącach i kwartałach będzie uzależniona od oczekiwanego ożywienia

gospodarki i związanego z tym zwiększenia zapotrzebowania na kredyt ze strony przedsiębiorstw niefinansowych i gospodarstw domowych. Można także oczekiwać zmian w strukturze aktywów sektora bankowego (spadek udziału obligacji skarbowych), co w konsekwencji zwiększy zapotrzebowanie na kapitały własne, którego zaspokojenie, przy istniejącym poziomie rentowności, może być trudne.

Analizując wartość i strukturę portfela kredytowego banków, warto zwrócić uwagę, że skala działalności kredytowej banków uwarunkowana jest przede wszystkim czynnikami leżącymi po stronie popytu na kredyt ze strony podmiotów gospodarujących oraz skłonnością banków do udzielania kredytów w istniejących warunkach, charakteryzujących się podwyższonym ryzykiem. Na wykresie 8 uwidoczniono dane dotyczące

Wykres 8. Kredyty dla sektora niefinansowego w latach 2020–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

wartości kredytów dla przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w kolejnych kwartałach 2020–2021.

Wartość kredytów ogółem dla sektora niefinansowego na koniec czwartego kwartału 2021 była nieco (o 18,1 mld zł) wyższa niż na koniec pierwszego kwartału 2020 roku, a więc przed wybuchem epidemii COVID-19 w naszym kraju. Wartość kredytów dla przedsiębiorstw była nadal niższa na koniec czwartego kwartału 2021 roku (o 16,6 mld zł) niż w ostatnim przedkryzysowym kwartale.

Wartość kredytów hipotecznych była na koniec 2021 roku wyższa o 40,5 mld zł niż na koniec pierwszego kwartału 2020. Jakkolwiek wzrost wartości kredytów hipotecznych należy ocenić pozytywnie, to jednak nie można pominąć niepokojących zjawisk, jakie pojawiają się na rynku mieszkaniowym. W ostatnim kwartale ubiegłego roku RPP podjęła decyzję o rozpoczęciu serii podwyżek stóp procentowych, które w istotnym stopniu wpływają na warunki panujące na rynku kredytowym, których głównym skutkiem jest wzrost kosztów oprocentowania kredytów. Ponieważ przed podwyżkami stóp procentowych poziom stopy referencyjnej znajdował się na rekordowo niskim poziomie (0,1%), dokonywane podwyżki stóp procentowych istotnie zwiększają koszty oprocentowania, co – w zależności od dalszej sytuacji w tym zakresie – może być przyczyną pogorszenia jakości portfela kredytowego banków. Potencjalne

pogorszenie tego portfela, zwłaszcza kredytów hipotecznych, stanowi jedno z najpoważniejszych zagrożeń dla sektora bankowego. Już dziś zgłaszane są propozycje zamrożenia stóp procentowych (WIBOR) w celu ochrony kredytobiorców przed gwałtownym wzrostem kosztów oprocentowania. Tego typu działania należy jednak uznać za niewłaściwe, gdyż oznaczałyby one neutralizację podwyżek stóp procentowych jako podstawowego instrumentu polityki antyinflacyjnej.

Portfel kredytowy banków może ulec pogorszeniu, także co najmniej z dwóch innych powodów. Nadal nie jest rozwiązany problem kredytów frankowych. Dążenie kredytobiorców do uzyskania korzystnych rozstrzygnięć będzie dodatkowo wzmacniane osłabieniem złotego, które istotnie pogarsza sytuację kredytobiorców frankowych. Niekorzystne dla banków rozstrzygnięcia sądowe dotyczące kredytów frankowych mogą dodatkowo dostarczać argumentów dla kredytobiorców, którzy zaciągali kredyty w złotych i którzy będą domagali się „sprawiedliwości” i obniżenia zbyt wysokich, ich zdaniem, odsetek. Stwarza to zagrożenia nie tylko dla stabilności sektora bankowego, ale także dla sektora finansów publicznych, gdyż kryzys w sektorze bankowym pociągałby za sobą konieczność zaangażowania publicznych środków dla ratowania banków.

8. Podsumowanie i rekomendacje

Sytuacja ekonomiczna kraju w czwartym kwartale 2021 roku ulegała dalszej stabilizacji po spadku PKB w okresie od drugiego kwartału 2020 roku do pierwszego kwartału 2021 roku oraz silnym odbiciu w drugim kwartale. Podkreślić należy, że bardzo dobre wyniki czwartego kwartału zostały osiągnięte pomimo zdecydowanego pogorszenia sytuacji epidemicznej. PKB w czwartym kwartale 2021 roku zwiększył się o 7,3% w porównaniu do czwartego kwartału 2020 roku. W istniejących uwarunkowaniach epidemicznych wynik ten należy uznać za bardzo dobry. Można stwierdzić, że polska gospodarka potrafi sprawnie funkcjonować w warunkach epidemii.

Podobnie jak w poprzednim roku sytuacja w poszczególnych sekcjach gospodarki była zróżnicowana, głównie ze względu na różny stopień ograniczeń działalności. Relatywnie gorsza jest sytuacja najbardziej dotkniętych kryzysem usług, natomiast sytuacja w sferze produkcji materialnej, zwłaszcza w przemyśle, jest relatywnie dobra, a nawet bardzo dobra. Wzrosty produkcji przemysłowej o 9,2% w październiku, 16,3% w listopadzie i 17,6% w grudniu, należy uznać za bardzo dobre.

Sytuacja sektora finansów publicznych jest nadal skomplikowana ze względu na spadek dochodów oraz konieczność zwiększenia wydatków związanych z pandemią COVID-19, kosztami programów antyinflacyjnych, a w ostatnim okresie z wojną w Ukrainie, co prowadzi do wzrostu deficytów budżetowych oraz długu publicznego. Wzrost długu publicznego stwarza do pewnego stopnia korzystne warunki działania sektora bankowego, gdyż umożliwia powiększanie portfela lokat o bezpieczne papiery wartościowe. Nadmierne angażowanie się banków w zakup rządowych obligacji, zwłaszcza o stałym oprocentowaniu, rodzi jednak niebezpieczeństwo strat kapitałowych w razie podwyżek stóp procentowych przez bank centralny. Należy zauważyć, że oprocentowanie obligacji (rządowe obligacje 10-cio letnie) w trakcie ostatnich kilkunastu miesięcy wzrosło istotnie (o ponad 300 punktów bazowych), obniżając ceny obligacji wyemitowanych wcześniej oraz zmniejszając kapitały własne banków.

Najważniejszym problem polskiej gospodarki jest dziś rosnąca inflacja. W październiku wskaźnik CPI wyniósł 6,8%, w listopadzie 7,8%, a w grudniu 8,6%. Podjęte w październiku, listopadzie i grudniu decyzje o podwyżkach stopy referencyjnej, jakkolwiek oznaczają

zmianę polityki pieniężnej, to należy uznać je za spóźnione i niewystarczające. W tej sytuacji powstrzymanie szybko rosnącej inflacji będzie się łączyło z silniejszym zaostreniem polityki pieniężnej w kolejnych miesiącach, które będzie się łączyło z prawdopodobnym spowolnieniem gospodarczym oraz wzrostem bezrobocia. Uwzględniając obecny poziom inflacji, RPP powinna przedstawić jasną strategię polityki monetarnej na najbliższe miesiące, chociaż może to być trudne w związku z rozwojem sytuacji w Ukrainie, która staje się najważniejszym czynnikiem determinującym główne elementy sytuacji makroekonomicznej, w tym przede wszystkim inflacji.

Prognozowanie rozwoju sytuacji w kolejnych kwartałach jest trudne; wprowadzie wpływ sytuacji pandemicznej na przebieg procesów gospodarczych w ostatnich kwartałach jest coraz słabszy, to pojawiają się nowe czynniki, które mogą mieć nie mniej szkodliwy wpływ na gospodarkę. Najważniejsze z nich to inflacja oraz działania wojenne w Ukrainie.

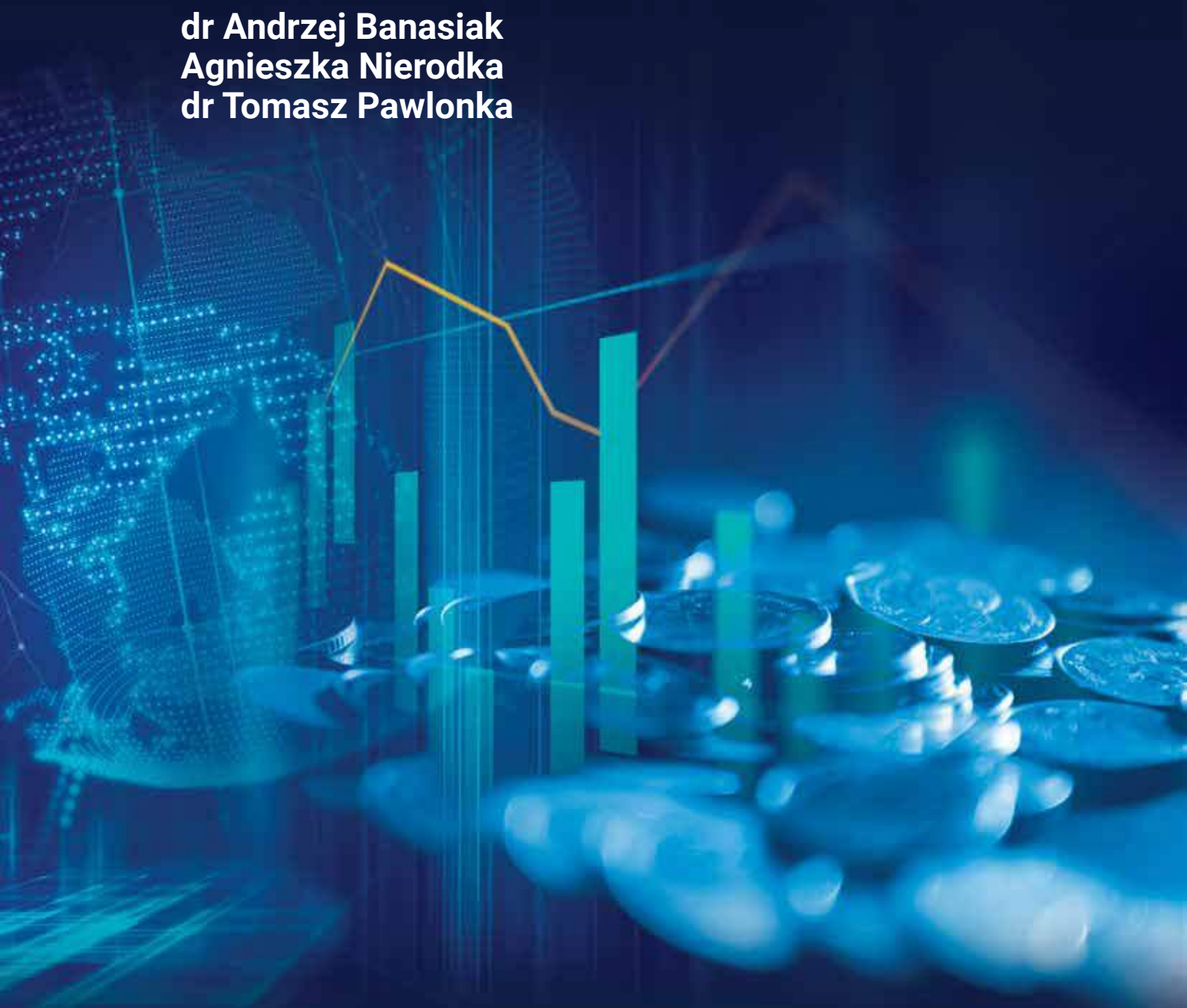
Jedną z najważniejszych kwestii, która będzie wpływać na sektor bankowy, będzie polityka stóp procentowych banku centralnego. Stopy procentowe NBP znajdowały się w prawie 10-cio letnim trendzie spadkowym (od maja 2012 roku). Podjęte w ostatnim okresie decyzje dotyczące stóp procentowych są niewystarczające dla przywrócenia inflacji do poziomu celu w średnim okresie. Skala ewentualnych dalszych podwyżek stóp procentowych w przyszłości w istotny sposób zmieniłaby warunki funkcjonowania sektora bankowego. Z jednej strony poprawiałaby sytuację finansową banków, umożliwiając osiąganie wyższej marży odsetkowej netto, ale z drugiej strony wpływałaby negatywnie na sytuację gospodarczą, co z kolei ograniczałoby popyt na kredyt oraz zwiększało ryzyko działalności kredytowej i prowadziło do pogorszenia jakości portfela kredytowego banków.

Szansą na zwiększenie popytu na kredyt oraz poprawę opłacalności działalności kredytowej mogłyby być projekty przewidziane do realizacji w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz Polskiego Ładu. Niestety proces zatwierdzania KPO przez Komisję Europejską przeciąga się, w związku z czym pozyskanie środków z UE również jest odkładane w czasie i dziś nie wiadomo, kiedy i czy w ogóle te środki zostaną Polsce udostępnione. Środki te będą szczególnie potrzebne w związku z wojną w Ukrainie, która będzie wpływać na całokształt procesów gospodarczych, zarówno w sektorze finansowym, jak i w sferze realnej.

Sytuacja sektora bankowego w IV kwartale 2021 r.

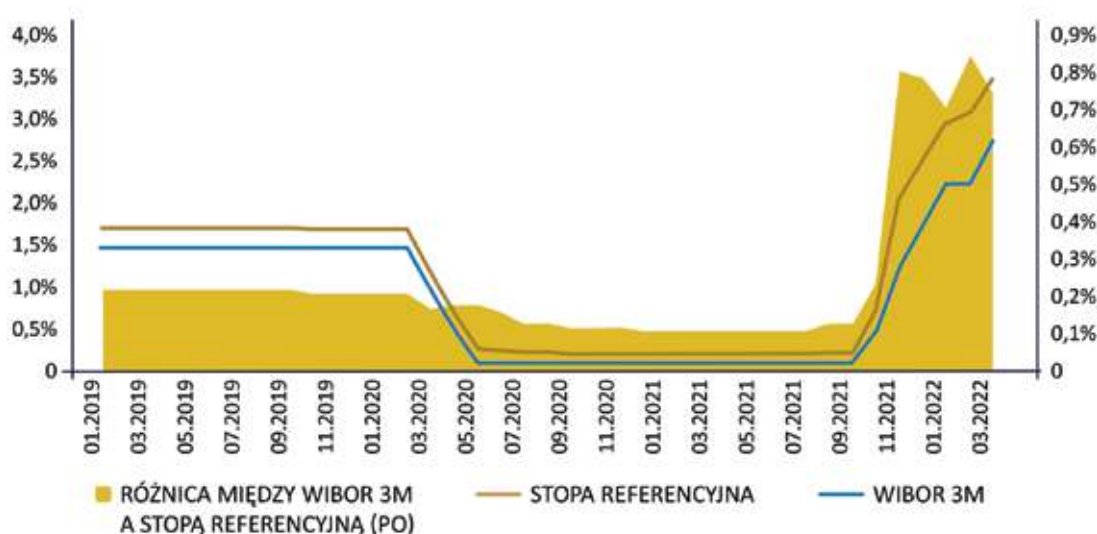
dr Andrzej Banasiak
Agnieszka Nierodka
dr Tomasz Pawlonka

1. Wyniki finansowe sektora bankowego i jego elementy składowe

W IV kwartale 2021 roku sektor bankowy funkcjonował nadal w warunkach niskich stóp procentowych (w grudniu stopa referencyjna została podniesiona do poziomu 1,75%), choć począwszy od decyzji Rady Polityki Pieniężnej z października 2021 r., były one regularnie podnoszone. Ostatnia podwyżka stopy procentowej z lutego 2022 r. ustaliła poziom stopy referencyjnej na poziomie 2,75%. Co istotne, WIBOR 3M, a zatem rynkowy parametr pozostający w statystycznie istotnej relacji w odniesieniu do wysokości stopy referencyjnej, wraz z początkiem IV kwartału 2021 r.

istotnie wzrósł. O ile sam fakt wzrostu WIBOR 3M w odpowiedzi na wzrost stóp procentowych nie jest niczym zaskakującym, o tyle skala wzrostów i istotny wzrost różnicy między wysokością WIBOR 3M, a wysokością stopy referencyjnej utrzymuje się na wysokim, nienotowanym od początku 2012 roku poziomie także w pierwszych miesiącach 2022 roku. O ile w minionych latach WIBOR 3M osiągał poziom średnio o 0,1–0,2 pp. wyższy od poziomu stopy referencyjnej, o tyle w okresie październik 2021–marzec 2022 r. różnica ta osiąga poziom 0,7–0,8 pp. Silny wzrost różnicy między WIBOR 3M a stopą referencyjną wskazuje na utrzymujące się oczekiwania rynkowe dotyczące dalszego przewidywanego wzrostu stopy referencyjnej.

Wykres 1. Referencyjna stopa procentowa w Polsce w okresie lipiec 2019 – grudzień 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Banku Polskiego

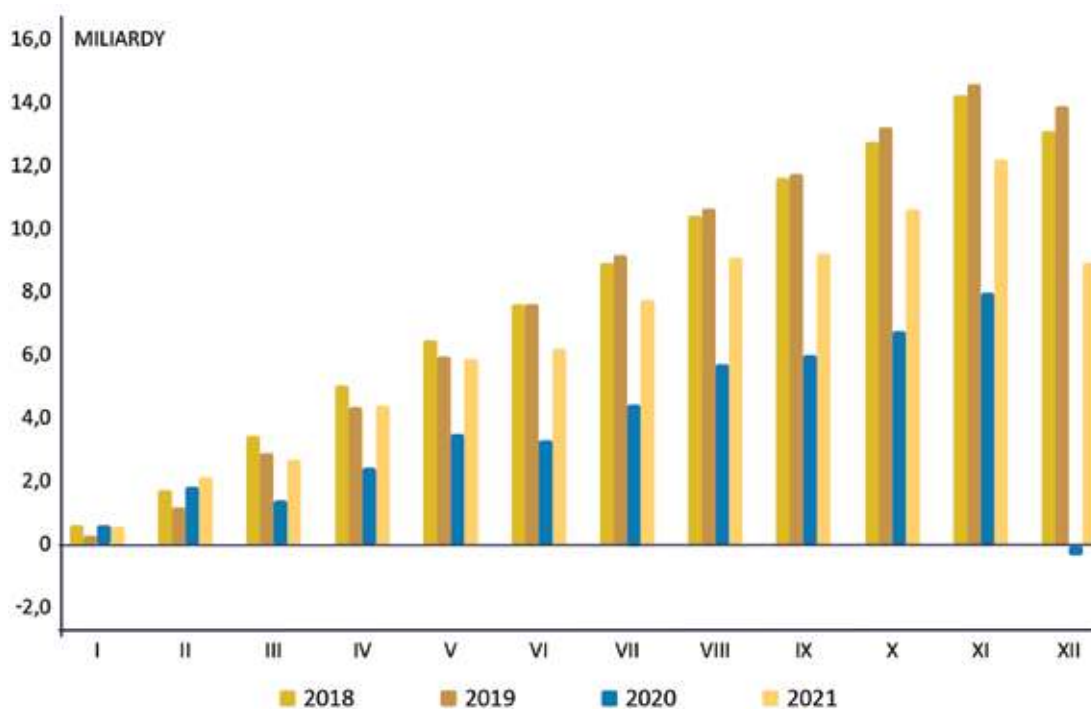
Sytuacja sektora bankowego w zakresie osiągniętego wyniku finansowego (WF) według stanu na koniec 2021 r. była wyraźnie lepsza niż w analogicznym okresie roku 2020. Wynik finansowy netto sektora bankowego na koniec 2021 r. wyniósł 8,85 mld zł i był wyższy o 9,17 mld zł w stosunku do wyniku finansowego netto osiągniętego na koniec 2020 r.

Jednocześnie należy zauważyć, że WF netto osiągnięty na koniec 2021 roku był o 4,96 mld zł (tj. o prawie 36%) niższy od wyniku finansowego netto osiągniętego w 2019 roku oraz o 4,2 mld zł niższy od wyniku finansowego osiągniętego w 2018 roku (tj. o ponad 32%). Przy porównywaniu wzrostu wyniku finansowego w 2021 r. względem 2020 r. należy uwzględnić efekt bazy.

Główną destymulantą WF banków są przychody odsetkowe. Przychody odsetkowe w 2021 roku osiągnęły poziom 51,07 mld zł i były o 1,34 mld zł niższe od przychodów odsetkowych osiągniętych w 2020 roku oraz

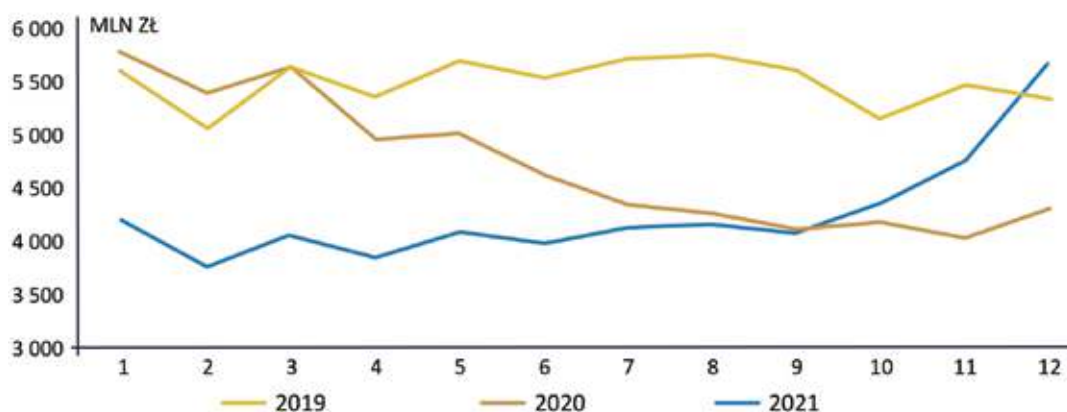
o 14,95 mld zł niższe od przychodów odsetkowych osiągniętych w 2019 roku (tj. o blisko 23%). Co istotne, w IV kwartale 2021 roku, wraz z decyzjami RPP o podnoszeniu stóp procentowych, miesięczne przychody odsetkowe sektora bankowego zaczęły dynamicznie wzrastać. Przychody odsetkowe uzyskane w grudniu 2021 roku osiągnęły poziom 5,93 mld zł i były wyższe od przychodów odsetkowych osiągniętych w grudniu 2020 oraz w grudniu 2019 roku.

Sektor bankowy, począwszy od marca 2020 roku, podjął działania na rzecz ograniczenia kosztów odsetkowych. Poziom kosztów odsetkowych w 2021 roku był o 5,08 mld zł niższy niż w 2020 roku i o 12,43 mld zł niższy niż w 2012 roku. Jednocześnie, wraz ze wzrostem stóp procentowych w IV kwartale 2021 roku odnotowano zmianę dotychczasowego trendu. Koszty odsetkowe w listopadzie i grudniu 2021 roku przekroczyły poziom z analogicznych miesięcy 2020 roku, choć nadal były o ok. 50% niższe niż koszty w listopadzie i grudniu 2019 roku.

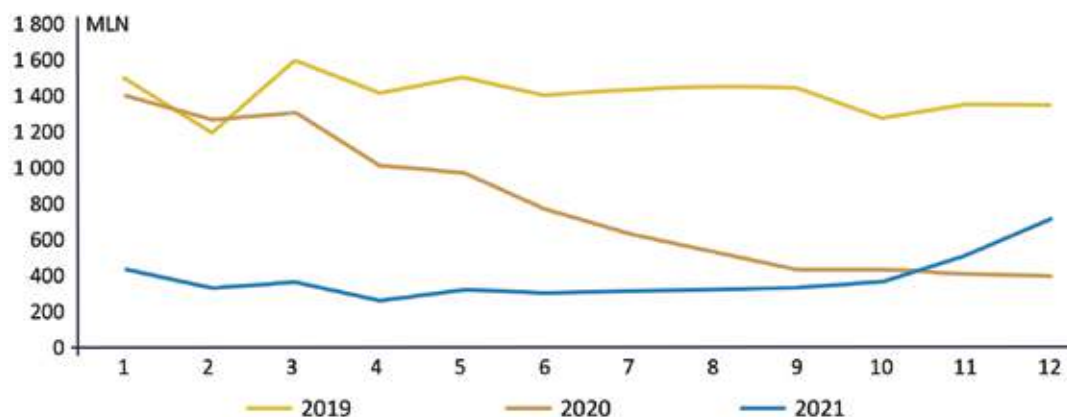
Wykres 2. Wynik finansowy netto sektora bankowego w poszczególnych miesiącach lat 2018-2021 (mld zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Wykres 3. Przychody odsetkowe sektora bankowego osiągnięte w poszczególnych miesiącach lat 2019-2021 [mln zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

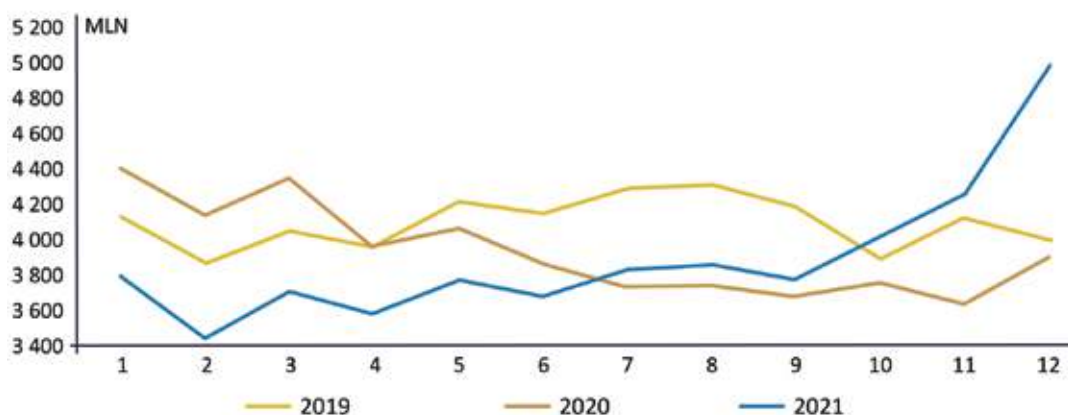

Wykres 4. Koszty odsetkowe banków w poszczególnych miesiącach lat 2019-2021 [mln zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Wzrost przychodów odsetkowych w IV kwartale 2021 roku, pomimo wzrostu kosztów odsetkowych,

przełożył się na wyraźne wyższe miesięczne wyniki odsetkowe osiągnięte w listopadzie i grudniu 2021 r.

Wykres 5. Wyniki odsetkowe banków w poszczególnych miesiącach lat 2019–2021 [mln zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Wynik odsetkowy osiągnięty w grudniu 2021 roku był o 25% wyższy od wyniku odsetkowego osiągniętego w grudniu 2019 roku i o 28% od wyniku odsetkowego z grudnia 2020 roku. Bezpośrednią przyczyną takiego stanu rzeczy była inercja w zakresie wzrostu oprocentowania depozytów w stosunku do wzrostu kosztów kredytu.

Spadek kosztów odsetkowych w 2021 roku nie był jednak w stanie zrekompensować spadków przychodów odsetkowych, co skutkowało zmniejszeniem wyniku odsetkowego o 0,55 mld zł w stosunku do 2020 roku i o 2,52 mld zł w stosunku do 2019 roku (tj. 5,14%).

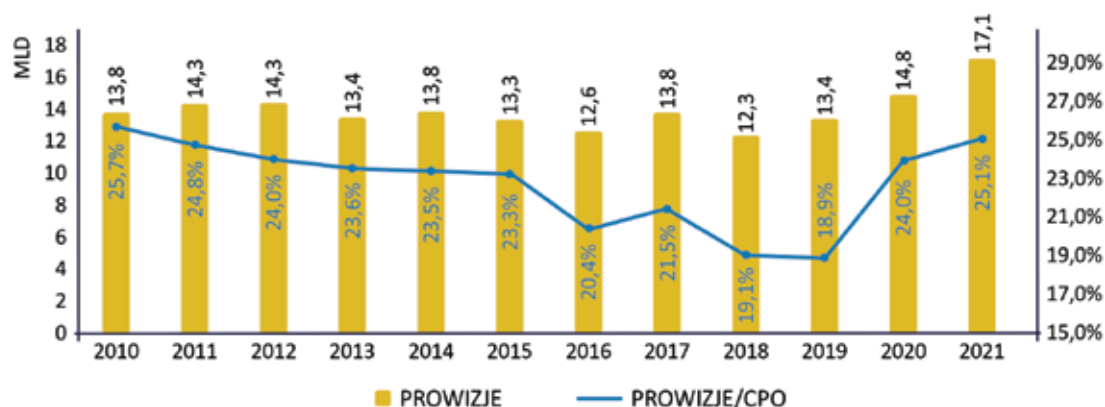
Wykres 6. Wynik odsetkowy sektora bankowego w latach 2019–2021 [mld zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

W latach 2010-2019 wynik sektora bankowego z tytułu prowizji utrzymywał się na stabilnym poziomie ok. 13-14 mld zł. Co istotne, wysokość wyniku z tytułu prowizji w relacji do całkowitych przychodów operacyjnych ulegała systematycznemu obniżeniu, co miało miejsce w warunkach malejących stóp procentowych. Dopiero w 2020 roku banki, adaptując się do zmieniających się warunków funkcjonowania, podejmowały próby neutralizacji niekorzystnych dla nich zmian w otoczeniu zewnętrznym – głównie poprzez wzrost wyniku z tytułu prowizji. Według stanu na koniec 2021 r. sektor bankowy odnotował w stosunku do 2020 r. wzrost wyniku z tytułu prowizji

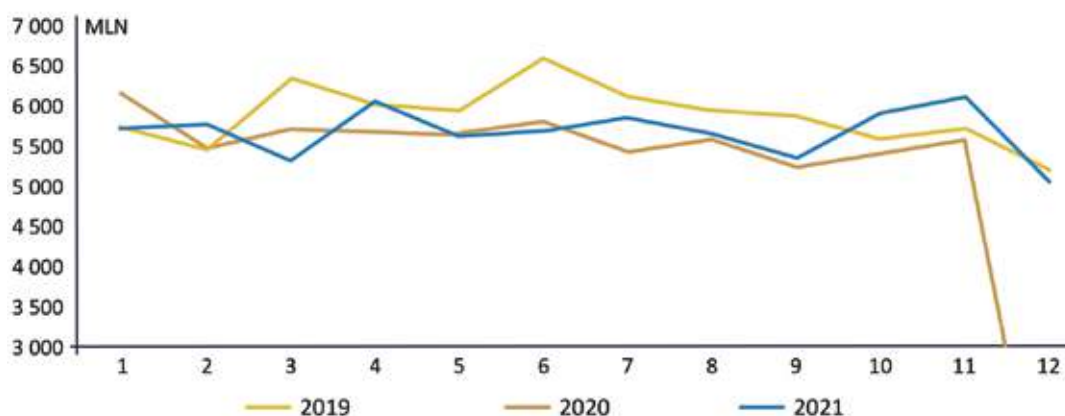
o 2,26 mld zł, tj. o 15,25% w ujęciu r/r. Relacja wyniku z tytułu prowizji do całkowitych przychodów operacyjnych utrzymuje się jednak nadal poniżej poziomów z 2010 roku (25,1% w 2021 roku wobec 25,7% w 2010 roku).

Pomimo wyraźnego wzrostu wyniku odsetkowego w IV kwartale 2021 r., całkowite przychody operacyjne wygenerowane w poszczególnych miesiącach 2021 roku były jedynie nieznacznie wyższe niż w analogicznym okresie 2020 roku i nadal niższe niż całkowite przychody operacyjne osiągnięte w 2019 roku (–2,92% w grudniu 2021 w stosunku do grudnia 2019).

Wykres 7. Wyniki z prowizji osiągnięte przez sektor bankowy w latach 2010–2021 [mld zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

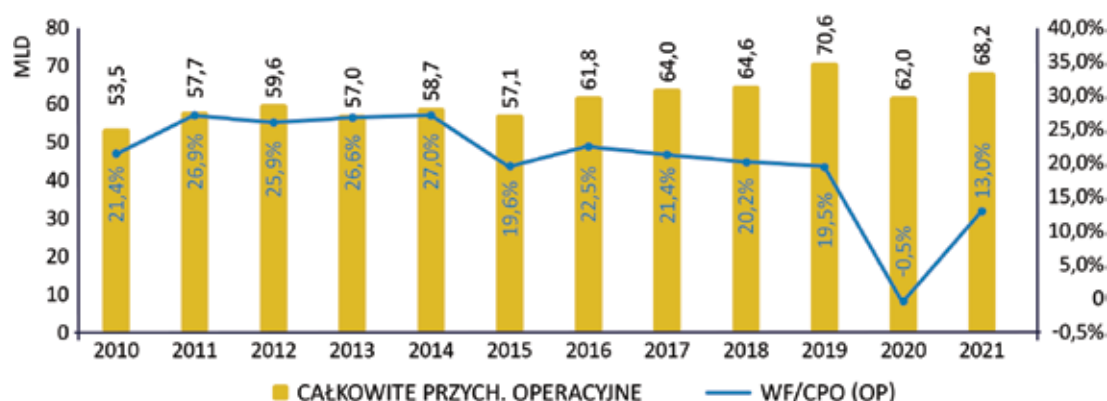

Wykres 8. Całkowite przychody operacyjne sektora bankowego w poszczególnych miesiącach lat 2019–2021 [mln zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

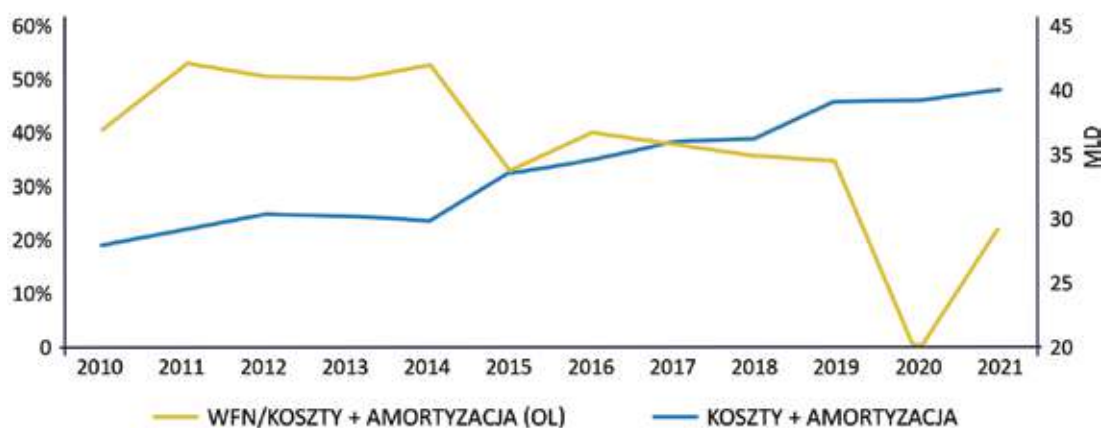
Analiza długoterminowych poziomów całkowitych przychodów operacyjnych sektora bankowego w Polsce wskazuje na systematyczny (z wyłączeniem 2020 roku) wzrost tej pozycji ze średniorocznym tempem na poziomie 2,5%. Co istotne, wzrost poziomu całkowitych przychodów operacyjnych nie przekłada się na zdolność sektora bankowego do generowania rosnących wyników finansowych. Wartość wskaźnika WF/CPO osiągnięta w 2021 roku (wzrost o 13%) oznacza, że każda złotówka wypracowanych całkowitych przychodów operacyjnych umożliwia osiągnięcie 13 groszy zysku netto. Przeprowadzona analiza wskazuje, że począwszy od 2015 roku, obniżeniu ulega wynik finansowy netto w relacji do całkowitych przychodów netto. W rezultacie podejmowane przez sektor bankowy działania polegające na wzroście całkowitych przychodów operacyjnych nie przyczyniają się do wzrostu zyskowności sektora bankowego. Przyczyny zaobserwowanego zjawiska związane są w sposób bezpośredni z wprowadzeniem podatku bankowego oraz rosnącymi składkami na Bankowy Fundusz Gwarancyjny. Obciążenia te stanowią istotną destymulantę wyniku finansowego netto.

Czynnikiem mającym istotne przełożenie na wyniki finansowe jest agregat kosztów i amortyzacji. W okresie 2010–2021 agregat kosztów działania sektora bankowego i amortyzacji systematycznie zwiększał się (pomimo podejmowanych przez sektor bankowy działań mających ograniczyć wzrost kosztów). W okresie 2010–2021 koszty powiększone o amortyzację zwiększyły się o 12,09 mld zł, tj. o ponad 43%, osiągając przeciętnie średnioroczną dynamikę wzrostu na poziomie 3,4% (2,04% w 2021 r/r). Co istotne, wzrost kosztów występuje przy jednoczesnym spadku wyniku finansowego netto. W rezultacie, w latach 2011–2021 odnotowuje się systematycznie malejącą relację wyniku finansowego netto do agregatu „kosztów powiększonych o amortyzację”. O ile w latach 2011–2014 wynik finansowy netto odpowiadał ponad 50% kosztów powiększonych o amortyzację, o tyle w 2021 roku wskaźnik ten osiągnął poziom 22,1% i był drugim najniższym (po 2020 roku) wynikiem osiągniętym w trakcie minionej dekady.

Wykres 9. Całkowite przychody operacyjne sektora bankowego w latach 2010–2021 [mld zł] oraz relacja wyniku finansowego sektora bankowego do CPO [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Wykres 10. Koszty i amortyzacja [mld] zł oraz wskaźnik wynik finansowy netto do kosztów i amortyzacji [%] w latach 2010–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Przedstawione na wykresie 11 dane pokazują zmniejszenie całkowitych przychodów operacyjnych netto (CPO) sektora bankowego. W tym samym czasie suma kosztów działania i amortyzacji utrzymywała się na stabilnym poziomie ok. 40 mld zł. W efekcie silnego spadku całkowitych przychodów operacyjnych netto w latach 2019–2021, całkowite

przychody operacyjne netto skorygowane o koszty działania banków i amortyzację uległy wyraźnemu obniżeniu w 2021 roku w stosunku do 2019 r. (spadek o 3,32 mld zł, to jest o 11%). W efekcie zmniejszeniu uległ bufor bezpieczeństwa banków zapewniający absorpcję rezerw i odpisów z tytułu ryzyka kredytowego.

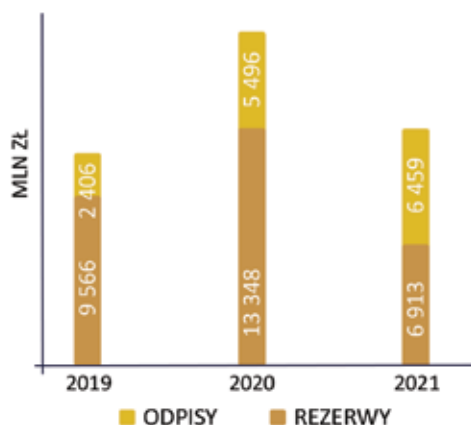
Wykres 11. CPO, koszty i amortyzacja oraz CPO pomniejszone o koszty i amortyzację w latach 2019–2021 [mln zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Istotnym czynnikiem obniżającym wynik finansowy sektora bankowego są utworzone odpisy i rezerwy. Suma rezerw i odpisów utworzonych przez sektor bankowy w 2021 roku była o 1,4 mld zł wyższa niż

w 2019 roku (tj. o 12%) i o 29% niższa niż w 2020 roku. Szczególnie silny wzrost odnotowano w 2021 roku w odniesieniu do rezerw (wzrost o 18% w stosunku do 2020 roku i aż o 170% w stosunku do 2019 roku).

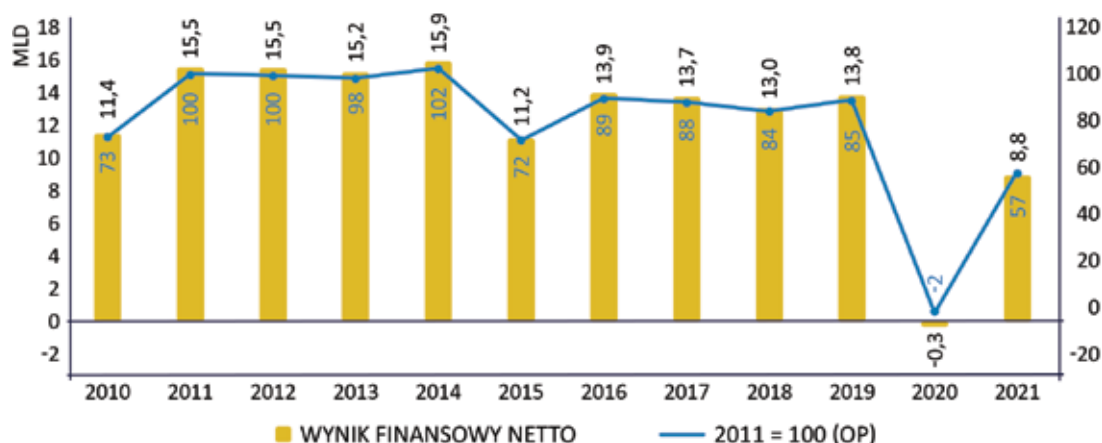

Wykres 12. Rezerwy i odpisy utworzone przez sektor bankowy w latach 2019–2021 [mln zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Analiza długookresowych wyników finansowych netto osiągniętych w latach 2010–2021, wskazuje na systematyczny spadek WF netto w tym okresie. Wynik finansowy osiągnięty w 2021 roku był o 6,7 mld zł niższy od wyniku finansowego osiągniętego pod koniec 2011 roku. Osiągnięty w 2021 roku wynik finansowy jest drugim najniższym w trakcie

minionej dekady wynikiem finansowym. Miarą spadku osiągniętych przez sektor bankowy wyników finansowych netto jest dynamika pokazująca zmiany WF netto osiąganego na koniec roku w okresie 2010–2021 r. WF netto osiągnięty na koniec 2021 r. jest o ponad 43% niższy od WF osiągniętego na koniec 2011 roku.

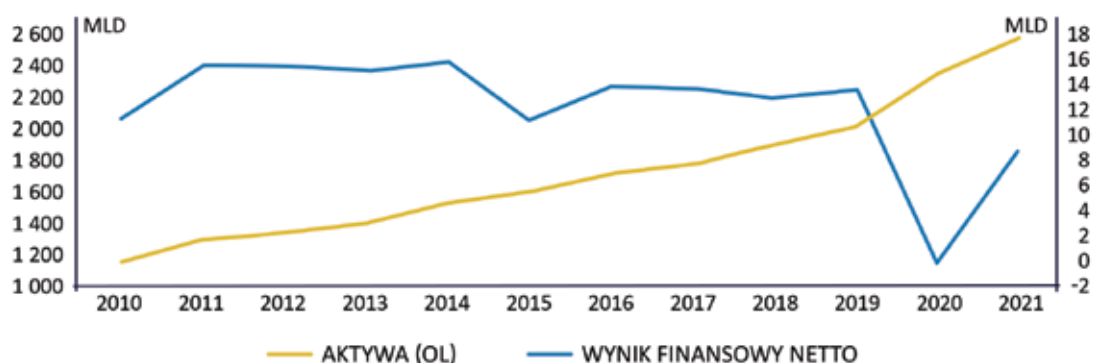

Wykres 13. Wynik finansowy netto sektora bankowego osiągnięty w latach 2010–2021 [mld zł] oraz dynamika zmian wyniku finansowego netto w latach 2010–2021 [2011 = 100]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Z perspektywy oceny długoterminowych zmian strukturalnych w sektorze bankowym szczególną uwagę zwraca różnica w zmianach w zakresie poziomów osiąganego wyniku finansowego i wzrostu aktywów sektora bankowego. O ile wynik finansowy

netto osiągnięty w 2021 roku był o 6,69 mld zł niższy w stosunku do wyniku finansowego netto osiągniętego w 2011 roku, o tyle suma aktywów sektora bankowego wzrosła w tym samym okresie aż o 1,28 mld zł.

Wykres 14. Wynik finansowy netto sektora bankowego osiągnięty w latach 2010–2021 [mld zł] oraz dynamika zmian wyniku finansowego netto w latach 2010–2021 [2011 = 100]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Powyższe spostrzeżenia wskazują, że warunki funkcjonowania sektora bankowego związane z prowadzeniem działalności w warunkach niskich stóp procentowych (2020–2021) oraz procyklicznych, nadmiernych obciążeń fiskalnych i parafiskalnych uniemożliwiają osiągnięcie wyników

finansowych zbliżonych do wyników wykazywanych w latach 2011–2014. W rezultacie, spadek wyników finansowych przy jednoczesnym wzroście sumy aktywów sektora bankowego prowadzi do istotnej deprecjacji wskaźnika rentowności aktywów (ROA).

Wykres 15. Wskaźnik ROA sektora bankowego w latach 2010–2021 [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Przy systematycznym wzroście funduszy własnych sektora bankowego, w warunkach malejących wyników finansowych, dochodzi do silnej erozji stopy zwrotu z kapitału. Szczególnie silny spadek wskaźnika ROE odnotowano w 2015 roku, co wynika z wprowadzenia podatku bankowego. W kolejnych latach wartości wskaźnika ROE przyjmowały coraz niższy poziom. Oznacza to, że możliwości sektora bankowego do rozwoju organicznego są znacząco ograniczone. Wskaźniki ROE przyjmują wartości wyraźnie niższe od kosztu kapitału.

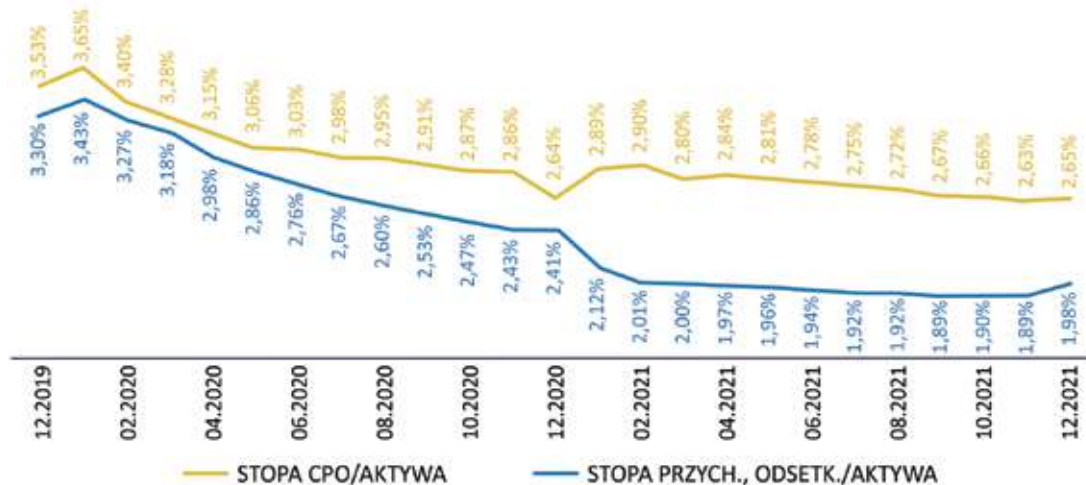
Funkcjonowanie sektora bankowego w warunkach bardzo powolnego wzrostu całkowitych

przychodów operacyjnych czy też malejących przychodów odsetkowych, przy jednoczesnym wzroście sumy bilansowej sektora bankowego (pompowanej przez instrumenty dłużne), prowadzi do obniżenia efektywności sektora bankowego wyrażonej jako stopy CPO/aktywa, czy też stopa przychodów odsetkowych/aktywa. W IV kwartale 2021 roku marże te kontynuowały spadkowy trend zapoczątkowany w styczniu 2020 roku. Wzrost stóp procentowych w IV kw. 2021 roku nie był stanie przełamać utrzymującego się trendu. W rezultacie, stopa przychodów odsetkowych osiągnęła na koniec IV kwartału poziom 1,98%, zaś stopa CPO osiągnęła poziom 2,65%.

Wykres 16. Fundusze własne sektora bankowego [mld zł] oraz ROE w latach 2014-2021 [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

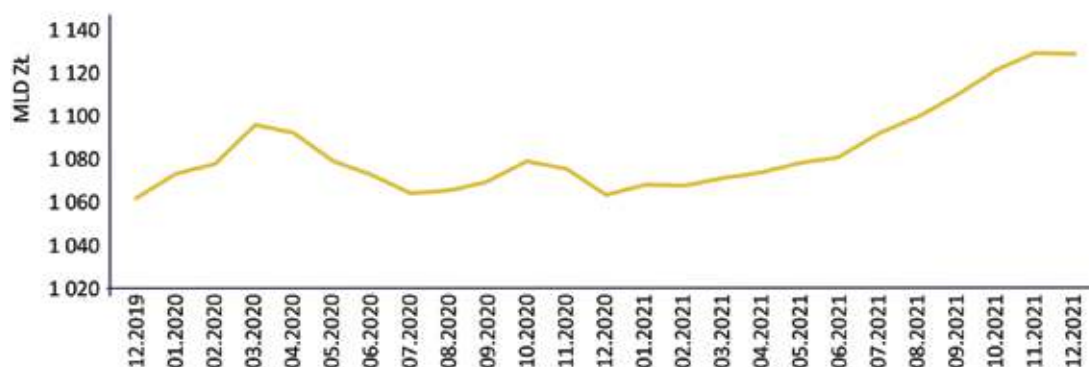
Wykres 17. Stopa przychodów odsetkowych i stopa całkowitych przychodów operacyjnych w relacji do aktywów w okresie grudzień 2019 – grudzień 2021 [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

2. Wzrost pozycji bilansowych

Okres pandemii istotnie wpłynął na rozwój pozycji bilansowych banków. W 2020 r. nastąpił spadek portfeli kredytowych – głównie kredytów dla przedsiębiorstw.

W okresie marzec 2020 – grudzień 2020, portfel kredytów dla sektora niefinansowego zmniejszył się o 33,5 mld zł, tj. o ponad 3%. Na początku 2021 roku pandemiczny trend został wyhamowany, a portfel kredytów dla sektora niefinansowego ponownie zaczął

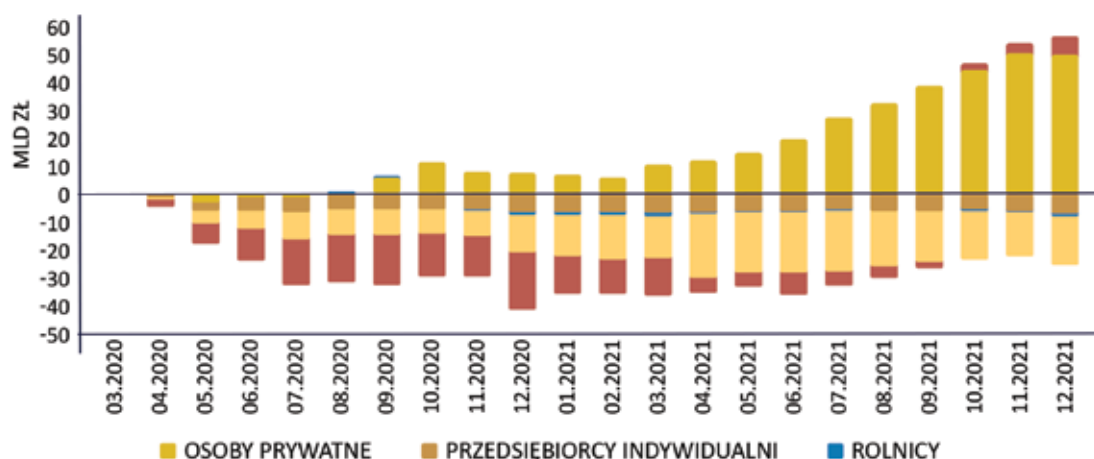

Wykres 18. Wolumen kredytów dla sektora niefinansowego w okresie grudzień 2019-grudzień 2021 [mld zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

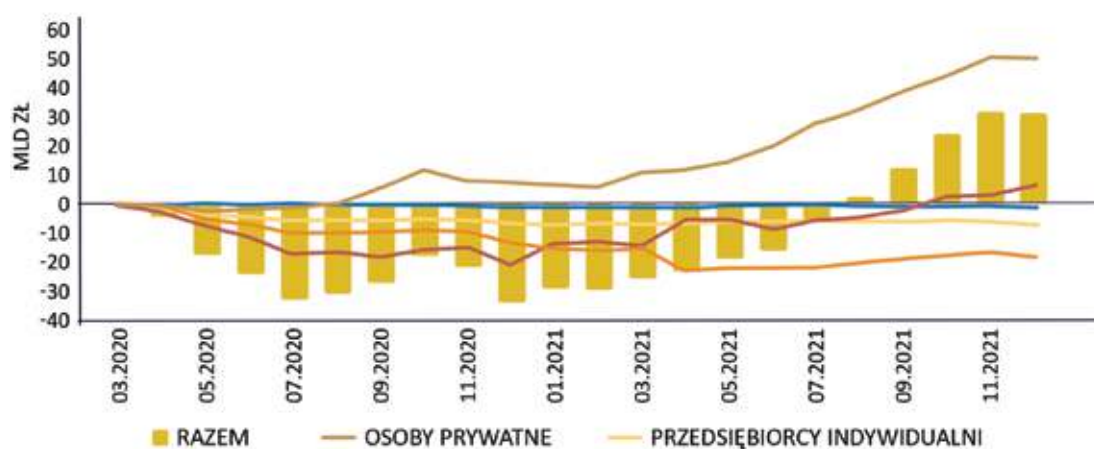
wzrastać. W 2021 roku portfel kredytów dla sektora niefinansowego zwiększył się o 66,01 mld zł odnotowując wzrost o 6,21% (r/r). Oznacza to, że w stosunku do czasu sprzed pandemii, portfel kredytów dla sektora niefinansowego zwiększył się o 32,6 mld zł (tj. o 2,97%).

Zmiany w zakresie kredytowania poszczególnych grup kredytobiorców nie były jednak homogeniczne w obszarze podmiotów sektora niefinansowego. W 2021 r. postęp nastąpił jedynie w obszarze kredytowania osób fizycznych, a od końca 2021 r. sytuacja zaczęła poprawiać się w zakresie kredytów dla dużych przedsiębiorstw. Pokazano to na rysunkach 19.A i 19.B.

Wykres 19.A. Przyrost kredytów od marca 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Wykres 19.B. Przyrost kredytów od marca 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

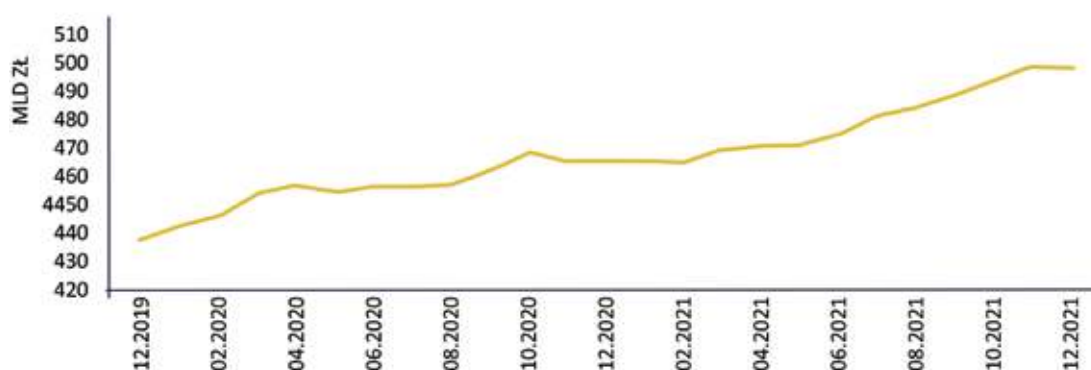
W okresie przed wystąpieniem pandemii szczyt wolumenów kredytowych osiągnięto w marcu 2020 r.

Maksymalne spadki łącznych wolumenów kredytów dla sektora niefinansowego wystąpiły na koniec 2020 r., kiedy odnotowano spadek w odniesieniu do marca 2020 r. na poziomie 30 mld zł. Z kolei szczytową wysokość wzrostu odnotowano w listopadzie 2021 r. – było to jednak zaledwie 32 mld zł.

W 2021 r. jedynie kredyty dla osób fizycznych wzrosły systematycznie, osiągając poziom 50 mld zł powyżej stanu osiągniętego w marcu 2020 r.

Portfelem kredytów, który najszybciej wzrósł w roku 2021 r., był portfel kredytów mieszkaniowych dla osób fizycznych – wzrost o 35 mld zł r/r. Zainteresowanie kredytami mieszkaniowymi było istotnie wzmacniane wzmocnionym inwestowaniem w nieruchomości, co było odpowiedzią klientów detalicznych na brak oprocentowania lokat terminowych i rachunków oszczędnościowych. Od początku pandemii, tj. od końca lutego 2020 r., wartość portfela kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych wzrosła o blisko 52 mld zł.

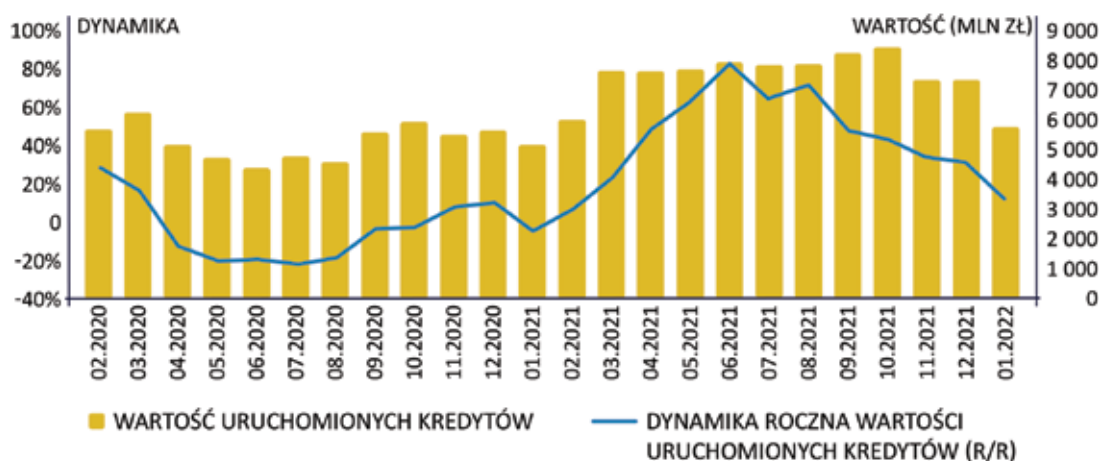
Popyt na kredyty mieszkaniowe uległ zahamowaniu po rozpoczęciu przez NBP podwyżek stóp procentowych.

Wykres 20. Przyrost kredytów mieszkaniowych

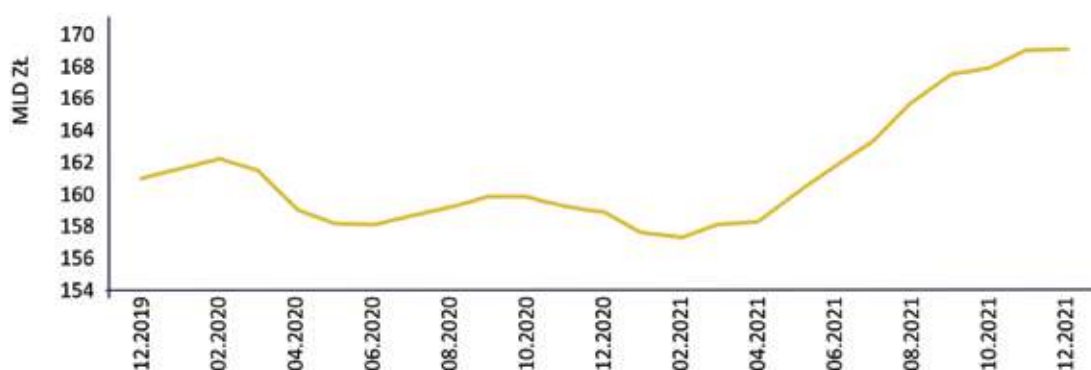
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Wysoka inflacja i obawy o dalsze wzrosty stóp procentowych NBP zmniejszyły zainteresowanie nowymi

kredytami – widać to po sprzedaży nowych kredytów w danych BIK.

Wykres 21. Sprzedaż kredytów mieszkaniowych

Źródło: BIK

Wykres 22. Przyrost kredytów konsumpcyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

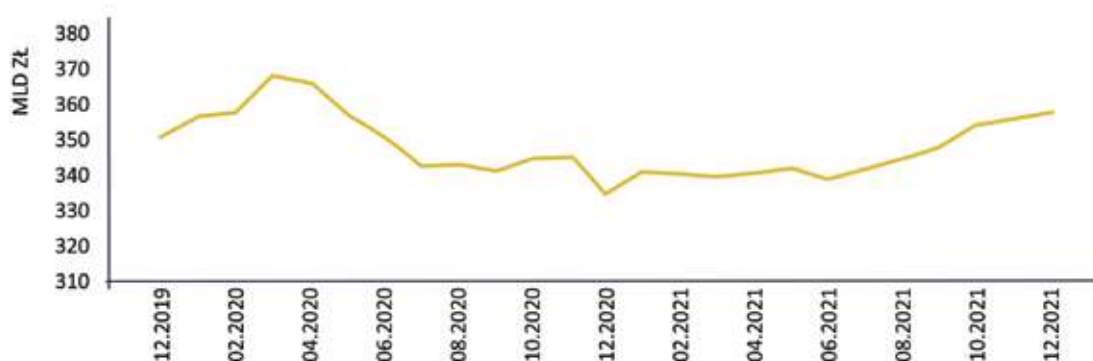
Nieco mniejsze przyrosty odnotowano w zakresie kredytów konsumpcyjnych.

Od marca 2020 r. do końca 2020 r. kredyty konsumpcyjne wzrosły jedynie o ok. 7 mld zł (ze

162 mld zł do 169 mld zł). Faktyczny wzrost tych kredytów nastąpił jednak dopiero od marca 2021 r. – przyrost do końca 2021 r. był dynamiczny i w okresie 3 kwartałów wyniósł 11 mld zł.

Na tle kredytów dla osób fizycznych niekorzystnie kształtowały się kredyty dla przedsiębiorstw. Zobrazowano to na rysunku 23. Kredyty te do końca 2021 r. nie osiągnęły jeszcze poziomu z marca 2020 r. W trakcie IV kwartału 2021 r. portfel kredytów dla przedsiębiorstw wzrósł o 9,6 mld zł, tj. o 2,76%. Wzrost wartości portfela kredytów dla przedsiębiorstw w IV kwartale 2021 r.

kontynuuje trend zapoczątkowany w połowie 2021 roku. Mimo wszystko, skala wzrostów w trakcie ostatnich 6 miesięcy nie umożliwiła odtworzenia poziomu portfela kredytów dla przedsiębiorstw w stosunku do czasu sprzed pandemii. W porównaniu z marcem 2020 r. portfel kredytów dla przedsiębiorstw na koniec 2021 roku był o blisko 11 mld zł mniejszy (tj. o ponad 2,97%).

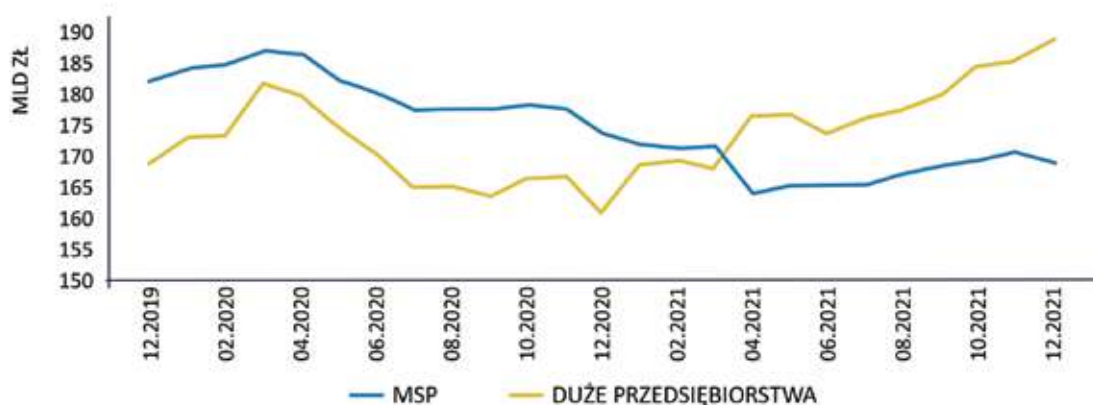

Wykres 23. Kredyty dla przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Analiza uwzględniająca podział kredytów dla przedsiębiorstw z uwagi na wielkość przedsiębiorstw, wskazuje na wyraźne dysproporcje w zakresie zmian w zakresie przyrostu wolumenu kredytów dla dużych przedsiębiorstw, w stosunku do MŚP. W przypadku dużych przedsiębiorstw, wolumen kredytów na koniec grudnia 2021 r. powrócił już do poziomów sprzed pandemii, choć wzrost w okresie marzec 2020 – grudzień 2021 na poziomie 6,98 mld zł (tj. o 3,84%) z pewnością nie może zostać uznany za imponujący. W analogicznym okresie

diametralnie różnie wyglądała sytuacja MŚP w zakresie dynamiki zmian portfela kredytowego. W IV kwartale 2021 r. kredyty dla MŚP kontynuowały trend zapoczątkowany wraz z rozpoczęciem pandemii. W okresie marzec 2020 – grudzień 2021 portfel kredytów dla MŚP skurczył się o blisko 18 mld zł, tj. o 9,6%. W tym miejscu wskazać należy, że MŚP mają strategiczne znaczenie dla gospodarki przyczyniając się w istotny sposób do wzrostu PKB (MŚP odpowiadają za ok. 50% wzrostu PKB) oraz będąc istotnym pracodawcą.

Wykres 24. Wartość portfela kredytów dla dużych przedsiębiorstw i MŚP

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

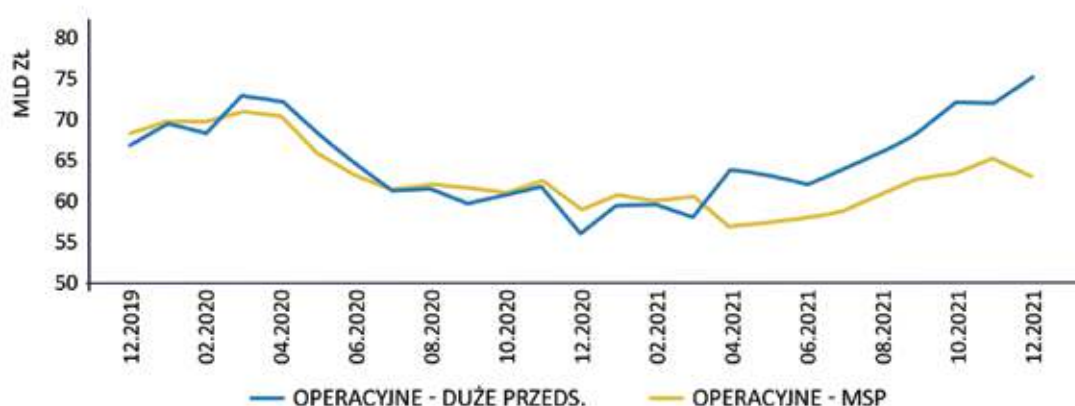
Analiza portfela kredytowego dużych przedsiębiorstw i MŚP z uwzględnieniem typu kredytu (kredyt operacyjny versus kredyt inwestycyjny) wskazuje, że w przypadku dużych przedsiębiorstw na koniec grudnia 2021 r. możliwe było odtworzenie wolumenu

portfela kredytów operacyjnych oraz portfela kredytów inwestycyjnych. W przypadku dużych przedsiębiorstw, w okresie marzec 2020 – grudzień 2021, odnotowano wzrost portfela kredytów operacyjnych o 2,06 mld zł (tj. o 2,82%), zaś portfel kredytów

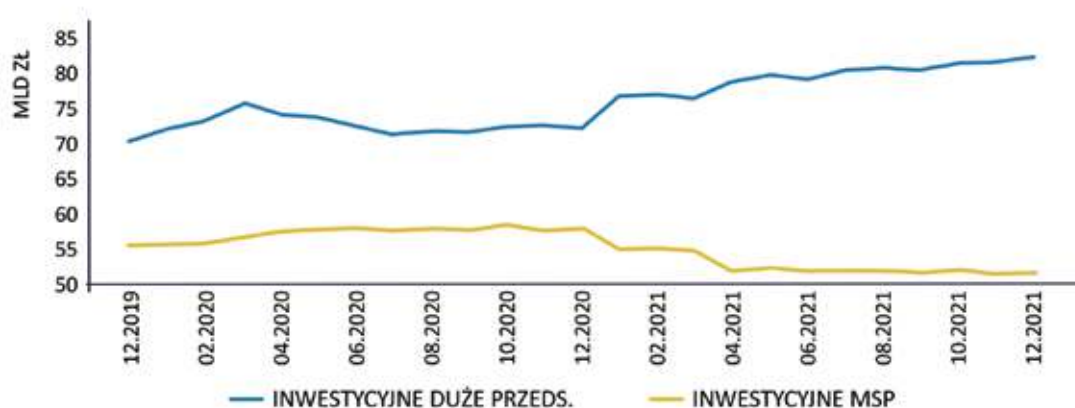
inwestycyjnych wzrósł o 6,49 mld zł (tj. o 8,6%). W tym samym czasie w przypadku MŚP sytuacja wyglądała odmiennie. Pomimo zapoczątkowanego w okresie kwiecień 2021 – wrzesień 2021 nieznacznego odwrócenia trendu w zakresie kredytowania MŚP, IV kwartał 2021 r. wpisał się w długookresowy trend istniejący od początku pandemii. Co istotne, niekorzystna dla

sektora MŚP zmiana dotyczy zarówno kredytów operacyjnych, jak również (a nawet przede wszystkim) kredytów inwestycyjnych. W przypadku MŚP w okresie marzec 2020 – grudzień 2021, portfel kredytów operacyjnych skurczył się o 7,96 mld zł (tj. o 11,22%), zaś portfel kredytów inwestycyjnych uległ zmniejszeniu o 5,04 mld zł (tj. o 8,91%).

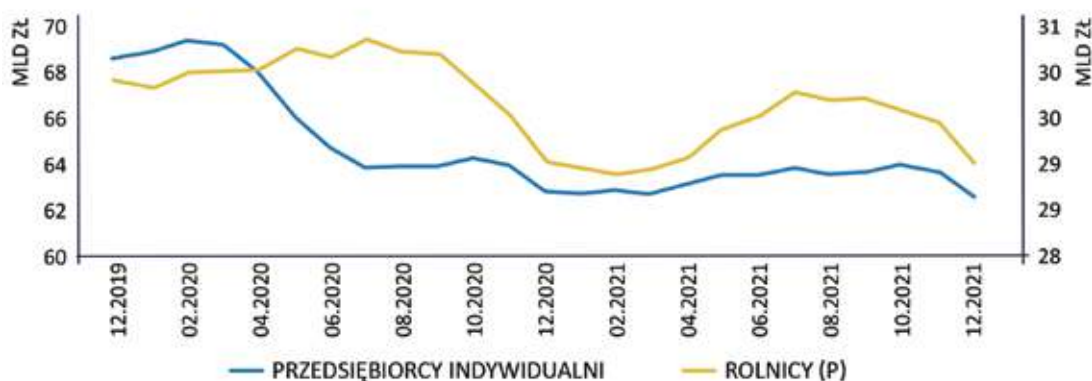
Wykres 25. Wartość portfela kredytów operacyjnych dla dużych przedsiębiorstw i MŚP

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Wykres 26. Wartość portfela kredytów inwestycyjnych dla dużych przedsiębiorstw i MŚP

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

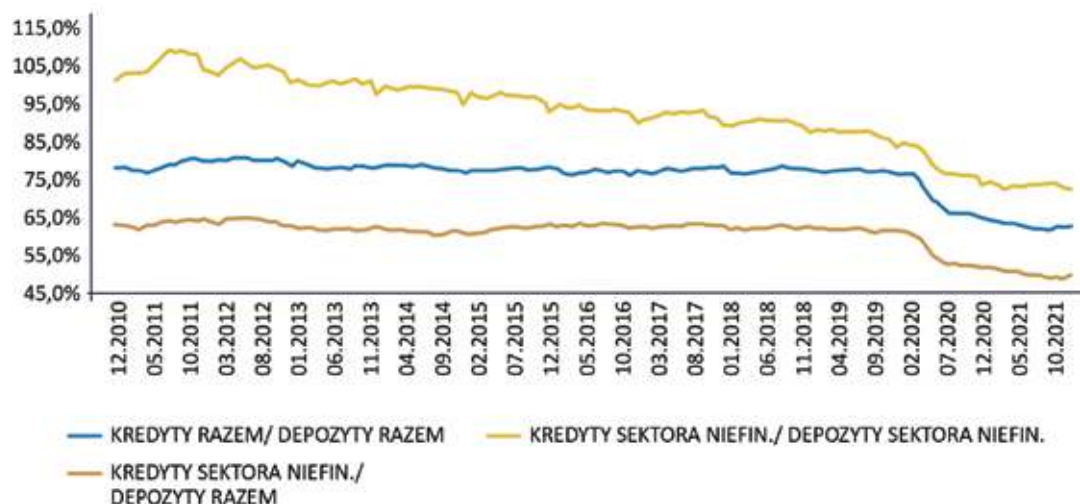
Wykres 27. Kredyty dla przedsiębiorców indywidualnych i rolników

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Równie niekorzystne są zmiany w stanach portfeli kredytów dla przedsiębiorców indywidualnych i rolników. Portfel kredytów dla mikrofirm (przedsiębiorcy indywidualni) zmniejszył się znacząco z 69,3 mld zł do 62,5 mld zł (tj. o 9,8%). Jeszcze bardziej niepokojący jest fakt, że dynamika tych portfeli jest dalej ujemna. W przypadku rolników indywidualnych również do końca grudnia 2021 nie było możliwe odtworzenie portfela kredytów do czasów sprzed pandemii. Wolumen kredytów zmniejszył się o 1,36 mld zł, tj. o 4,5%.

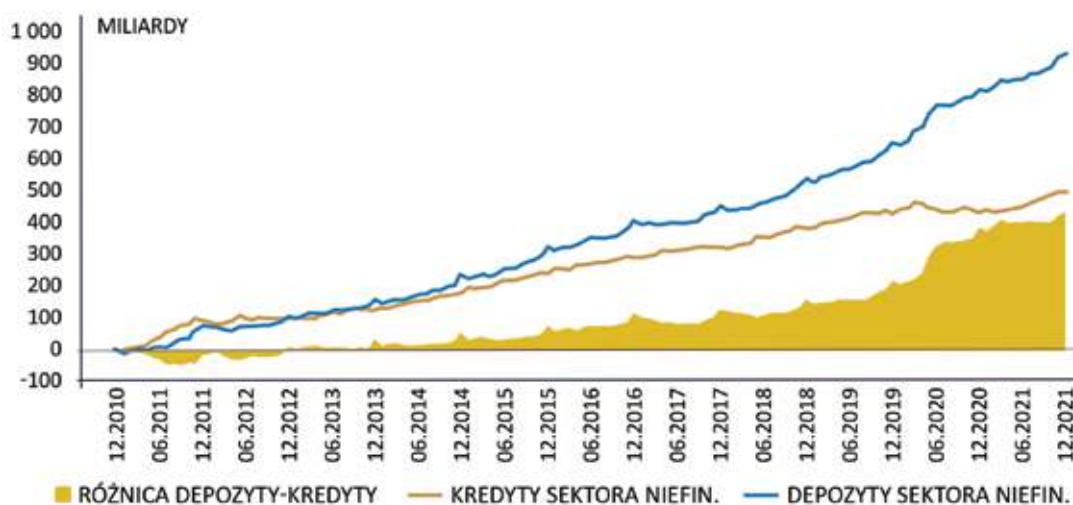
Pandemia COVID-19 nasiliła istniejący od lat w sektorze bankowym trend polegający na zmniejszeniu udziału kredytów (zarówno dla sektora niefinansowego, jak i ogółem) w relacji do depozytów. O ile kredyty sektora niefinansowego w relacji do depozytów sektora niefinansowego stanowiły blisko

110% w sierpniu 2011 roku, o tyle wskaźnik ten uległ obniżeniu do poziomu 72,9% w grudniu 2021 roku, osiągając tym samym swoje historyczne minimum. Oznacza to, że sektor bankowy deponując środki pozyskane od sektora niefinansowego, nie uruchamia ich w pełni w akcję kredytową dla sektora niefinansowego. Analogiczne obserwacje w zakresie relacji kredytów do depozytów widoczne są w odniesieniu do ich ogólnego poziomu (kredyty ogółem w relacji do depozytów ogółem). Również w przypadku tej relacji odnotowywane na koniec grudnia 2021 r. wartości osiągają skrajnie niskie wartości (62,9%). Co istotne, skokowy spadek wartości wskaźników „kredyty do depozytów” odnotowany w pierwszych miesiącach pandemii COVID-19 (II kwartał 2020 r.), w kolejnych miesiącach pandemii nie uległ powrotowi do czasów sprzed pandemii, a kontynuuje spadki (Wykres 28).

Wykres 28. Kredyty do depozytów w okresie grudzień 2010 – grudzień 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

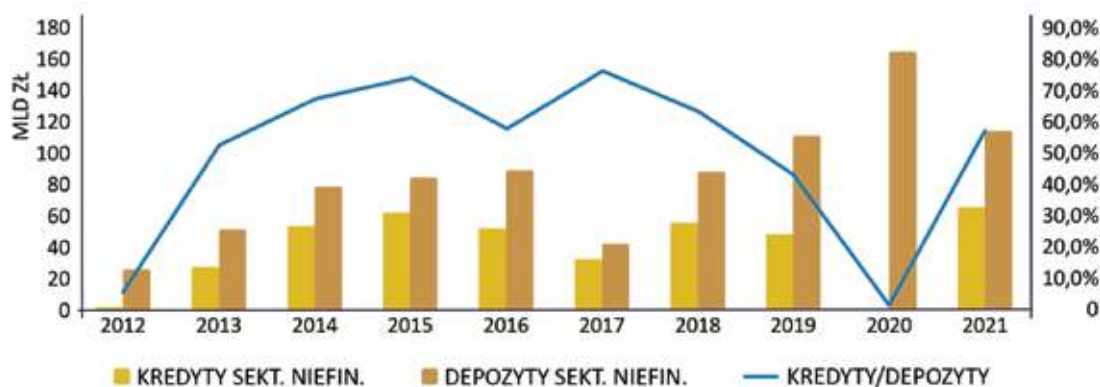
Wykres 29. Przyrost depozytów i kredytów w sposób narastający w okresie grudzień 2010 – grudzień 2021 [grudzień 2010 = 0]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Przedstawione na wykresie 29 dane wskazują, że o ile w latach 2010–2012 przyrost kredytów dla sektora niefinansowego był wyższy od przyrostu depozytów, o tyle tendencja ta zmieniła się na początku 2013 roku i wraz z jej nasileniem w początkowych miesiącach pandemii, jest nadal kontynuowana. Według

danych, w okresie grudzień 2010 – grudzień 2021, przyrost depozytów dla sektora niefinansowego był o ponad 433 mld zł wyższy niż przyrost kredytów dla sektora niefinansowego, a zatem depozyty od sektora niefinansowego przyrastały prawie 2 razy szybciej niż kredyty dla sektora niefinansowego.

Wykres 30. Roczny przyrost depozytów sektora niefinansowego i kredytów sektora niefinansowego w latach 2012–2021

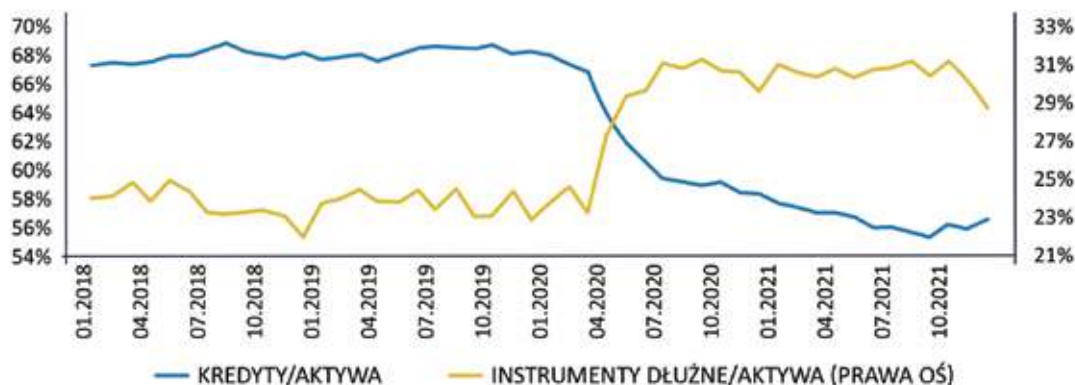
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Przedstawione na wykresie 30 dane wskazują, że sytuacja bardziej dynamicznego wzrostu depozytów od sektora niefinansowego w stosunku do wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego utrzymywała się we wszystkich latach w okresie 2012–2021. Oznacza to, że według danych na koniec grudnia 2021 r., wzrost kredytów dla sektora niefinansowego stanowił ok. 58% wzrostu depozytów sektora niefinansowego.

Zmiany w zakresie struktury aktywów sektora bankowego, które zapoczątkowane zostały w pierwszych miesiącach pandemii (marzec-czerwiec 2020 r.), w kolejnych kwartałach nasilały się. Udział kredytów i zaliczek w aktywach sektora bankowego ulegał systematycznemu zmniejszeniu do poziomu 56,6% na koniec 2021 roku (z ponad 67% w styczniu 2018 r.). Proporcjonalnie do spadku udziału kredytów

w aktywach, wzrastał udział instrumentów dłużnych w aktywach. W okresie minionych 21 miesięcy (od marca 2020 do grudnia 2021 r.) udział instrumentów dłużnych w aktywach wzrósł z poziomu 23,1% w marcu 2020 do poziomu 28,8% w grudniu 2021 (zmiana o blisko 6 pp.). Jednocześnie ponad połowę portfela instrumentów dłużnych stanowią instrumenty dłużne znajdujące się w portfelu handlowym, dla których wzrost stóp procentowych będzie oznaczał negatywny wpływ na wysokość kapitałów lub wyniki finansowe banków.

W okresie grudzień 2019 – grudzień 2021 suma bilansowa sektora bankowego zwiększyła się o blisko 29%. W tym samym czasie kredyty dla sektora niefinansowego wzrosły o 6,4%, kredyty dla sektora finansowego wzrosły o 16,8%, zaś kredyty dla instytucji

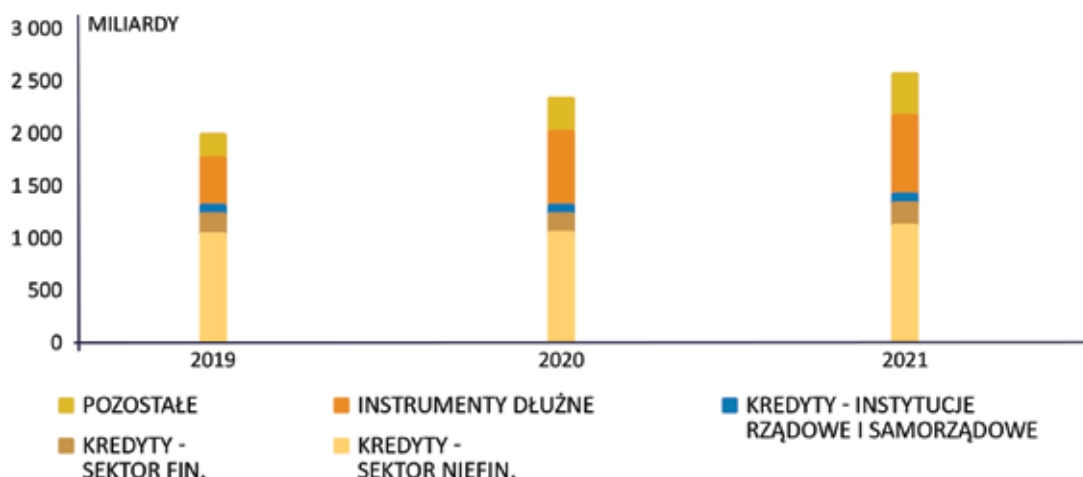

Wykres 31. Zmiana struktury aktywów sektora bankowego w okresie styczeń 2018 – grudzień 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

rządowych wzrosły o 6,8%. Najsilniejszy wzrost odnotowały instrumenty dłużne, które przyrosły aż o 61,8%. Wartość instrumentów dłużnych w okresie grudzień 2019 – grudzień 2021 zwiększyła się o blisko 283 mld zł. W tym samym okresie kredyty dla sektora niefinansowego zwiększyły się jedynie o 67,7 mld zł, kredyty dla sektora finansowego wzrosły

o 29,3 mld zł, zaś kredyty dla instytucji rządowych wzrosły o 5,95 mld zł. Oznacza to, że **wzrost sumy bilansowej o 572,81 mld zł w blisko 50% wynikał ze wzrostu wartości instrumentów dłużnych. Jedynie niespełna 18% wzrostu aktywów wynikało z łącznego wzrostu kredytów (11,8% dla wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego).**

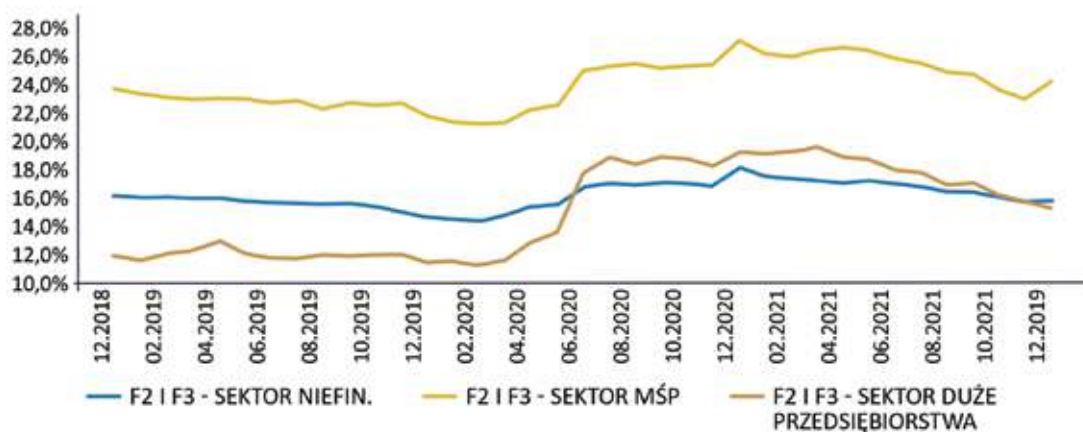
Wykres 32. Zmiana wolumenu aktywów w okresie grudzień 2019 – grudzień 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

3. Ryzyko kredytowe i szacunki dotyczące odpisów

Przeprowadzone badanie wskazuje, że w zakresie jakości należności od sektora niefinansowego (z uwzględnieniem fazy F2), w IV kwartale 2021 r. nastąpiła poprawa. Na koniec grudnia należności sektora niefinansowego znajdujące się w fazie F2 lub F3 stanowiły mniej niż 16%. Jest to poziom jedynie nieznacznie wyższy niż przed pandemią COVID-19. Co istotne, najwyższe wartości udziału należności w fazie F2 i F3 w relacji do należności ogółem mają MŚP oraz duże

przedsiębiorstwa. Spośród tych grup, niepokojąca jest sytuacja MŚP, które utrzymują poziom jakości należności (z uwzględnieniem F2) powyżej poziomów notowanych przed pandemią. Co istotne, w IV kwartale odnotowano odwrócenie spadkowego trendu i dalsze psucie jakości portfela należności od MŚP. W przypadku dużych przedsiębiorstw, począwszy od maksymalnego poziomu udziału należności w fazie F2 i F3 w należnościach ogółem, osiągniętego na koniec I kw. 2021 r., w dalszej części 2021 roku odnotowywano wyniki wskazujące na wyraźną, dynamiczną poprawę jakości portfela (z uwzględnieniem F2).

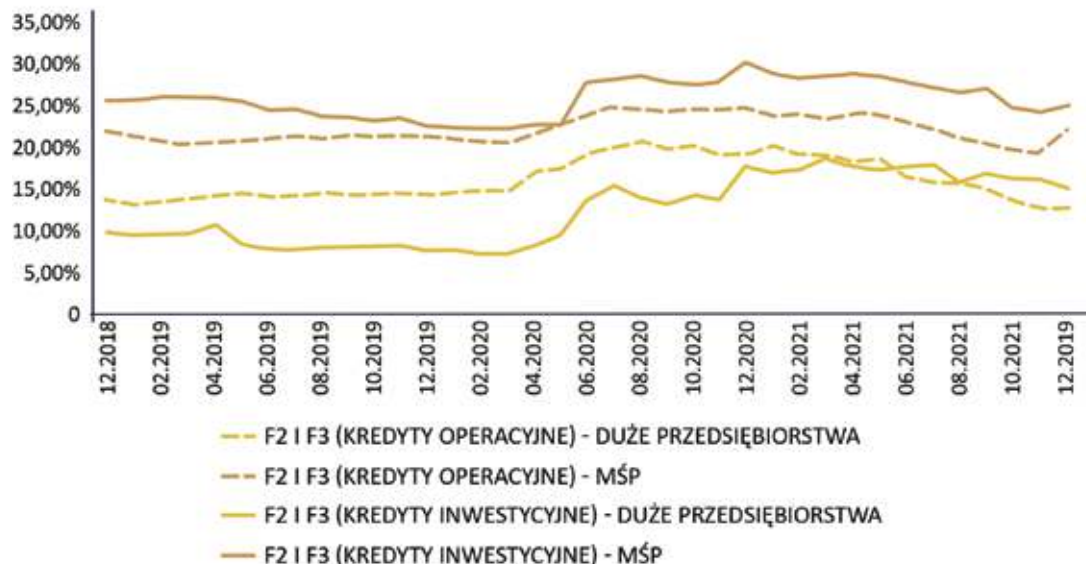
Wykres 33. Jakość należności (fazy F2 i F3 w stosunku do należności ogółem) sektora niefinansowego oraz dużych przedsiębiorstw i MŚP

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Przedstawione dane wskazują, że bez względu na typ kredytu (operacyjny lub inwestycyjny) jakość należności (z uwzględnieniem należności

w fazie F2) MŚP pozostaje na gorszym poziomie niż w przypadku dużych przedsiębiorstw.

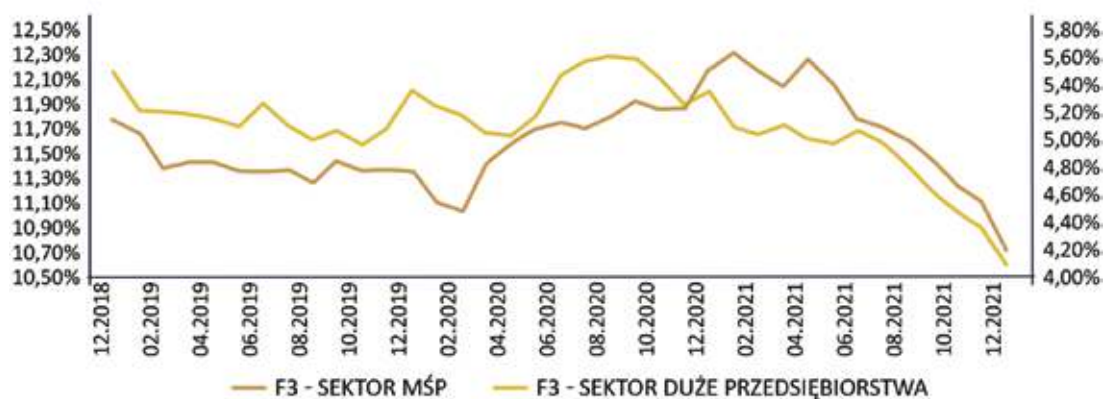

Wykres 34. Jakość należności (fazy F2 i F3 w stosunku do należności ogółem) dużych przedsiębiorstw i MŚP w odniesieniu do kredytów operacyjnych i inwestycyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Przedstawione tendencje dotyczące kształtowania się jakości portfela dużych przedsiębiorstw i MŚP z uwzględnieniem fazy F2 wskazują na istotne rozbieżności między tymi dwiema grupami podmiotów. Co istotne, w odniesieniu do statystyk traktujących jakość należności jako relację należności w fazie 3 w stosunku do należności ogółem, zarówno w dużych przedsiębiorstwach jak i w MŚP w podobnym okresie

odnotowano gwałtowną poprawę jakości portfeli kredytowych. Poprawa ta zapoczątkowana została pod koniec 2020 roku w dużych przedsiębiorstwach oraz na początku 2021 roku w przypadku MŚP. Możliwe, że przyczyną takiego stanu rzeczy jest przeznaczenie zarówno przez duże, jak i małe i średnie przedsiębiorstwa pozostałości środków z tarcz antykrzysowych na spłatę zaległego zadłużenia.

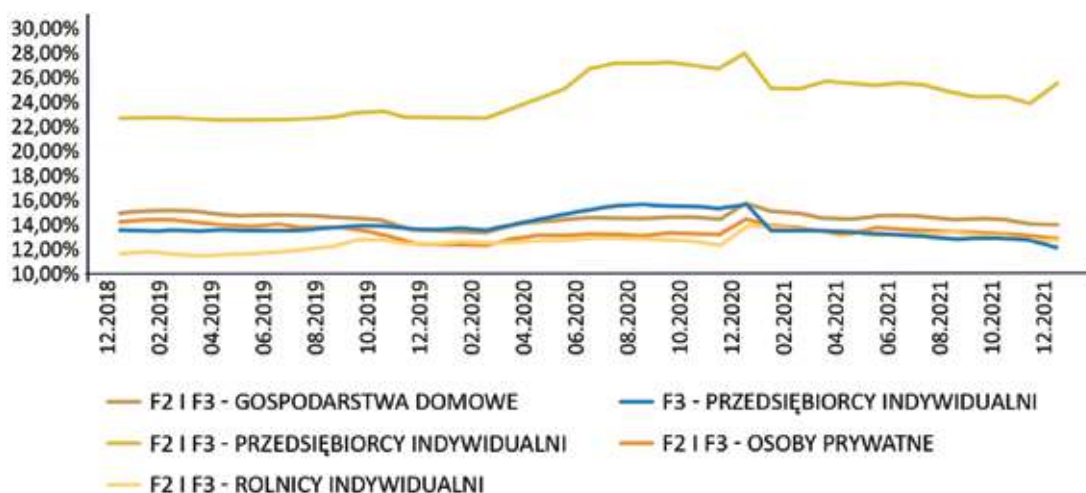

Wykres 35. Jakość należności (faza F3 w stosunku do należności ogółem) dużych przedsiębiorstw i MŚP w okresie grudzień 2018 – grudzień 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

W przypadku jakości należności gospodarstw domowych, z uwzględnieniem fazy F2, najniższą jakość odnotowano w przypadku przedsiębiorców indywidualnych. Co istotne, pogorszenie jakości należności odnotowane wraz z początkiem pandemii obserwowane było do końca 2020 roku. W 2021 r. trend wydawał się odwrócić. W IV kwartale 2021 r. jakość należności przedsiębiorstw indywidualnych (z uwzględnieniem fazy F2) ponownie wzrosła przekraczając poziom

25%. Oznacza to, że więcej niż co 4 kredyt udzielony indywidualnym przedsiębiorcom wiąże się z pojawieniem się istotnego wzrostu ryzyka kredytowego bądź też utratą wartości tego kredytu. Co istotne, spośród pozostałych grup kredytobiorców mieszczących się w ramach „gospodarstw domowych”, obniżoną jakość kredytów, w stosunku do czasu sprzed pandemii, odnotowuje się również w odniesieniu do rolników indywidualnych.

Wykres 36. Jakość należności (fazy F2 i F3 w stosunku do należności ogółem) gospodarstw domowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Bieżąca sytuacja w zakresie poziomu należności w fazie F3, jak przedstawiono to w odniesieniu do MŚP oraz dużych przedsiębiorstw, wskazuje na poprawę w zakresie udziału należności w fazie F3 w należnościach ogółem. Ewentualny element prognostyczny w zakresie predykcji przyszłej sytuacji sektora bankowego w zakresie kredytów zagrożonych wymaga jednak spojrzenia na zagadnienie od strony wolumenu kredytów – w mniejszym zaś stopniu zalecane jest koncentrowanie się na wskaźniku jakości kredytów (NPL).

Przeprowadzone badania wykazały, że:

- Bieżący poziom kredytów sektora niefinansowego w fazie F3 jest niższy od stanów maksymalnych o 12,1 mld zł oraz o 6,6 mld od stanu z grudnia 2019 r.
- Z perspektywy zagregowanych analiz – stan kredytów w fazie F3 w przypadku sektora finansowego i sektora budżetowego jest statystycznie nieistotny.
- Szczególnej obserwacji wymaga sytuacja przedsiębiorstw. Bieżący poziom należności w fazie F3 jest o 7,1 mld zł niższy od stanu maksymalnego i o 4,6 mld zł niższy od stanu z grudnia 2019 r. W grupie przedsiębiorstw szczególną uwagę poświęcić należy:

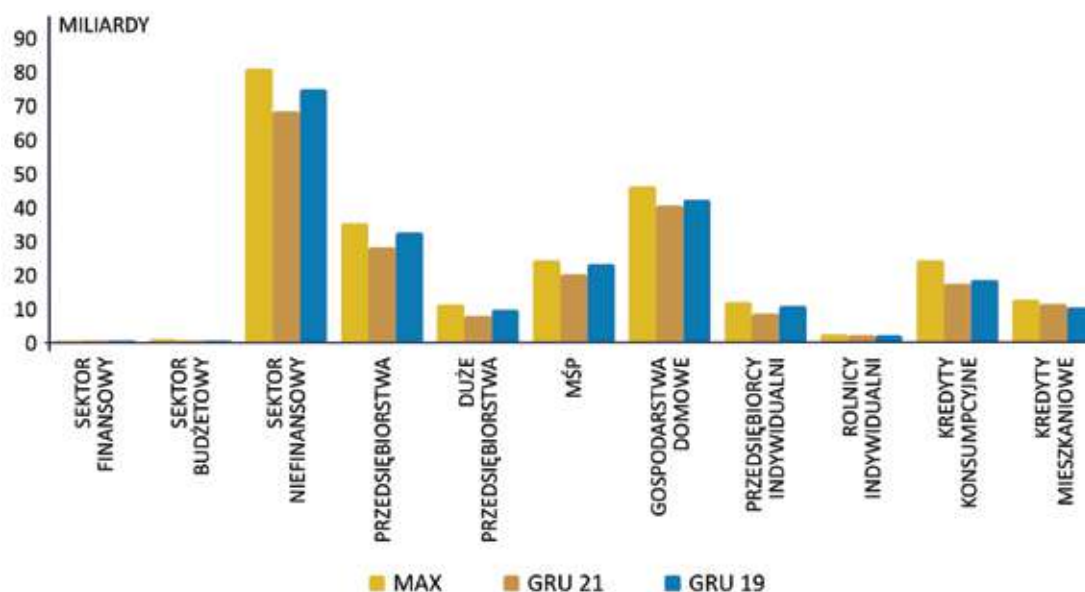
- MŚP, wobec których poziom należności w fazie F3 pozostaje aktualnie na poziomie niższym o 4,1 mld zł w stosunku do stanu maksymalnego oraz o 3,1 mld zł niższym w stosunku do stanu z grudnia 2019 r.
- Dużym przedsiębiorstwom, których poziom należności w fazie F3 pozostaje aktualnie na poziomie niższym o 3,1 mld zł w stosunku do stanu maksymalnego oraz o 1,5 mld zł niższym w stosunku do stanu z grudnia 2019 r.
- W przypadku gospodarstw domowych, bieżący poziom należności w fazie F3 jest o 6,1 mld zł niższy w stosunku do poziomu maksymalnego oraz o 2,0 mld zł niższy w stosunku do stanu z grudnia 2019 r. W przypadku gospodarstw domowych:
 - Szczególnej obserwacji wymaga sytuacja indywidualnych przedsiębiorców. Bieżący poziom kredytów w fazie F3 jest bowiem o 3,1 mld zł niższy od stanów maksymalnych oraz o 2,1 mld zł niższy od stanu końca 2019 roku. Oznacza to, że grupa przedsiębiorców indywidualnych ma dominujący wpływ na zmianę stanu kredytów w fazie F3 w grupie gospodarstw domowych.

Podsumowując:

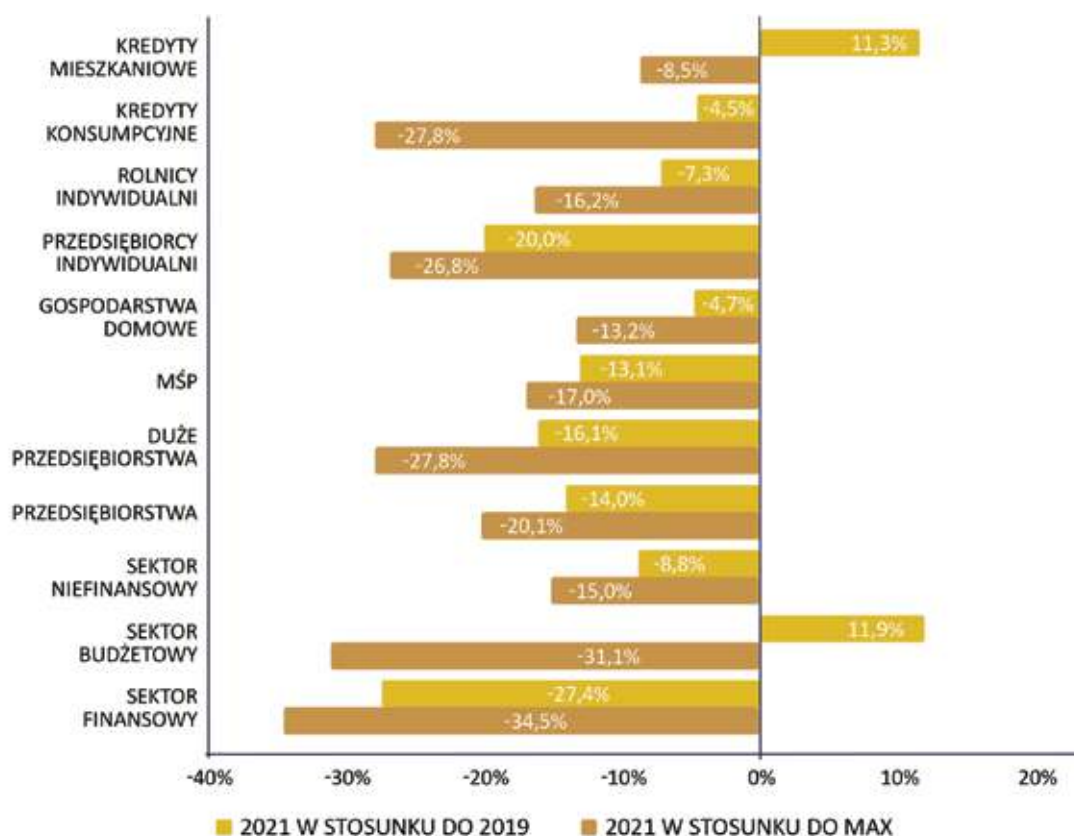
- Bieżące wolumeny kredytów (łącznie) w fazie F3 pozostają na poziomie niższym od poziomów maksymalnych o 12,65 mld zł.
- Bieżące wolumeny kredytów (łącznie) w fazie F3 są również na poziomie niższym od poziomów z grudnia 2019 o 6,73 mld zł.

- Bieżące, niskie poziomy kredytów w fazie F3 mogą być efektem oddziaływania tarcz antykrzysowych, co zaniża poziom kredytów w fazie F3.
- Przedział 6,73 mld zł – 12,65 mld zł wydaje się być prawdopodobnym poziomem możliwego wzrostu wolumenów kredytów w fazie F3. Wzrosty te mogą bezpośrednio oddziaływać na wynik finansowy banków.

Wykres 37. Wolumeny kredytów w fazie F3 w poszczególnych grupach kredytów i kredytobiorców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

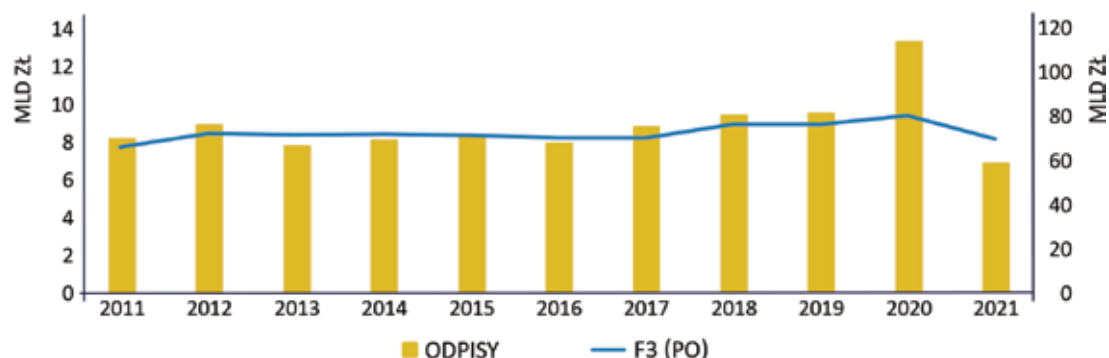

Wykres 38. Procentowe różnice w bieżącym poziomie kredytów w fazie F3 w stosunku do stanów maksymalnych oraz w stosunku do stanu z grudnia 2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Analizy przeprowadzone za okres 2011–2021 wskazują, że przeciętny, typowy poziom tworzonych przez sektor bankowy w skali roku odpisów osiąga ok. 9 mld zł i występuje przy poziomie należności w fazie F3 równym około 70-80 mld zł. Wzrost należności w fazie F3 w latach 2017-2020 skutkował również wzrostem tworzonych odpisów. Zmniejszony

poziom należności w fazie F3 (m.in. z wyżej wymienionych powodów) skutkował zatem obniżeniem wartości tworzonych przez banki odpisów. Zasadnicze pytanie dotyczy jednak tego, czy skala tworzonych odpisów, pomimo niższych wolumenów należności w fazie F3, utrzymywana jest na proporcjonalnym poziomie.

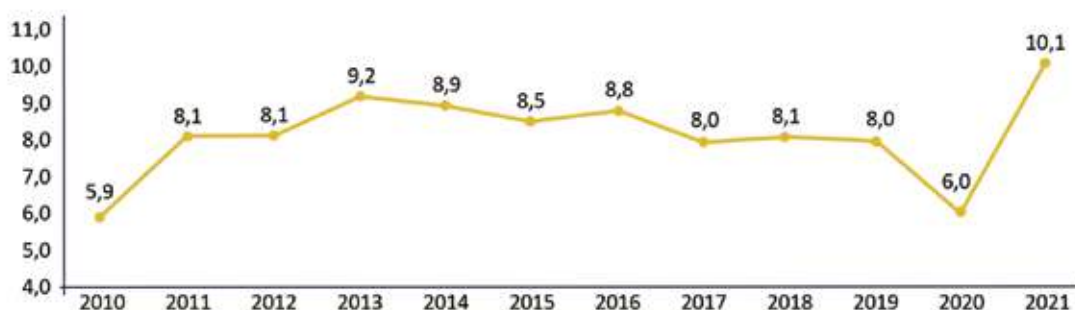

Wykres 39. Poziom odpisów (lewa oś) oraz wolumen należności ogółem w fazie F3 (prawa oś) w latach 2011–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Wskaźnik „należności ogółem w fazie F3 do odpisów” pozwala na ocenę krotności nadwyżki należności w fazie F3 nad poziomem utworzonych rezerw. Zmniejszenie wartości wskaźnika oznacza, że zwiększa się udział odpisów w stosunku do należności w fazie F3. Wzrost wartości wskaźnika sugeruje natomiast, że poziom odpisów jest niższy w stosunku do wolumenu należności w fazie F3. Przeprowadzone za lata 2011–2021 badania wskazują, że przeciętny poziom wskaźnika „należności ogółem w fazie F3 do odpisów” (bez 2021 roku) wynosił 8,17. Oznacza to, że przeciętnie poziom należności w fazie F3 jest 8,2-krotnie wyższy od wysokości tworzonych odpisów. Wyraźny spadek wartości wskaźnika w 2020 roku związany był

z utworzonymi bardzo wysokimi odpisami. Wartość wskaźnika w 2021 roku osiągnęła jednak nietypowo wysoki poziom 10,1, co wskazuje, że pomimo niskiego wolumenu należności w fazie F3 (ok. 69,9 mld zł) poziom utworzonych odpisów (ok. 6,91 mld zł) jest ponadstandardowo niski. Oznacza to, że sektor bankowy, dążąc do utrzymania przynajmniej przeciętnego poziomu wartości wskaźnika „należności w fazie F3 do odpisów”, będzie musiał podnieść poziom utworzonych odpisów do 8,42 mld zł, a zatem o 1,51 mld zł. Ów przeciętny poziom wskaźnika może okazać się jednak niewystarczający w perspektywie rosnących stóp procentowych, które mogą przyczynić się do wzrostu wolumenów kredytów z utratą wartości.

Wykres 40. Wskaźnik należności ogółem w fazie F3 do odpisów – w latach 2011–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

W latach 2020–2021 na poziom należności w fazie F3 wpływała wprowadzona tarcza antykryzysowa (dająca poprawę płynności finansowej przedsiębiorstw), wprowadzone wakacje kredytowe (pozwalające

na odroczenia spłat) oraz niskie stopy procentowe przekładające się na niskie raty kredytowe. W latach 2022–2023 sektor bankowy powróci do typowych warunków (bez kolejnych tarcz antykryzysowych oraz

wakacji kredytowych) w otoczeniu wysokich (i rosnących!) stóp procentowych, przekładających się na wzrost wysokości rat kredytowych – co może ostatecznie doprowadzić do ponownego wzrostu należności w fazie F3.

W rezultacie przewiduje się, że poziom odpisów w sektorze bankowym w latach 2022–2023 będzie się zwiększał. Poziom ten będzie wzrastał w stosunku do warunków przedpandemicznych (grudzień 2019) skorygowanych o bieżące kluczowe zmienne makroekonomiczne. W rezultacie przewiduje się, że z powodu powrotu gospodarki do funkcjonowania w warunkach zbliżonych dla roku 2019 (przed pandemią), poziom należności w fazie F3 wzrośnie łącznie o 7,57 mld zł.

Dodatkowo spodziewany jest dalszy wzrost poziomu kredytów mieszkaniowych w fazie F3 (+1,18 mld zł) oraz ogólny wzrost poziomu należności w fazie F3 wynikający z tytułu wzrostu stóp procentowych. Skale wzrostu oszacowano na 15%, co oznacza wzrost wolumenu należności w fazie F3 o blisko 10,5 mld zł. W rezultacie przewidywany wzrost należności w fazie F3 w latach 2022–2023 może osiągnąć poziom 19,24 mld zł. Przy zachowaniu proporcji wskaźnika „należności ogółem w fazie F3 do odpisów” na poziomie przeciętnym (8), oznacza to przewidywany wzrost odpisów na poziomie 2,41 mld zł oraz wymagany dla 2021 r. poziom odpisów równy 8,6 mld zł. Oznacza to, że przewidywany poziom odpisów w latach 2022–2023 może osiągnąć wartość 11,00 mld zł.

Rysunek 1. Schemat przyczynowego, spodziewanego wzrostu odpisów w sektorze bankowym w latach 2022–2023

Źródło: opracowanie własne

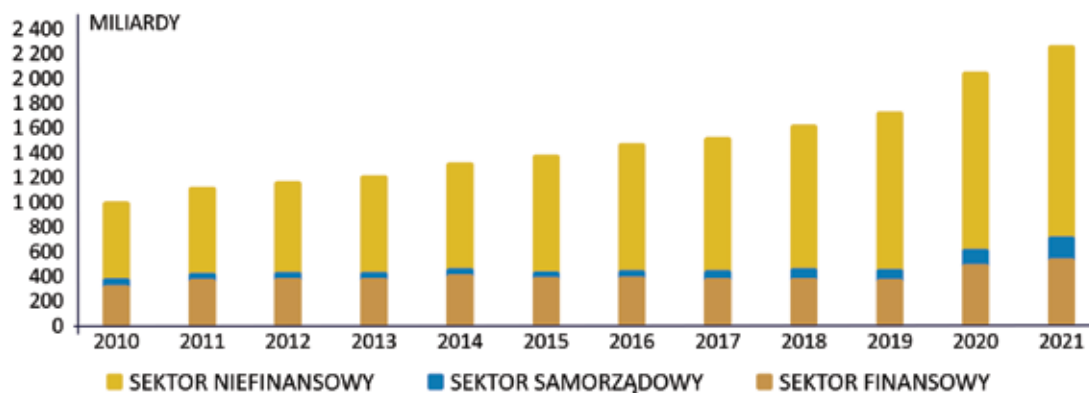
Projekcję poziomu odpisów w latach 2022–2023 traktować należy jako wariant minimalny; ostateczna skala wpływu wzrostu stóp procentowych na pogorszenie jakości portfela kredytowego może być większa.

4. Zmiana wolumenów środków finansujących

W okresie 2010–2021 środki finansujące praktycznie podwoiły się. Pokazuje to wykres 41. W latach 2010–2019 suma wolumenów środków od sektorów finansowego i budżetowego pozostawała na stałym poziomie ok. 400 mld zł. W tym czasie wolumen środków od sektora niefinansowego podwoił się.

Lata 2020–2021 nie są statystycznie reprezentatywne. W okresie tym zwiększyły się istotnie środki od

sektora finansowego oraz wzrosły istotnie depozyty od osób fizycznych i przedsiębiorstw.

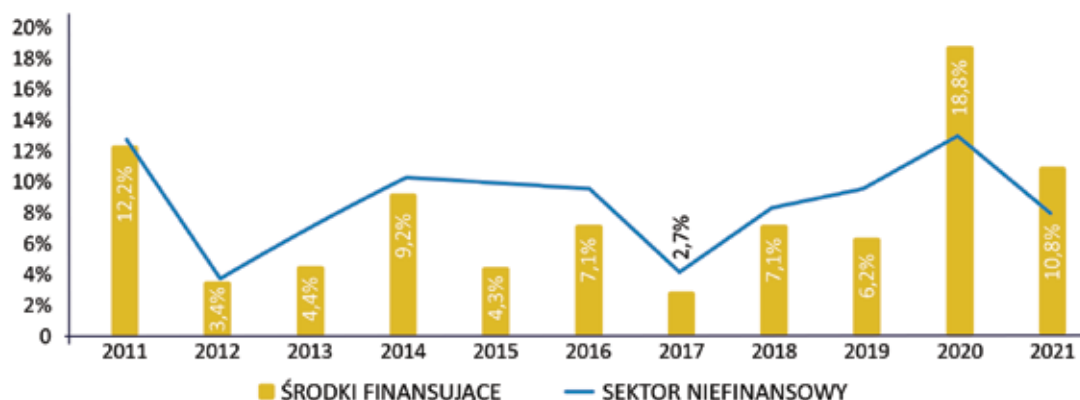
Wykres 41. Wolumeny środków finansujących

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Przyrost środków finansujących zmieniał się istotnie w poszczególnych latach (wykres 42).

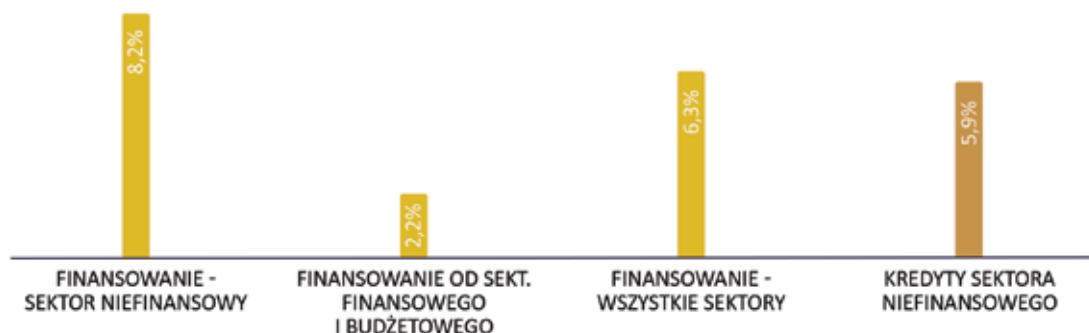
istotnie zmieniała się w poszczególnych latach – w latach 2010–2019 roczna dynamika wahała się od 2,7% do 12,2%. Szybciej wzrastały środki finansujące od sektora niefinansowego.

Dynamika zmian wolumenu środków finansujących

Wykres 42. Dynamika zmian środków finansujących

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Wykres 43. Roczna dynamika wzrostu środków finansujących w latach 2010–2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF

Dokonana analiza środków finansujących pozwala na sformułowanie następujących spostrzeżeń:

- 1) Głównym źródłem finansowania wzrostu banków były i są depozyty od osób fizycznych i przedsiębiorstw.
- 2) Należy spodziewać się obniżenia tempa wzrostu depozytów po okresie pandemii.
- 3) Wzrost depozytów może być niższy niż średnia z lat 2010–2019, bowiem:
 - a) Rozpoczęcie przez firmy bardziej aktywnej postawy w zakresie inwestowania zmniejszy rezerwy finansowe przedsiębiorstw w bankach;
 - b) Depozyty osób fizycznych będą rosły wolniej niż w latach 2010–2019, ze względu na wielkość bazy odniesienia i możliwości oszczędzania gospodarstw domowych.
- 4) Dla dalszego utrzymania wysokiego tempa wzrostu banków potrzebne będzie utrzymanie wzrostu depozytów od sektora finansowego połączone z rozwojem rynku instrumentów finansujących.
- 5) Potrzebne będzie oddziaływanie na zwiększanie atrakcyjności depozytów.

Wnioski

Polski sektor bankowy w okresie pandemii COVID-19 wykazał się dobrą odpornością na szoki zewnętrzne. Dzięki wprowadzonym zmianom w modelu funkcjonowania banków w otoczeniu niskich stóp procentowych – głównie poprzez ograniczenie wewnętrznych kosztów funkcjonowania i podniesienie dochodów z prowizji – zachował stabilność i możliwość zapewnienia gospodarce dalszego finansowania na wymaganym w tym okresie poziomie. Biorąc pod uwagę wyzwania stojące przed bankami w zakresie możliwości finansowania potrzeb rozwojowych gospodarki w najbliższych latach, szczególnej uwagi wymaga istniejąca i nasilająca się od lat tendencja związana z permanentnym obniżaniem efektywności sektora bankowego, skutkująca ograniczeniem możliwości organicznego wzrostu sektora bankowego na poziomie wymaganym przez potrzeby gospodarki. Główną przyczyną spadku efektywności sektora bankowego są utrzymujące się wysokie, działające procyklicznie obciążenia fiskalne i parafiskalne.

Przedstawione w raporcie dane wskazują również na wyraźne ograniczenie popytu na kredyt zapoczątkowane wraz z nastaniem pandemii COVID-19. Co

istotne, ograniczenie popytu na kredyt dotyczy przede wszystkim przedsiębiorstw – głównie MŚP (zwłaszcza w zakresie kredytów inwestycyjnych) oraz przedsiębiorców indywidualnych (mikrofirm) i rolników. Oznacza to, że podmioty będące największym pracodawcą w kraju, odpowiadające za ok. 50% wytwarzanego PKB, przestają się rozwijać, modernizować i unowocześniać. Konieczne jest zatem podjęcie działań zachęcających MŚP oraz mikroprzedsiębiorstwa do podejmowania działań inwestycyjnych.

W kolejnych miesiącach, wraz z podejmowanymi przez Radę Polityki Pieniężnej decyzjami o wzroście stopy referencyjnej (oraz stopie WIBOR 3M, która obecnie nieco oderwała się od poziomów stopy referencyjnej), szczególnej uwagi i obserwacji będzie wymagała jakość portfela należności (zarówno pod kątem obserwacji należności w fazie F3, jak i należności w fazie F2).

Wzrost stóp procentowych będzie także skutkował dalszym obniżeniem zdolności kredytowej wielu potencjalnych kredytobiorców, co oznacza, że dla wielu osób uzyskanie finansowania np. na zakup nieruchomości nie będzie możliwe. Może się to również przełożyć na dynamikę kredytowania i ceny nieruchomości.

Szczegółnej uwagi wymaga również istniejąca od lat, a nasilająca się w sposób gwałtowny w warunkach pandemii, tendencja dotycząca zmiany wartości wskaźnika „kredyty do depozytów”. Zmiana ta sprawia, że banki z instytucji prowadzących biznes polegający na udzielaniu kredytów podmiotom sektora niefinansowego, w dominującym stopniu zmieniły się w „skarbonki” przyjmujące depozyty od sektora niefinansowego, służące do sfinansowania zakupu skarbowych instrumentów dłużnych, których udział zwiększył się istotnie w okresie pandemii.

W kolejnych miesiącach istotny wpływ na funkcjonowanie banków będzie miała wojna w Ukrainie. W najbliższym czasie należy liczyć się z obniżeniem dynamiki wzrostu PKB (na co wskazują m.in. korekty prognoz dokonane przez Narodowy Bank Polski czy Morgan Stanley) oraz nasileniem wzrostu inflacji. Konsekwencje konfliktu zbrojnego u naszych wschodnich granic mogą skutkować długotrwałym osłabieniem złotego, utrzymującym się wzrostem rentowności obligacji, rosnącymi cenami surowców energetycznych oraz żywności. Z perspektywy sektora bankowego wydarzenia te wpłyną na popyt na kredyt. W kontekście tych wydarzeń jeszcze większego znaczenia nabiera zapewnienie zdolności sektorowi bankowemu do finansowania potrzeb gospodarki. Jedynie dynamiczny wzrost inwestycji może stanowić skuteczną przeciwwagę dla nasilających się w gospodarce światowej mega trendów.

Symulacja wyniku finansowego banków z uwzględnieniem zewnętrznych obciążeń regulacyjnych i fiskalnych – (rok 2021)

Prognozy scenariuszowe sytuacji sektora bankowego na rok 2022 z uwzględnieniem wyników roku 2021

dr hab. Czesław Lipiński
dr Wojciech Zatoń

Cel raportu

Celem raportu jest przeprowadzenie symulacji i sformułowanie prognozy wyniku finansowego dla sektora bankowego w roku 2022, uwzględniającej rzeczywistą ocenę sytuacji sektora bankowego po wynikach 2021 r. w sytuacji, gdy rosnąca inflacja doprowadziła do zaostrzenia polityki pieniężnej i wzrostu stóp procentowych NBP. Po uspokojeniu sytuacji związanej z kolejną falą pandemii COVID, w otoczeniu gospodarczym pojawił się nowy, bardzo istotny czynnik ryzyka związany z wojną w Ukrainie i jej konsekwencjami. W skrócie można przyjąć, że z punktu widzenia gospodarczego te następstwa będą się materializować poprzez jeszcze większą inflację wynikającą ze zwiększonych cen surowców (prawdopodobne jest też ograniczenie dostępu do niektórych surowców), ograniczenie wymiany handlowej z Ukrainą i Rosją, wzrost ryzyka inwestycyjnego w Polsce. W tych warunkach kontynuowana będzie zapewne polityka wzrostu stóp procentowych, która, dając w pierwszej fazie pozytywny impuls do poprawy wyników sektora bankowego, w dalszej perspektywie wpłynie na ograniczenie akcji kredytowej i zwiększenie odpisów na straty kredytowe. Prawdopodobną konsekwencją kombinacji takiej polityki i wyżej wymienionych czynników może być obniżenie tempa wzrostu PKB, a nawet wystąpienie zjawiska stagflacji. Przygotowując kolejny zestaw prognoz uważamy zatem, że istotny wpływ na wyniki sektora w 2022 r. mogą mieć potencjalne straty z tytułu **ryzyka kredytowego**.

Bardzo istotnym, nie w pełni uwzględnionym czynnikiem pozostaje też nadal **ryzyko prawne** związane ze sprawami

spornymi dotyczącymi tzw. hipotecznych kredytów walutowych, czyli kredytów mieszkaniowych indeksowanych lub denominowanych we frankach szwajcarskich, udzielonych gospodarstwom domowym. Skala tego ryzyka będzie mogła zostać dokładniej oszacowana zapewne dopiero po rozpoznaniu skutków oczekiwanego, aczkolwiek wciąż odwołanego orzeczenia Sądu Najwyższego, które ma określić wytyczne dla sądów rozpoznających te sprawy, jak też skuteczności postępowań ugodowych zaproponowanych przez KNF. Banki (poza PKO BP), zapewne w oczekiwaniu na ostateczne rozstrzygnięcia prawne, nie podjęły w praktyce realizacji postępowań ugodowych. Rezerwy na ryzyko prawne, utworzone przez poszczególne banki do końca 2021 r., choć zauważalnie wyższe niż w poprzednich latach, pozostają nadal na niskim poziomie w stosunku do wartości posiadanego portfela walutowych kredytów hipotecznych.

1. Metodyka

Eksperckie prognozy przedstawione w opracowaniu wykorzystują wielorównaniowy model ekonometryczny dla sektora bankowego w Polsce. Równania stochastyczne i tożsamości modelu pozwalają na oszacowanie wybranych, podstawowych zależności bilansu oraz rachunku zysku i strat na poziomie całego sektora bankowego. Dla oszacowania parametrów modelu i wykonanych analiz wykorzystano najszerze dostępne dane dla sektora bankowego w Polsce, obejmujące łącznie dane dla banków komercyjnych z oddziałami zagranicznymi oraz dla banków spółdzielczych, publikowane przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.

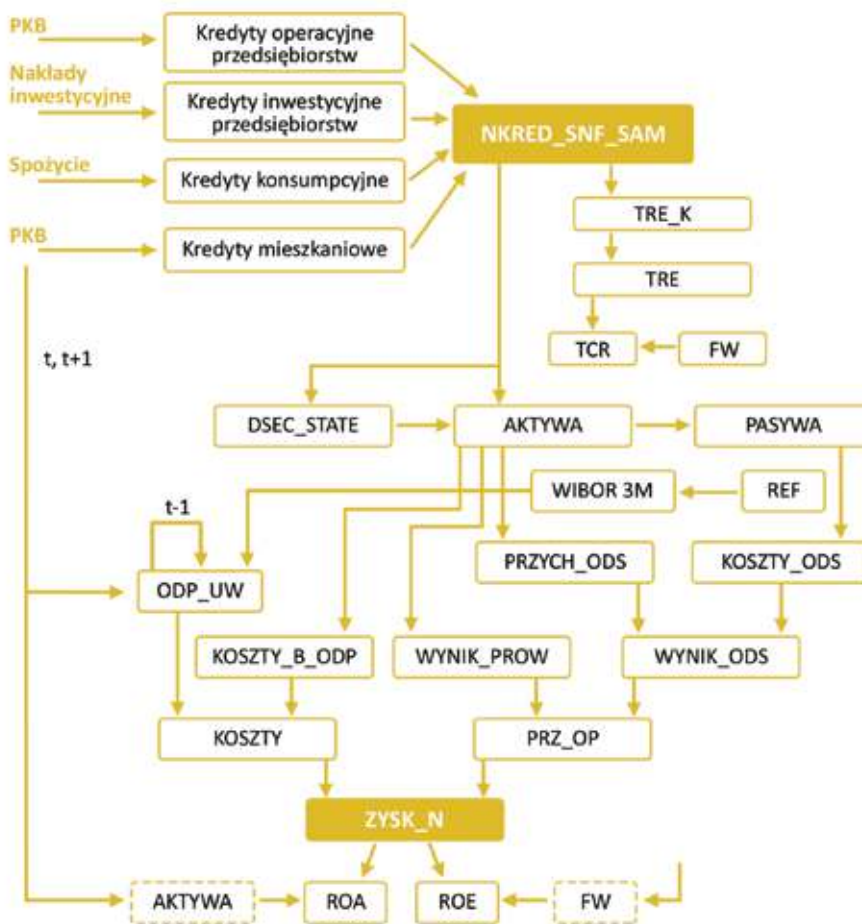
Tabela 1. Lista zmiennych modelu.

L.p.	Nazwa w modelu	Opis
1	FW	Fundusze własne
2	TCR	Łączny współczynnik kapitałowy (%)
3	TRE	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem
4	TRE_K	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem z tytułu ryzyka kredytowego
5	NKRED_SNF_SAM	Należności od sektora instytucji rządowych (bez instrumentów dłużnych) i samorządowych oraz sektora niefinansowego (z instrumentami dłużnymi)
6	DSEC_STATE	Instrumenty dłużne emitowane przez rząd
7	AKTYWA	Aktywa, razem
8	PASYWA	Pasywa, razem
9	PRZYCH_ODS	Przychody z tytułu odsetek
10	KOSZTY_ODS	Koszty odsetek
11	WYNIK_ODS	Wynik z tytułu odsetek

Tabela 1. cd.

L.p.	Nazwa w modelu	Opis
12	WYNIK_PROW	Wynik z tytułu prowizji
13	PRZ_OP	Całkowite przychody operacyjne, netto
14	ODP_UOW	Odpisy na utratę wartości z tytułu kredytów
15	KOSZTY_B_ODP	Koszty działania banku, amortyzacja śr. trwałych, wartości niematerialnych i prawnych, rezerwy
16	KOSZTY	Koszty działania banku, amortyzacja śr. trwałych, wartości niematerialnych i prawnych, rezerwy oraz utrata wartości lub odwrócenie utraty wartości
17	ZYSK_N	Zysk (strata) roku bieżącego
18	REF	Stopa referencyjna NBP
19	WIBOR 3M	Stopa WIBOR 3M

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 1. Schemat zależności w ekonometrycznym modelu sektora bankowego

Źródło: opracowanie własne.

Kluczową zmienną w modelu są należności od sektora rządowego, samorządowego i niefinansowego (NKRED_SNF_SAM) determinowane od strony popytowej. Popyt na kredyty jest w aktualnej wersji modelu

uwarunkowany przez ogólną sytuację makroekonomiczną charakteryzowaną przez poziom produktu krajowego brutto i jego podstawowe komponenty (spożycie, nakłady inwestycyjne), a mianowicie:

- dynamika wolumenu kredytów operacyjnych przedsiębiorstw i dynamika kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych są funkcjami dynamiki PKB,
- dynamika kredytów inwestycyjnych przedsiębiorstw jest funkcją dynamiki nakładów inwestycyjnych,
- poziom kredytów konsumpcyjnych jest funkcją poziomu spożycia ogółem,
- suma powyższych wielkości jest zmienną objaśniającą w równaniu regresji dla zmiennej NKRED_SNF_SAM.

Oprócz wpływu na zmienne w rachunku zysku i strat oraz bilansie, należności te określają wielkość ekspozycji ważonej ryzykiem (TRE_K, TRE), która łącznie z egzogenicznym poziomem funduszy własnych wyznacza poziom łącznego współczynnika kapitałowego (TCR).

Stopa referencyjna NBP wpływa na wielkość kosztów odsetek oraz determinuje stopę WIBOR 3M, która oddziałuje na wielkość przychodów z tytułu odsetek.

W modelu wprowadzono równanie prognostyczne dla odpisów na straty kredytowe, w którym poziom strat jest uzależniony od bieżącej i prognozowanej sytuacji makroekonomicznej (stopy WIBOR oraz PKB) oraz uwzględnia autoregresję pierwszego rzędu.

2. Dane

Dla celów konstrukcji prognozy wykorzystano dane dla sektora bankowego opublikowane przez UKNF i NBP oraz dane z zakresu statystyki PKB opublikowane przez GUS według stanu na koniec 2021 r., a także oceny eksperckie oraz opracowania analityczne. Ze względu na kwartalny cykl publikowania danych o adekwatności kapitałowej, model wykorzystuje dane bilansowe na koniec poszczególnych kwartałów, natomiast dane z zakresu rachunku zysków i strat są ujmowane kwartalnie dla celów estymacji modelu i annualizowane dla potrzeb prezentacji ostatecznych wyników.

3. Sytuacja sektora bankowego w 2021 r.

- Dane GUS o rocznej dynamice PKB w 2021 r. (+5,7% r/r, wobec spadku o 2,5% r/r w porównaniu z rokiem 2020, obciążonym znaczącymi skutkami pandemii COVID-19) świadczą, że polska gospodarka z powodzeniem odrabia straty związane z ograniczeniami działalności gospodarczej w czasowo

zamykanych sektorach, zaś skutki kolejnych nawrotów zakażeń okazują się mniej dolegliwe.

- Roczny przyrost depozytów podmiotów niefinansowych był w skali całego roku 2021 stosunkowo wysoki (+8,0% r/r ogółem, +11,1% w przypadku przedsiębiorstw, +6,8% w przypadku gospodarstw domowych). Wyraźne przyspieszenie dynamiki nastąpiło w IV kwartale, co może wynikać zarówno z sezonowego wzrostu wolumenów środków na rachunkach bankowych obserwowanego zwykle na koniec okresów sprawozdawczych, jak również stanowić pewną reakcję na zapoczątkowany w październiku 2021 r. cykl podwyżek stóp procentowych NBP (który jednak przekłada się na wzrost kosztu odsetkowego depozytów z dużą inercją).
- Dynamika kredytów jest w przybliżeniu o połowę słabsza: należności ogółem od sektora niefinansowego i samorządowego wzrosły w skali roku o 4,4%, w tym +11,0% w przypadku kredytów operacyjnych, zaś +0,6% w przypadku kredytów inwestycyjnych dla przedsiębiorstw, +4,5% w przypadku kredytów konsumpcyjnych i +4,8% w przypadku kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych).
- Skala działalności banków, z sumą aktywów na poziomie 2 572,9 mld zł, zwiększyła się na przestrzeni 2021 r. o ponad 222 mld zł (+ 9,5%), przede wszystkim pod wpływem dalszego przyrostu depozytów (+173 mld zł w skali roku) oraz zobowiązań z tytułu własnej emisji (+29 mld zł). Ze względu na przyrost wolumenu kredytów jedynie o ok. 75 mld zł, środki ze zobowiązań zostały ulokowane także w gotówce i na rachunkach bieżących banków (ok. +37 mld zł) oraz w dłużnych instrumentach finansowych (+45 mld zł).
- Stopy procentowe do końca III kwartału 2021 r. były utrzymywane na historycznie najniższym poziomie, ukształtowanym w wyniku decyzji Rady Polityki Pieniężnej w okresie III–V 2020 r. podjętych w warunkach pandemii COVID-19 (ze stopą referencyjną 0,1%). Natomiast od października ze względu na konieczność wynikającą z szybko rosnącej inflacji RPP podjęła cykl podwyżek, który na koniec roku 2021 podniósł stopę referencyjną do 1,75% (z przedłużeniem na kolejne miesiące 2022 r. do poziomu 3,50% ustanowionego z dniem 9 marca). Ze względu na dużą bezwładność indeksowanego do stóp WIBOR oprocentowania kredytów podwyżki te nie wpłynęły jeszcze znacząco na przychody odsetkowe, zaś nadpłynność banków, przejawiająca się w nadwyżce środków pochodzących z depozytów klientów nad wolumenem portfela kredytów umożliwia odraczenie decyzji o podnoszeniu oprocentowania depozytów. W rezultacie skumulowane przychody z tytułu odsetek za cały rok 2021 okazały się o 9,9% niższe

w porównaniu z rokiem 2020, natomiast koszty odsetkowe niższe o 53,2%. Wobec powyższego, wynik z tytułu odsetek (33,4 mld zł) okazał się zaledwie o 1,1% niższy od osiągniętego rok wcześniej. Należy przy tym podkreślić, że poziom stóp WIBOR jest wyższy, zaś ich przyrost wyprzedza zmiany stóp NBP, co oznacza narastające ryzyko wzrostu kosztów obsługi kredytów już zaciągniętych, a także redukcję ocen zdolności kredytowej potencjalnych nowych kredytobiorców.

- Wynik z tytułu opłat i prowizji (17,1 mld zł) był w skali roku wyższy o 15,2% r/r, z lekkim trendem wzrostowym obserwowanym w poszczególnych kwartałach (od 3,7 mld zł w I kwartale do 4,1 mld zł w IV kwartale).
- W zakresie kosztów działania banków obserwowana jest kontynuacja oszczędnej polityki, realizowana m.in. przez redukcję zatrudnienia i sieci placówek. Ponadto w 2021 r. nastąpiło istotne obniżenie składek na BFG (z 3,2 mld zł wniesionych za rok 2020 do 2,2 mld zł, przy czym obniżka dotyczyła zarówno wnoszonych co kwartał składek na cele ochrony depozytów, jak i wnoszonej jednorazowo w I kwartale składki na fundusz restrukturyzacji banków). Ale jednocześnie koszty eksploatacyjne wzrastały pod wpływem wzrostu płac, cen nośników energii, usług komunalnych, informatycznych etc. W efekcie w porównaniu z rokiem 2020 nastąpił wzrost kosztów prowadzenia działalności banków o 6,9% r/r.
- Po utworzeniu przez część banków znaczących odpisów z tytułu ryzyka prawnego hipotecznych kredytów walutowych (tzw. „duże TSUE”) oraz odpisów z tytułu zwrotu części prowizji od wcześniej spłaconych kredytów (tzw. „małe TSUE”) w ciężar kosztów 2020 r., pozostałe banki kontynuowały zwiększanie rezerw łącznie do 6,4 mld zł (w kolejnych kwartałach odpowiednio 0,5, 1,3, 1,1 i 3,5 mld zł).
- Obserwowane symptomy poprawy sytuacji makroekonomicznej w połączeniu ze stosunkowo optymistycznymi prognozami co do stanu polskiej gospodarki na najbliższą przyszłość znacząco zredukowały modelowe oszacowania oczekiwanych

strat kredytowych. Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów osiągnęły w roku 2021 łączną kwotę 6,9 mld zł, stanowiącą ok. 52% odpowiedniej kwoty za rok 2020.

- Zysk netto sektora bankowego za rok 2021 wyniósł 8,8 mld zł – trudno porównać ten rezultat z wynikiem za rok 2020 (931 mln zł), obciążonym silnie przez koszt rezerw na ryzyko prawne związane z walutowymi kredytami mieszkaniowymi. Natomiast jest to tylko 61% poziomu zysku, osiągniętego w ostatnim roku przedkryzysowym, czyli 2019. W rezultacie stopa zwrotu z kapitału (ROE) wyniosła w roku 2021 5,82% p.a., zaś stopa zwrotu z aktywów (ROA) 0,46% p.a. wobec poziomów 6,93% i 0,73% obserwowanych w roku 2019.
- Negatywne skutki wyceny dłużnych instrumentów finansowych, spowodowane przez wzrost rynkowych stóp procentowych spowodowały pewną erozję w funduszach własnych banków intensywnie inwestujących w obligacje skarbowe. Kapitał bilansowy obniżył się z poziomu 219,3 mld zł na koniec roku 2020 do 193,6 mld zł na koniec roku 2021. Wobec braku danych UKNF za IV kwartał 2021 r. przedstawiamy na oszacowaniu poziomu kapitału regulacyjnego (wyliczanego według ostrożnościowych reguł rozporządzenia CRR) na poziomie 202,6 mld zł, niższym o 13,7% w porównaniu z poziomem sprzed roku. Wobec łącznej wartości ekspozycji ważonej ryzykiem szacowanej na 1 171 mld zł (wzrost +5,5% r/r) oznacza to spadek współczynnika TCR do 17,3%, z poziomu 21,1% obserwowanego na koniec roku 2020. Przy minimalnym wymogu regulacyjnym 10,5%, stanowiącym sumę minimalnego wymogu CRR i bufora zabezpieczającego oznacza to nadal utrzymywanie się na zagregowanym szczeblu znacznej rezerwy kapitałowej, umożliwiającej – zależnie od potrzeb – wchłonięcie ewentualnych znacznych strat z tytułu ryzyka kredytowego czy prawnego albo bezpieczną ekspansję kredytową, jeśli pojawiłoby się odpowiednie zapotrzebowanie ze strony realnej gospodarki.

Zbiorną prezentację analizowanych wyżej wyników na tle rezultatów z roku 2019 i 2020 stanowi Tabela 2.

Tabela 2. Dane sektora bankowego w latach 2019–2021

Zmienna (mln zł)	12'2019	12'2020	12'2021	Zmiana r/r 2020/2019	Zmiana r/r 2021/2020
Należności od sektora niefinansowego i samorządowego	1 268 937,6	1 278 731,5	1 335 291,0	0,8%	4,4%
Przychody z tytułu odsetek	66 099,0	56 705,8	51 068,7	-14,2%	-9,9%
Koszty z tytułu odsetek	16 907,9	9 574,1	4 477,6	-43,4%	-53,2%
Wynik z tytułu odsetek	49 191,1	47 131,7	46 591,1	-4,2%	-1,1%
Wynik z tytułu opłat i prowizji	13 330,2	14 851,6	17 114,7	11,4%	15,2%
Koszty działania	41 325,7	43 555,9	46 559,4	5,4%	6,9%
Odpisy z tytułu utraty wartości NPL	9 038,4	13 325,4	6 913,2	47,4%	-48,1%
Rezerwy	2 060,0	3 301,9	6 458,8	60,3%	95,6%
Zysk / strata netto	14 584,5	931,0	8 849,4	-93,6%	850,5%
Aktywa	2 000 498,5	2 350 057,6	2 572 942,1	17,5%	9,5%
Zobowiązania	1 790 172,8	2 115 376,5	2 370 369,2	18,2%	12,1%
Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem	1 101 948,9	1 110 885,1	1 171 507,0	0,8%	5,5%
Fundusze własne	210 325,7	234 681,1	202 572,9	11,6%	-13,7%
Współczynnik TCR	19,09%	21,13%	17,29%	2,04 p.p.	-3,83 p.p.
ROE	6,93%	0,40%	5,82%	-6,54 p.p.	5,43 p.p.
ROA	0,73%	0,04%	0,46%	-0,69 p.p.	0,42 p.p.

Źródło: UKNF, obliczenia własne.

4. Wyniki rzeczywiste 2021 a poprzednia prognoza

Prognoza wyników za rok 2021, przedstawiona w raporcie, jaki powstał w grudniu 2021 r. nie mogła z oczywistych względów ująć skutków wszystkich wydarzeń, jakie nastąpiły w okresie późniejszym, raportowanych w rocznych sprawozdaniach banków

z pewnym opóźnieniem. Tym niemniej warto dokonać porównania tej prognozy, wziętej w jej wariancie bazowym, z danymi rzeczywistymi, co może być przydatne dla celów ujawnienia założeń obarczonych największą niepewnością, a w związku z tym, najbardziej nietrafionych i wymagających zwrócenia większej uwagi w kolejnych edycjach prognoz. Podstawę do porównania stanowi Tabela 3.

Tabela 3. Prognoza wyników za rok 2021 a wyniki rzeczywiste

Prognoza wyników za rok 2021	Wyniki rzeczywiste 2021	Prognoza 2021 (Raport IV) – Wariant Bazowy	Różnica	Różnica %
Przychody z tytułu odsetek	51 068,7	49 891,3	1 177,4	2,4%
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	–9,9%	–12,0%		
Koszty z tytułu odsetek	4 477,6	4 359,3	118,3	2,7%
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	–53,2%	–54,5%		
Wynik z tytułu odsetek	46 591,1	45 532,0	1 059,1	2,3%
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	–1,1%	–3,4%		
Wynik z tytułu opłat i prowizji	17 114,7	17 141,9	–27,3	–0,2%
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	15,2%	15,4%		
Odpisy z tytułu utraty wartości NPL	6 913,2	7 400,0	–486,8	–6,6%
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	–48,1%	–44,5%		
Odpisy z tyt. ryzyka prawnego	6 458,8	4 360,0	2 098,8	48,1%
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	50,8%	1,8%		
Odpisy ogółem	13 372,0	11 760,0	1 612,0	13,7%
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	–24,1%	–33,2%		
Zysk / strata netto	8 849,4	12 399,4	–3 550,0	–28,6%
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	850,5%	1231,8%		
Aktywa	2 572 942,1	2 621 587,4	–48 645,4	–1,9%
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	9,5%	11,6%		
ROE	5,82%	5,63%	0,19 p. p.	
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	5,4 p.p.	5,2 p.p.		
ROA	0,46%	0,47%	–0,01 p. p.	
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	0,4 p.p.	0,4 p.p.		
Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem	1 171 507,0	1 168 183	3 324,4	0,3%
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	5,46%	5,16%		
Fundusze własne	202 573	220 144	–17 571,2	–8,0%
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	–13,68%	–6,19%		
Współczynnik TCR	17,29%	18,85%	–1,55 p. p.	
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	–3,8 p.p.	–2,3 p.p.		

Źródło: obliczenia własne.

Można stwierdzić, że podstawowe komponenty rachunku zysków i strat, w postaci przychodów i kosztów odsetkowych (a zatem także wyniku z tytułu odsetek) oraz wyniku z tytułu prowizji zostały oszacowane z relatywnie niewielkimi odchyleniami:

- wynikowa stopa przychodu odsetkowego z aktywów osiągnęła 2,07% (prognoza: 2,02%),
- wynikowa stopa kosztu odsetkowego zobowiązań wyniosła 0,20% (prognoza: 0,19%),
- stopa wyniku prowizyjnego względem aktywów wyniosła 0,67% (prognoza: 0,65%).

Pozwoliło na to m.in. ustabilizowanie się sytuacji w zakresie struktury aktywów i pasywów czy kosztów prowadzenia działalności. Z kolei pewne unormowanie się ryzyka kredytowego spowodowało, że rzeczywisty koszt tworzenia odpisów na utratę wartości należności okazał się tylko nieco niższy, w porównaniu z oszacowaniem (6,9 mld zł vs. 7,4 mld zł w prognozie). Nie przewidziano natomiast w dostatecznym stopniu skali decyzji niektórych banków, podejmowanych w odniesieniu do zawiązywania rezerw na ryzyko prawne w ostatnim kwartale 2021. Rezerwa faktyczna okazała się o 48% wyższa od prognozowanej (6,5 zamiast 4,4 mld zł). Konsekwencją tego był finalny wynik netto sektora bankowego, niższy od przewidywanego o ponad 28% (8,8 zamiast 12,4 mld zł). Niedoszacowana została także skala uszczerbku w kapitale regulacyjnym, spowodowana obniżeniem się rynkowej wyceny dłużnych papierów wartościowych, aczkolwiek ze względu na brak aktualnych danych dla tych wielkości mówimy tu o wielkościach szacunkowych: wolumen tego kapitału, oszacowany na kwotę 202,6 mld zł na podstawie zmniejszenia się funduszy własnych ujętych w bilansie systemu bankowego, jest o 8% niższy w porównaniu z poprzednią prognozą.

Wśród dalszych różnic należy wymienić:

- niższą rzeczywistą sumę bilansową (2 572,9 vs. 2 621,6 mld zł; mniej o 1,9%),
- niższy współczynnik TCR, charakteryzujący adekwatność kapitałową (17,3% vs. 18,8%), będący konsekwencją obniżenia się kapitałów własnych z powodów opisanych wyżej,
- wyższy poziom stopy zwrotu z kapitału ROE (5,46% vs. 5,16%), też w znacznej mierze wynikający z obniżenia kapitałów własnych.

Nie zaobserwowano istotnej rozbieżności między przewidywaną i rzeczywistą stopą zwrotu z aktywów ROA (0,46% vs. 0,47%).

5. Prognoza na 2022 rok

5.1. Wyściowa sytuacja makroekonomiczna

- Wzrost poziomu cen w polskiej gospodarce osiąga dawno nieobserwowane tempo: wskaźnik inflacji r/r na koniec grudnia 2021 r. wyniósł 8,6% (ponad 5 punktów procentowych więcej niż górny pułap przedziału bezpośredniego celu inflacyjnego polityki pieniężnej, wynoszący 3,5%). W styczniu inflacja osiągnęła już 9,2%, zaś oczekiwania eksperckie mówią o dwucyfrowym poziomie w najbliższych miesiącach. W lutym inflacja była przejściowo niższa z powodu działania tarczy inflacyjnej, wyniosła 8,5%, ale było to wyżej od oczekiwań. Sama inflacja bazowa (po odliczeniu najbardziej zmiennych cen nośników energii i żywności) osiągnęła w grudniu pułap 5,3%, pozostając w trendzie rosnącym. Oprócz niepewności powodowanej przez niewiadomy dalszy przebieg pandemii i rozregulowane logistyczne powiązania gospodarki w skali globalnej, pojawiło się nowe zewnętrzne zagrożenie w postaci działań wojennych Rosji przeciwko Ukrainie, przyczyniające się do jeszcze szybszego wzrostu cen paliw i energii, usług komunalnych i żywności, a także destabilizujące kursy wymiany walut. Międzynarodowe sankcje nałożone na rosyjski handel zagraniczny i przepływy finansowe wprowadzają dodatkowe zaburzenia o trudnych do przewidzenia konsekwencjach dla światowej gospodarki. Zapowiadane rządowe mechanizmy „tarczy inflacyjnej” sprowadzają się głównie do łagodzenia skutków inflacji dla uboższej części konsumentów, nie starając się zredukować przyczyn inflacji i jak się wydaje, spowodują tylko odroczenie skutków inflacji w czasie, zamiast ich zmniejszenia. Wobec tej niepewności, skala trudności w formułowaniu założeń odnośnie do makroekonomicznych uwarunkowań funkcjonowania systemu bankowego silnie urosła.
- W tej sytuacji pewien optymistyczny wydźwięk przynoszą informacje o osiągnięciach polskiej gospodarki: w IV kwartale 2021 r. PKB wzrósł realnie o 7,3% r/r, a w skali całego roku 2021 o 5,7%. Motorem tego wzrostu okazały się spożycie indywidualne oraz długo oczekiwane odbicie w inwestycjach – zarówno w środki trwałe, jak i w zapasy. Prognozy na rok 2022 mówią jednak o zbliżającym się spowolnieniu wzrostu: średnie tempo dla całego roku może wynieść 3,5%, przy czym dynamika w drugim półroczu może się obniżyć do 2,0–2,2% r/r. Wcześniejsze prognozy były znacznie bardziej optymistyczne, przyjmując na rok 2022 dynamikę PKB rzędu 4,8% r/r.
- Odczyt wskaźnika PMI dla polskiego przemysłu, który od minimum (31,9%) z kwietnia 2020 r. wzrósł do poziomu 59,4% w czerwcu 2021 r., po czym do września przeszedł w trend malejący (do 53,4%),

a następnie po różnokierunkowych wahaniach (z maksimum 56,1% w grudniu) doszedł do poziomu 54,7% w lutym 2022 r. Wskazuje to na pewien umiarkowany optymizm przedsiębiorców w połączeniu z ostrożnością co do oceny możliwości ekspansji gospodarczej i podejmowania decyzji o inwestycjach, co każe ostrożnie prognozować zapotrzebowanie przedsiębiorców na kredyty bankowe.

- Pozytywnym przejawem jest utrzymujący się niski poziom bezrobocia, ze stopą szacowaną dla lutego 2022 r. na poziomie 5,5% (o 1 punkt procentowy poniżej wskaźnika z lutego 2021 r.).
- Rada Polityki Pieniężnej z dużym opóźnieniem w stosunku do nasilenia się inflacji weszła na ścieżkę zacieśniania polityki monetarnej, podwyższając stopę referencyjną NBP o 0,4 punktu procentowego w październiku 2021 r., o 0,75 punktu w listopadzie i po dalsze 0,5 punktu w grudniu, styczniu i lutym, by w marcu 2022 r. zwiększyć skok do 0,75 punktu – łącznie do poziomu 3,50%. W podobnym stopniu wzrosły także pozostałe stopy banku centralnego. Jednocześnie stopa rynku pieniężnego WIBOR 3M wzrosła znacznie bardziej z poziomu 0,21% obserwowanego jeszcze w sierpniu do średniego poziomu 3,33% jeszcze w lutym r., wyprzedzając ruchy RPP co najmniej o 3 miesiące. Na dzień 9.03.2022 r. (już po ostatniej podwyżce stóp procentowych) WIBOR 3M osiągnął 4,03%, zaś WIBOR 6M doszedł do 4,38%, sugerując oczekiwanie rynku na kolejne podwyżki stóp procentowych rzędu 0,5 punktu procentowego w perspektywie 3 miesięcy, zaś 0,75 punktu procentowego w perspektywie 6 miesięcy.
- Wysoka inflacja i wyraźne zakłócenia w łańcuchach dostaw, pociągające za sobą ograniczenia w podaży surowców i wyrobów gotowych, mogą skutkować utrzymaniem się w dłuższym terminie umiarkowanego/niskiego wzrostu gospodarczego przy wysokiej inflacji – polskiej gospodarce w średniej perspektywie może więc zagrażać stagflacja.

5.2. Sytuacja na rynku kredytowym

Prognozując popyt na kredyty bankowe w roku 2022, należy wziąć pod uwagę, że dynamika ich portfela brutto w sektorze niefinansowym (+4,4% r/r) zaobserwowana na koniec roku 2021 była stosunkowo niewielka i stanowiła przede wszystkim rezultat przejściowego odwrócenia trendu spadkowego kredytów we wszystkich wyróżnionych segmentach rynku kredytowego, obserwowanego w II i III kwartale ub. roku (co mogło wiązać się m. in. z wyczerpywaniem się efektów antykrzysowych „tarcz finansowych” wspierających płynność podmiotów gospodarczych). Ale

już w grudniu poziom kredytów uległ zmniejszeniu w porównaniu z listopadem¹, zaś dane BIK za styczeń i luty b.r. pokazują zarówno spadek faktycznej sprzedaży nowych kredytów, jak i ilości zapytań o kredyty ze strony potencjalnych klientów. Nakazuje to stosować raczej ostrożne podejście do szacowania popytu na kredyty, zaś o wcześniejszych obawach o credit crunch można zapomnieć. Trzeba też brać pod uwagę selektywność w przyznawaniu kredytów dla przedsiębiorstw, uwzględniającą charakter branży (wrażliwość na wystąpienie kolejnej fali pandemii lub intensyfikację zakłóceń w łańcuchach logistycznych na skutek działań wojennych w Ukrainie).

W efekcie w niniejszej prognozie zakładamy w wariancie bazowym, że dynamika portfela kredytowego będzie w roku 2022 o połowę słabsza, niż w 2021 r., przynosząc wzrost należności z tytułu kredytów od sektora niefinansowego i samorządowego o 1,6% r/r, w tym krótkoterminowe kredyty operacyjne dla przedsiębiorców +5,5%, kredyty konsumpcyjne +2,3%, kredyty mieszkaniowe +1,6%, zaś kredyty inwestycyjne zaledwie +0,3%. Natomiast w alternatywnych wariantach zakładamy, że sprzedaż nowych kredytów zaledwie zrównoważy spłaty kredytów udzielonych wcześniej (zerowa dynamika portfela kredytowego w wariancie Alt 1), natomiast ostrzegawczy wariant Alt 2 przewiduje spadek wolumenu kredytów o 5,0% we wszystkich segmentach rynku (por. Tabelę 4).

5.3. Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów

Istotnym czynnikiem decydującym o wynikach finansowych uzyskiwanych przez banki są odpisy z tytułu utraty wartości kredytów. Uważamy, że rok 2021 był rokiem sprzyjającym tworzeniu tych odpisów na niskim poziomie (6,9 mld zł), wobec średniej dla lat 2018-2019 wynoszącej 9,5 mld zł. Była to sytuacja wyjątkowa, wynikająca jeszcze z działania „tarcz finansowych” i odbicia gospodarki po roku 2020. Jesteśmy przekonani, że ulegnie ona odwróceniu w 2022 roku, a dodatkowymi czynnikami zwiększającymi skalę odwrócenia będą rosnące stopy procentowe i niższa dynamika PKB. Oba te czynniki, oprócz tego, że zwiększą skalę trudności w rzeczywistym spłaceniu kredytów przez kredytobiorców, to podniosą szacunki oczekiwanych strat kredytowych generowanych przez modele ryzyka kredytowego w bankach.

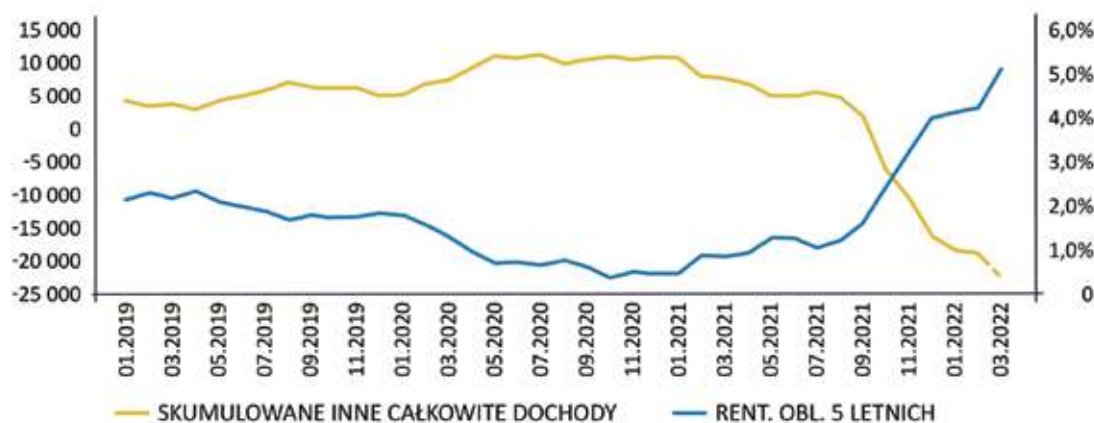
¹ Spadek o 5,1 mld zł względem listopada 2021 r. – według danych BFG („Sytuacja finansowa w sektorze bankowym według stanu na 31 grudnia 2021 r.”)

5.4. Wpływ wyceny obligacji

Warto w tym miejscu zwrócić ponownie uwagę na problem znaczącej pozycji w aktywach banków, jaką są obligacje Skarbu Państwa (SP). Problem ten był już opisywany w poprzednim raporcie. Wartość nominalna obligacji SP w portfelach banków wynosiła 451 mld zł na koniec 2021 r. Wzrost rentowności tych obligacji wynikający ze wzrostów stóp procentowych i oczekiwań w tym obszarze powodował spadek cen obligacji. Ten negatywny efekt dla wyceny aktywów sektora nie znajdował jednak odzwierciedlenia w wynikach banków, natomiast wpływał istotnie na obniżenie funduszy własnych. Zgodnie z przyjętymi modelami biznesowymi banków obligacje,

jako instrumenty dłużne, są wyceniane w wysokości amortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite, bardzo mała (pomijalna) część jest wyceniana w wartości godziwej przez wynik finansowy. W przypadku braku zmiany modelu biznesowego, przeklasyfikowania, sprzedaży obligacji przed terminem wykupu, zmiany wycen instrumentów dłużnych wycenianych według amortyzowanego kosztu bądź wartości godziwej przez inne całkowite dochody nie będą widoczne w wyniku. W tym drugim przypadku będą jednak miały wpływ na kapitał własny. Na wykresie 1 zaprezentowano kształtowanie się rentowności obligacji 5-letnich SP i odpisów na kapitale z aktualizacji wyceny w sektorze bankowym.

Wykres 1. Kapitał z aktualizacji wyceny (mln zł) w okresie styczeń 2019 – styczeń 2022 i szacunki/prognozy na okres luty – marzec 2022 oraz rentowność obligacji 5-letnich SP w okresie styczeń 2019 – marzec 2022

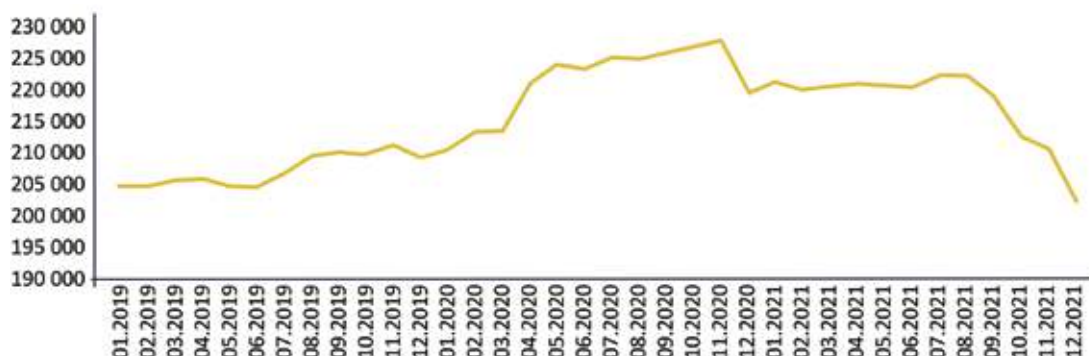
Źródło: dane NBP, serwis pl.investing.com oraz obliczenia własne. Uwaga: wartości na koniec okresów dla rentowności obligacji 5-letnich SP, w marcu 2022 r. wartość na 9.03.2022 r.

Wykres bardzo dobrze ilustruje wspomnianą zależność. Widoczny jest wzrost kapitału z aktualizacji wyceny w pierwszych miesiącach 2020 r. wynikający ze spadku rentowności będącego pochodną spadku stopy referencyjnej NBP. Maksymalna wartość nadwyżki na kapitale sięgnęła wówczas ok. 11 mld zł w maju 2020 r.² Po okresie stabilizacji stóp procentowych, rentowności obligacji ta nadwyżka utrzymywała się na stabilnym poziomie do początku 2021 r. W następnym okresie nadwyżka zaczęła maleć wraz ze wzrostem rentowności obligacji, spadkiem ich cen i koniecznością dokonywania odpisów w kapitale z aktualizacji wyceny poprzez inne całkowite dochody. Skala wzrostu rentowności obligacji znacznie zwiększyła się w październiku 2021 r., miesiącu pierwszej podwyżki stopy procentowej. Tylko w tym miesiącu poziom odpisów ze względu na spadek wyceny obligacji wyniósł ok. 8 mld zł. Ostatecznie na koniec

2021 r. kapitał z aktualizacji wyceny (skumulowane inne dochody całkowite) wyniósł (-16) mld zł. Na wykresie 1 przedstawiono też prognozy na pierwsze trzy miesiące 2022 r. (dla stycznia dane rzeczywiste). Przewidywane są dalsze odpisy na kapitale z aktualizacji wyceny rzędu ok 7 mld zł w tym okresie. Skalę obniżenia się funduszy własnych sektora w 2021 r. w stosunku do lat poprzednich zilustrowano na wykresie 2.

Na koniec 2021 r. kapitał własny sektora kształtował się poniżej poziomu z początku 2019 roku. Ze względu na przewidywane dalsze podwyżki stóp procentowych i wzrost rentowności obligacji kapitał ten ulegnie dalszemu obniżeniu, ale przewidywana skala odpisów aktualizujących wycenę obligacji prognozowana jest na poziomie niższym niż w 2021 r. (szczegóły znajdują się w sekcji dotyczącej wyników prognoz). Należy pamiętać, że obniżenie się funduszy własnych ma wpływ na obniżenie wartości współczynników kapitałowych

² Głównie wynikała ona ze wzrostu cen obligacji, ale należy mieć na uwadze również wpływ wycen innych pozycji bilansowych.

Wykres 2. Kapitał własny sektora bankowego (mln zł) w okresie styczeń 2019 – grudzień 2021

Źródło: dane NBP.

i przejściowo prowadzi do zwiększenia ryzyka w zakresie spełnienia wymogów adekwatności kapitałowej. Jest to czynnik nabierający znaczenia w sytuacji zwiększonej niepewności w otoczeniu gospodarczym i politycznym.

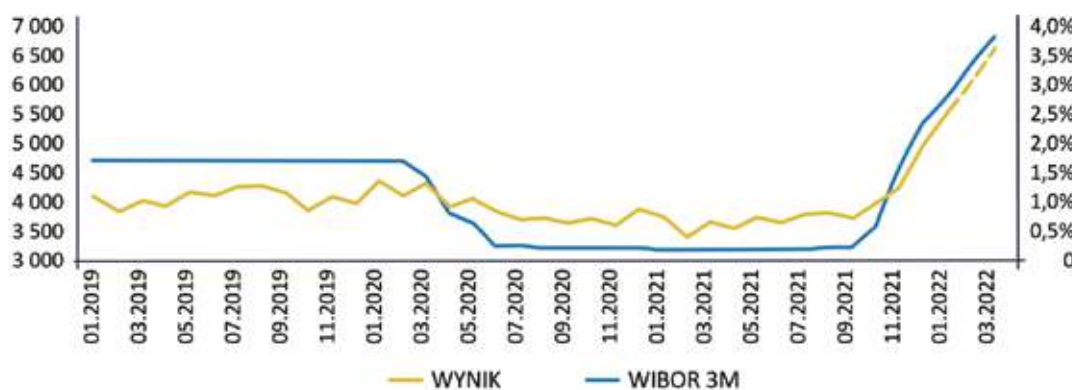
5.5. Założenia modelowe

Główne czynniki, powiązane ze sobą, decydujące o wynikach sektora bankowego w roku 2022, to stopy procentowe, dynamika kredytów oraz poziomy odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i na ryzyko prawne. Pierwsze trzy czynniki pozostają pod wpływem ogólnej sytuacji makroekonomicznej, w warunkach rosnącej inflacji i negatywnego oddziaływania ograniczeń podaży. Zwiększa to prawdopodobieństwo pogorszenia się zdolności kredytowej klientów i jakości portfela kredytowego, przyczyniając się z jednej strony do wzrostu kosztu odpisów z tytułu utraty wartości kredytów, a z drugiej strony do zaostrzenia polityki kredytowej banków pod kątem ostrożniejszej oceny zdolności

kredytowej potencjalnych nowych kredytobiorców, co obniży dynamikę sprzedaży kredytów. Jednocześnie należy się spodziewać, że klienci banków – zarówno osoby fizyczne, jak i przedsiębiorcy – wobec niepewności co do swojej przyszłej sytuacji dochodowej i ryzyka inwestycyjnego związanego z sytuacją polityczną raczej ograniczą niż podwyższą popyt na kredyty.

W odniesieniu do stóp procentowych przesądzona jest duża dynamika wzrostu wyniku odsetkowego ze względu na wzrosty stóp procentowych: referencyjnej NBP i rynku międzybankowego WIBOR. Ilustrację w tym zakresie stanowi kształtowanie się wyniku odsetkowego sektora i stopy WIBOR 3M w latach 2019–2021 i pierwszych miesiącach 2022 roku.

Już w grudniu 2021 roku wynik odsetkowy sektora zdecydowanie przekroczył poziomy obserwowany w roku 2019, a prognozowana wartość wyniku odsetkowego w marcu 2022 przekroczy wartość 6,5 mld zł.

Wykres 3. Wynik odsetkowy sektora bankowego w okresie 01.2019 – 01.2022, prognoza na 02-03.2022 oraz stopa WIBOR 3M w okresie styczeń 2019 – marzec 2022

Źródło: dane NBP, serwis money.pl oraz obliczenia własne. Uwaga: dla WIBOR 3M średnia miesięczna wartość, dla marca 2021 średnia w okresie 1.03.2022-9.03.2022.

Podsumowując, na rok 2022 zostały opracowane trzy warianty prognozy wyników sektora bankowego:

wariant bazowy – w którym stopy procentowe zostały ustabilizowane od drugiego kwartału na poziomie odpowiadającym stopie referencyjnej 4,00%, a więc o pół punktu procentowego wyżej, niż ustalono w marcu b.r. Zakładana dynamika wolumenu kredytów jest o blisko połowę niższa w porównaniu z rokiem 2021, zaś koszt odpisów z tytułu utraty wartości należności znacząco podwyższony (do 11,3 mld zł) – wykorzystano tu funkcję regresji, uzależniającą wartość tych odpisów od prognozowanej dynamiki PKB (co odzwierciedla wpływ koniunktury gospodarczej na jakość portfela kredytów) oraz od poziomu stóp procentowych (rosnący WIBOR pogarsza zdolność kredytową kredytobiorców);

wariant Alt1 – w którym uwzględnia się dalsze podwyżki stóp procentowych, ze stopą referencyjną rosnącą w drugim kwartale do poziomu 4,75%, co powoduje ograniczenie akcji kredytowej: sprzedaż nowych kredytów zrównuje się ze spłatami kredytów udzielonych wcześniej, wobec czego roczna dynamika portfela kredytowego jest zerowa. Odpisy

z tytułu utraty wartości należności rosną wtedy do kwoty 12,2 mld zł;

wariant Alt2 – z jeszcze jedną podwyżką stóp procentowych w czerwcu, przynoszącą stopę referencyjną na poziomie 5,50%. Łączymy to z istotnym spadkiem popytu na kredyty, przez co wolumen portfela kredytów dla sektora niefinansowego skurczy się o 5%. Jednocześnie jakość portfela kredytowego pogarsza się w stopniu powodującym konieczność utworzenia odpisów z tytułu utraty wartości należności w kwocie niemal 14,0 mld zł, wyższej od wielkości obserwowanej w roku 2020 w niepewnej sytuacji spowodowanej przez wybuch pandemii COVID-19. Ten wariant należy traktować jako ostrzegawczy, wskazujący na sytuację, w której dalsze podwyżki stóp procentowych mogą mieć zwiększone negatywne konsekwencje dla sektora bankowego.

Odpowiednio zróżnicowane są wynikowe stopy przychodów odsetkowych z aktywów, stopy kosztów odsetkowych zobowiązań, jak również stopy wyniku prowizyjnego, kalkulowane względem wolumenu aktywów.

Powyższe założenia zostały zebrane w Tabeli 4.

Tabela 4. Założenia poszczególnych wariantów prognozy

Zmienna	2020	2021	Zmiana (pb)	Wariant bazowy 2022	Zmiana 2022/2021 (pb)	Wariant Alt1 2022	Zmiana 2022/2021 (pb)	Wariant Alt2 2022	Zmiana 2022/2021 (pb)
Należności od sektora niefinansowego i samorządowego – dynamika	0,77%	4,42%	3,7 p.p.	1,63%	-279 pb	-0,24%	-466 pb	-4,49%	-892 pb
w tym: kredyty operacyjne dla przedsiębiorstw	-12,37%	11,04%	23,4 p.p.	5,50%	-554 pb	0,00%	-1104 pb	-5,00%	-1605 pb
kredyty inwestycyjne dla przedsiębiorstw	2,06%	0,65%	-1,4 p.p.	0,35%	-30 pb	0,00%	-65 pb	-5,00%	-565 pb
kredyty konsumpcyjne	-0,49%	4,54%	5,0 p.p.	2,26%	-228 pb	0,00%	-454 pb	-5,00%	-954 pb
kredyty mieszkaniowe	5,81%	4,78%	-1,0 p.p.	1,61%	-317 pb	0,00%	-478 pb	-5,00%	-978 pb
Stopa odsetkowa aktywów (%)	2,56%	2,07%	-49 pb	3,27%	120 pb	3,44%	137 pb	3,51%	144 pb
Stopa odsetkowa zobowiązań (%)	0,48%	0,20%	-28 pb	0,84%	64 pb	0,89%	69 pb	0,91%	71 pb
Wynik z tytułu prowizji	0,63%	0,67%	3 pb	0,69%	3 pb	0,70%	3 pb	0,71%	4 pb
Odpisy z tyt. utraty wartości (względem 2019 r.)	147%	76%	x	125%	x	135%	x	155%	x

Pozostałe wspólne założenia dotyczą:

- kwoty rezerw na ryzyko prawne związane z walutowymi kredytami mieszkaniowymi, założonej na poziomie 8,45 mld zł, co stanowi wzrost o nieco ponad 30% w stosunku do kwoty zaraportowanej za rok 2021. Kwestie prawne związane z tymi kredytami pozostają nadal bez jednoznacznych rozstrzygnięć, zaś ugody z klientami nie zostały dotąd wdrożone na masową skalę. **Rezerwy na ryzyko prawne uważamy za istotny czynnik mogący wpłynąć negatywnie na wyniki banków w 2022 r.** Niespodziewany wzrost tych rezerw w IV kwartale 2021 r. o 3,5 mld zł (w skali przewyższającej odpisy poczynione przez poprzednie trzy kwartały łącznie) każe przypuszczać, że na tym polu należy oczekiwać więcej podobnych niespodzianek, zważywszy, że dane z Raportu o Stabilności Finansowej z grudnia 2021 r. wskazują, iż wartość kredytów będących przedmiotem sporów sądowych rośnie znacznie szybciej niż tworzone rezerwy;
- kosztów administracyjnych rosnących o 15% w stosunku do poziomu z roku 2021, szacowanych z wyłączeniem podatku bankowego i składek na BFG. Zakładamy z jednej strony, że banki będą kontynuować oszczędną politykę kosztową, przejawiającą się m. in. w redukcji sieci placówek, zmniejszaniu zatrudnienia i w rozszerzającym się rozpowszechnieniu zdalnych kanałów dostępu do usług banków, ale z drugiej strony mamy do czynienia z wysokimi oczekiwaniami inflacyjnymi, napędzanymi przez

wzrost kosztów energii, usług komunalnych czy płac wykwalifikowanych pracowników. Dane miesięczne opublikowane ostatnio przez NBP pokazały, że poziom tych kosztów już w styczniu osiągnął poziom o połowę wyższy niż średnia miesięczna wartość dla roku 2021, wyłania się więc kolejny czynnik wprowadzający znaczną niepewność co do realności wyników prognozy;

- obciążenia składkami na BFG, co do których została już podjęta decyzja o ich wzroście do kwoty 3 701 mln zł (wobec 2 230 mln zł w roku 2021), ze względu na wzrost wolumenu gwarantowanych depozytów oraz konieczność powrotu na ścieżkę wzrostu funduszu gwarancyjnego i funduszu przymusowej restrukturyzacji do ustawowych docelowych poziomów (skala bieżących składek została nieco zredukowana na skutek opublikowanego w grudniu 2021 r. rozporządzenia Ministra Finansów (Dz. U. 2021, poz. 2255), przedłużającego termin osiągnięcia docelowego poziomu środków systemu gwarantowania depozytów do 31 grudnia 2034 r., zamiast do 3 lipca 2030 r.).

Obciążenie podatkiem bankowym w poszczególnych wariantach prognoz zmienia się proporcjonalnie do zmian wolumenu aktywów objętych podatkiem, przy założeniu stałości proporcji tych aktywów do sumy bilansowej.

W Tabeli 5 zaprezentowane zostały wyniki prognoz dla poszczególnych scenariuszy.

Tabela 5. Wyniki prognoz scenariuszowych na 2022 rok

	12'2020	12'2021	Prognoza 2022		
			Bazowy	Alt 1	Alt 2
Przychody z tytułu odsetek	56 706	51 069	84 502	88 111	87 975
– zmiana r/r		–9,9%	65,5%	72,5%	72,3%
Koszty z tytułu odsetek	9 574	4 478	20 092	21 070	21 051
– zmiana r/r		–53,2%	348,7%	370,6%	370,2%
Wynik z tytułu odsetek	47 132	46 591	64 410	67 041	66 923
– zmiana r/r		–1,1%	38,2%	43,9%	43,6%
Wynik z tytułu opłat i prowizji	14 852	17 115	18 021	17 823	17 374
– zmiana r/r		15,2%	5,3%	4,1%	1,5%
Odpisy z tyt. utraty wartości NPL	13 325	6 913	11 317	12 211	13 990
– zmiana r/r		–48,1%	63,7%	76,6%	102,4%
Odpisy z tyt. ryzyka prawnego	4 282	6 459	8 450	8 450	8 450
– zmiana r/r		50,8%	30,8%	30,8%	30,8%

Tabela 5. cd.

	12'2020	12'2021	Prognoza 2022		
			Bazowy	Alt 1	Alt 2
Odpisy ogółem	17 607	13 372	19 767	20 661	22 440
– zmiana r/r		–24,1%	47,8%	54,5%	67,8%
Zysk / strata netto	931	8 849	14 631	15 973	14 275
– zmiana r/r		850,5%	65,3%	80,5%	61,3%
ROE	0,40%	5,41%	7,28%	7,94%	7,10%
– zmiana r/r		5,0 p.p.	1,9 p.p.	2,5 p.p.	1,7 p.p.
ROA	0,04%	0,46%	0,56%	0,62%	0,58%
– zmiana r/r		0,4 p.p.	0,1 p.p.	0,2 p.p.	0,1 p.p.
Kredyty dla przedsiębiorstw i kl. indywidualnych	1 091 898	1 147 893	1 173 097	1 147 893	1 090 485
– zmiana r/r		5,1%	2,2%	0,0%	–5,0%
Aktywa ogółem	2 350 058	2 572 942	2 610 531	2 563 547	2 456 511
– zmiana r/r		9,5%	1,5%	–0,4%	–4,5%
TRE	1 110 885	1 133 726	1 187 963	1 166 115	1 116 351
– zmiana r/r		2,1%	4,8%	2,9%	–1,5%
Fundusze własne	234 681	217 956	201 082	201 082	201 082
– zmiana r/r		–7,1%	–7,7%	–7,7%	–7,7%
TCR	21,13%	19,22%	16,93%	17,24%	18,01%
– zmiana r/r		–1,9 p.p.	–2,3 p.p.	–2,0 p.p.	–1,2 p.p.

Objaśnienia: p.p. – punkty procentowe, pb – punkty bazowe (1/100 procenta)

Źródło: obliczenia własne

5.6. Komentarz do wyników prognozy na 2022 rok

Omawiając wyniki prognoz scenariuszowych należy mieć na uwadze, że w polityce gospodarczej Polski nie pojawiły się istotne impulsy prorozwojowe, których podstawą byłyby inwestycje. Natomiast pojawiło się nowe ryzyko w postaci trwałej i wysokiej, przynajmniej w średnim okresie, inflacji oraz wskazane wcześniej zagrożenia gospodarcze związane z wojną w Ukrainie. W tej sytuacji niska skala wzrostu należności od sektora niefinansowego i samorządowego albo wręcz ich spadek, jak zakłada wariant ostrzegawczy Alt 2, nie spowoduje dynamicznej poprawy rentowności działalności bankowej, pomimo bardzo korzystnego czynnika, jakim są rosnące stopy procentowe. Wyniki prognozy dla wariantu Alt2 pokazują, że wysoki wzrost stóp procentowych może mieć negatywny efekt dla wyniku sektora wskutek zahamowania akcji kredytowej i pogorszenia jakości portfela kredytów. Ostateczny rezultat zależy oczywiście nie tylko od dynamiki należności z tytułu kredytów, ale także struktury rodzajowej portfela

kredytowego, sposobu oprocentowania (zmienna/stała stopa) czy opóźnień w jego dostosowywaniu się do zmian stopy WIBOR. Należy też zaznaczyć, że oprocentowanie kredytów nadąża wyraźnie szybciej za zmianami stopy interwencyjnej i rynkowych benchmarków niż oprocentowanie zobowiązań. Założenia w tym ostatnim obszarze uznajemy za dość niepewne, gdyż w aktualnych warunkach nadpłynności banki nie są zmuszane do aktywnego zabiegania o nowe depozyty za pomocą atrakcyjnego ich oprocentowania.

Jak przedstawiono wyżej w Tabeli 4, przyjęte dla poszczególnych wariantów zróżnicowane założenia o zmianach stóp procentowych NBP przekładają się na wzrost średniej stopy oprocentowania aktywów z 2,07% p.a. w roku 2021 do 3,27% p.a. w wariantie bazowym, do 3,44% w wariantie Alt1, zaś do 3,51% p.a. w wariantie Alt2, podczas gdy średni koszt zobowiązań rośnie znacznie słabiej: z poziomu 0,20% p.a. w roku 2021 do 0,84% w wariantie bazowym, do 0,89% w wariantie Alt1

i do 0,91% w wariancie Alt2. Wobec nadpłynności w sektorze bankowym, wynikającej z przewagi wolumenu depozytów nad należnościami kredytowymi, jest mało prawdopodobne, by rzeczywiste oprocentowanie przewyższyło te założenia. Taka sytuacja jest niekorzystna dla deponentów, utrzymuje się jednak ze względu na brak alternatywnych, rentownych a zarazem bezpiecznych form oszczędzania.

We wszystkich trzech scenariuszach można zaobserwować zdecydowany wzrost wyniku finansowego i rentowności w stosunku do wartości za rok 2021. Istotniejsze jest jednak porównanie tych wyników z wynikami roku 2019, czyli przed okresem pandemii i obniżkami stóp procentowych w roku 2020 (por. Tabelę 2). Można powiedzieć, że jeśli spełnią się założenia prognoz, to w każdym wariancie rezultaty osiągnięte w roku 2022 będą wyraźnie korzystniejsze niż wielkości z roku 2019, pomimo wyższych kosztów odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i kosztów rezerw na ryzyko prawne. Wzrost tych kosztów zostaje ze znacznym zapasem zaabsorbowany przez wzrost wyniku z tytułu odsetek. W efekcie stopy zwrotu z kapitału (ROE) przewyższają we wszystkich wariantach poziom z roku 2021 (6,93%). Odmiennie zachowują się natomiast stopy zwrotu z aktywów (ROA), które w żadnym wariancie nie osiągają poziomu z roku 2019 (0,73%), co wynika ze znacznej dynamiki wolumenu aktywów, „napędzanego” dynamiką depozytów (od +30,5% względem poziomu z roku 2019 w wariancie bazowym do 22,8% w ostrzegawczym wariancie Alt 2) oraz niewspółmiernie niższej dynamiki zysku netto, który w roku 2019 przekraczał kwotę 14,5 mld zł, zaś w roku 2022 może być od tamtego poziomu niższy o 2,1% w wariancie ostrzegawczym (Alt 2), o 9,5% wyższy w wariancie Alt 1 i zaledwie o 0,3% wyższy w wariancie bazowym.

Obniżenie funduszy własnych, spowodowane przez wspomnianą wyżej stratę na wycenie obligacji, z jednej strony wpływa pozytywnie na wspomnianą wyżej poprawę poziomu wskaźnika stopy zwrotu ROE. Jego prognozowane wartości (od 7,28% w wariancie bazowym przez 7,94% w wariancie Alt1 do 7,10% w wariancie Alt2) przewyższają wartość wskaźnika z roku 2019 (6,93%), ale trzeba przyznać, że dalsza poprawa – do osiągnięcia pożądanych dwucyfrowych wartości – nie będzie możliwa, o ile nie ulegnie zwiększeniu popyt na kredyty, zwłaszcza inwestycyjne, lub nie obniży się poziom obciążeń fiskalnych sektora bankowego. Pierwsza możliwość w obecnych warunkach wydaje się mało prawdopodobna i z tego też względu nie została uwzględniona w scenariuszach. Pozostaje zatem wciąż postulowane przez środowisko bankowe uznanie obciążeń fiskalnych sektora za koszty uzyskania przychodów, co umożliwiłoby zmniejszenie skali podatku dochodowego CIT, płaconego przez banki.

Z drugiej strony, obniżenie bazy kapitałowej powoduje zmniejszenie się współczynników charakteryzujących adekwatność kapitałową – wskaźnik TCR przewidywany na rok 2022 kształtuje się na poziomie od 16,93% w wariancie bazowym do 18,01% w wariancie Alt2 (wobec 19,09% w roku 2019, 21,13% w roku 2020 i 19,22% na koniec 2021 r.). Jak już wspomniano wyżej, jest to jednak nadal poziom bezpieczny, umożliwiający ekspansję kredytową, gdy tylko pojawi się odpowiedni popyt albo stanowiący bufor bezpieczeństwa na wypadek, gdyby na skutek niepomyślnej koniunktury pojawiłaby się konieczność zaabsorbowania znaczących strat kredytowych. Warto jednak pamiętać o malejących współczynnikach kapitałowych w potencjalnym przypadku realizacji tej drugiej możliwości – wskutek obecnej sytuacji gospodarczej i politycznej i/lub zmaterializowania się zdecydowanie większych kosztów ryzyka prawnego.

Tabela 6. Aktualna prognoza wyników za rok 2022 a poprzednia prognoza

Prognoza wyników za rok 2022	Prognoza aktualna – Wariant Bazowy	Prognoza 2022 (Raport IV'2021) – Wariant Bazowy	Różnica prognoz	Różnica %
Przychody z tytułu odsetek	84 502,1	69 860,0	14 642,1	21,0%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	65,5%	40,0%		
Koszty z tytułu odsetek	20 091,9	14 587,1	5 504,7	37,7%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	109,9%	52,4%		
Wynik z tytułu odsetek	64 410,2	57 086,9	7 323,3	12,8%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	36,7%	21,1%		
Wynik z tytułu opłat i prowizji	18 020,7	17 282,7	738,0	4,3%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	21,3%	16,4%		
Odpisy z tyt. utraty wartości NPL	11 316,9	10 687,3	629,6	5,9%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	-15,1%	-19,8%		
Odpisy z tyt. ryzyka prawnego	8 450,0	6 750,0	1 700,0	25,2%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	807,6%	625,0%		
Odpisy ogółem	11 316,9	10 687,3	629,6	5,9%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	-31,9%	-35,7%		
Zysk / strata netto	14 630,6	15 709,4	-1 078,8	-6,9%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	1471,4%	1587,3%		
Aktywa	2 610 530,7	2 728 187,3	-117 656,6	-4,3%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	11,1%	16,1%		
ROE	7,28%	6,98%	0,30 p.p.	
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	6,88 p.p.	6,58 p.p.		
ROA	0,56%	0,58%	-0,02 p.p.	
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	0,52 p.p.	0,54 p.p.		
Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem	1 173 097,0	1 200 329,6	-27 232,6	-2,3%
<i>Zmiana względem poziomu z 2020 r.</i>	5,6%	8,1%		
Fundusze własne	201 082,1	225 106,8	-24 024,7	-10,7%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	-14,3%	-4,1%		
Współczynnik TCR	16,93%	18,58%	-1,65 p.p.	
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	-0,71 p.p.	-0,71 p.p.		

Źródło: obliczenia własne

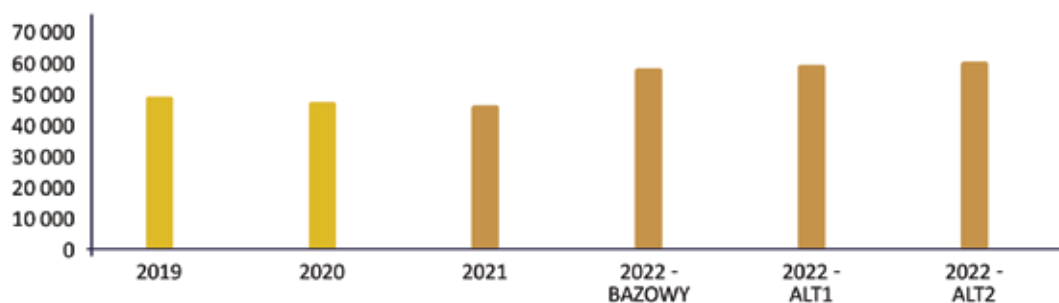
Tabela 6 stanowi formalne zestawienie prognozy wyniku za rok 2022, sformułowanej w raporcie IV z roku 2021 w wariantach bazowym, w porównaniu z prognozą aktualną (również w wariantach bazowym). Odmienność warunków otoczenia makroekonomicznego, inne poziomy stóp procentowych, trudny do

oszacowania wpływ zmieniających się kursów walut na ryzyko prawne walutowych kredytów mieszkaniowych oraz oczekiwane zmniejszenie popytu na kredyty bankowe to podstawowe czynniki decydujące o różnicach pomiędzy wielkościami prezentowanymi powyżej.

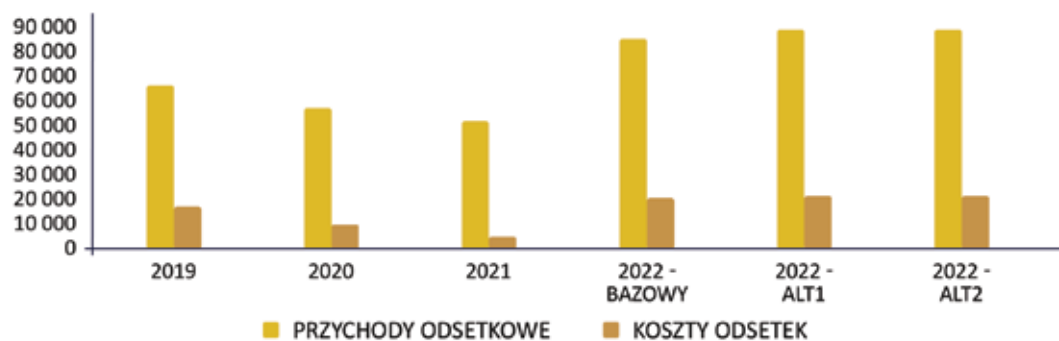
Wykres 4. Wskaźniki ROE i ROA w latach 2019–2021 i w prognozie na rok 2022.

Źródło: UKNF i obliczenia własne.

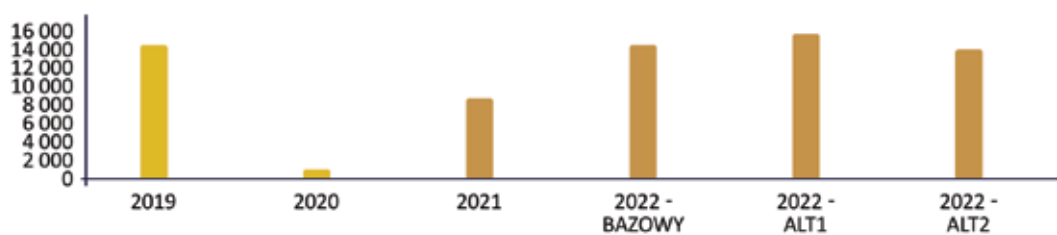
Wykres 5. Wynik odsetkowy w latach 2019–2021 i prognozie na rok 2022.

Źródło: UKNF i obliczenia własne.

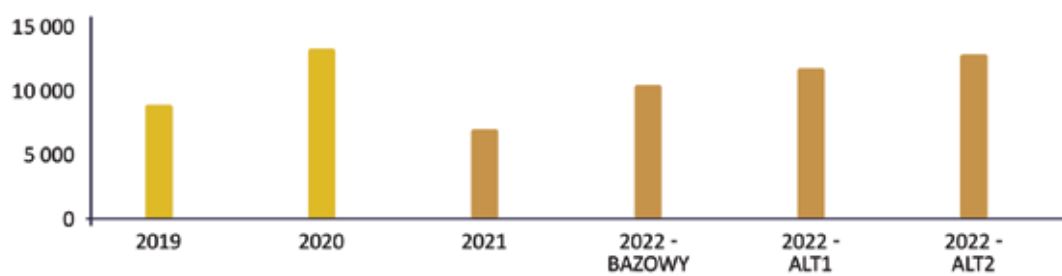
Wykres 6. Przychody odsetkowe i koszty odsetek w latach 2019–2021 i prognozie na rok 2022.

Źródło: UKNF i obliczenia własne.

Wykres 7. Zysk netto w latach 2019–2021 i prognozie na rok 2022.

Źródło: UKNF i obliczenia własne.

Wykres 8. Odpisy na straty kredytowe w latach 2019–2021 i prognozie na rok 2022.

Źródło: UKNF i obliczenia własne.

Raport przygotowany na zlecenie Fundacji
Warszawski Instytut Bankowości

PROGRAM
ANALITYCZNO
BADAWCZY